

پښتون پسرلی

د پښتون ژغورنې غورځنگ د لومړۍ کليزې په وياړ

ليکوال

بېلابېل

۱۳۹۹/۱۹-۲۰ز

Ketabton.com

پښتون پسرلی

لیکوال: بېلابېل

ډیزاین: سپین سهار

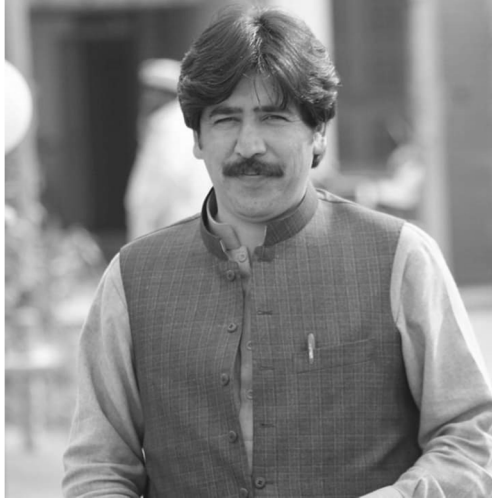
خپرنډوی: لید خپرنیز مرکز

چاپکال: ۱۳۹۷ ل / ۲۰۱۹ ز

د دې کتاب د چاپي او آنلاین خپرولو ټولې رښتې له خپرنډوی سره خوندي دي

لید خپرنیز مرکز

ډالی

د پښتون ژغورنې غورځنگ نوميالي مبارز عبدالله ننگيال بېټني
ته د لوی افغانستان په گډ ارمان.

نیولیک

- ۵..... د پیل خبرې
- مسید ژغورنې غورځنگ تر پښتون ژغورنې غورځنگ او پښتون ژغورنې پرلت پورې!..... ۷
- ۲۱..... پښتون ژغورنه، داعیې او سیاستونه
- ۳۸..... له MTM نه د PTM پر لور سفر زه او قاید تحریک منظور "پشتین"
- ۵۰..... د پښتون ژغورنې غورځنگ د ایین په لومه کې
- ۵۴..... پی ټی اېم؛ پښتونخوا کې منځلاری سیاست
- ۵۹..... پښتون تحفظ مومنټ (پښتون پرلت)
- ۶۶..... قامی تحریکونه او پښتون پرلت
- ۷۲..... په بنی گل کې ژوند دی
- ۷۶..... د تحریکونو فطرت او پښتون ژغورنه غورځنگ
- پی ټی اېم، روایتی ملتپاله گوندونو ته گواښ دی، زورور ځواکونو ته او که دواړو ته؟..... ۷۸
- ۸۱..... پښتانه د وینبېدو په درشل کې
- ۸۵..... یو سل او پینځویشت کاله وشو چې د ډیورنډ کرښې پښتانه وپشلي دي
- ۸۸..... پښتانه باید څه وکړي؟
- ۹۳..... د شهید نقیب الله "مسید" پښه!
- ۱۰۴..... خپل اتلان وپېژنی / ایپی فقیر

د پیل خبرې

کله چې انگریزان د گاندي، فخرافغان (باچاخان) د عدم تشدد او قبایلو د پرلپسې وسله والې مبارزې په ترڅ کې له هند څخه وتلو ته اړ شول، په ۱۹۴۷م کال کې هند پر دوو برخو وویشل شو او د پاکستان په نامه نوی مصنوعي هېواد یې رامنځته کړ، له پښتون قوم څخه د کسات اخیستلو په موخه یې له تاریخي لوی افغانستان څخه د ډیورنډ په چارپه جلا شوي پښتانه یې له کومې پوښتنې پدغه مصنوعي هېواد پورې وتړل، پدې سره د پښتون قوم د جزولو یوه نوی لړۍ پیل شوه، د ملک ټولې چارې پنجاب پخپل لاس کې واخیستې، په مختلفو نومونو د ملتپالو پښتنو ځورول پیل شول، چا چې د پښتون قوم د حق غوښتنه کوله د غدار په نوم ونومول شول، آن د تکفیر په کانو یې وویشتل، پاکستان له پښتنو سره داسې ظلمونه وکړل چې د چنگیز او انگرېز په دور کې یې هم ساری نه درلود، چې ښه مثالونه یې د قیصه خوانی، بابری، ټکر... پېښې یادولی شو، په مختلفو نومونو یې پښتانه وجزول خو تر ټولو ستره لوبه د ۱۱ سپتمبر له پېښې وروسته د پښتنو پرضد پیل شوه، پدې لوبه کې لسگونه زره پښتانه ووژل شول، لسگونه زره بندیان او ځینې ورک شول په میلیونو بې کوره کړل شول، هرغه چا به چې د ظلم خلاف غږ پورته کړ سبا به د جاسوس په نامه ووژل شو، پښتون د پنجاب پدې لوبه کې مړ هم شو او پر هم!

دا لړۍ نه یوازې په قبایلي سیمو کې روانه وه بلکې په ښاري سیمو کې هم پښتانه د دوی له شر نه په امن کې نه شول پاتې، چې ښه مثال یې د ۲۰۱۸ م کال د جنوري په ۱۳ مه د کراچۍ په ښار کې د سلگونو پښتنو د قاتل پولیس افسر راوانور لخوا د یو ځوان نقیب الله مسید په شهادت رسول وو، چې د دغې پېښې له امله د انقلابونو په وطن (وزیرستان) کې یوه ځوان منظوراحمد پښتن

پښتون پسرلی

پښتانه وینس کړل، په خوځښت یې راوستل د پښتون ژغورنې غورځنگ په نامه یې د وحدت په نه شلیدونکي مزي وپیټل، د پښتنو دغه ځوان سالار پر پنجاب غبر وکړ چې نور د پښتنو وژل او ځورول بس کړي، له پنجاب یې لار او گودر ورک کړي، د پښتنو یووالي ته خلک گوته په غاښ پاتې دي، دغه انقلابي ځوان ښار په ښار او کلي په کلي گرځي پښتنو ته د خپلو نیکونو میرویس خان او احمدخان تاریخونه بیانوي تر څو پښتانه د گلخانیت او غلامۍ له دایرې راوباسي، پشتمین اوس د ننگ او افغانیت پر لار په میلیونونو پښتانه ځان پسې روان کړيدي، هغه ورځ لیرې نده چې دا له خپل تاریخ او خپلې تاریخي جغرافیې خبر ځوان به د ډیورنډ په چاره بېل شوي غړي بېرته له خپل اصلي وجود سره یوځای کوي او خپل قوم ته به په لوی او ازاد افغانستان کې د خپلواکۍ او عزت ژوند وربخښي.

څانگه به نن سبا کې گل شي

مایې په سر کې سرې غوټې لیدلي دینه

په درنښت

د لید څېړنیز مرکز اداره

مسید ژغورنې غورځنگ تر پښتون ژغورنې غورځنگ او پښتون ژغورنې پرلت پورې!

لیکوال: احمد انقلابي پښتین

پښتو ژباړه: محمدانور زاهد

کابو دوه کاله وړاندې د خيبر پښتونخوا د ستر ښار دیره اسمعیل خان گومل پوهنتون څخه د مسید ژغورنې غورځنگ پیل شو. یاد غورځنگ د لومړي ځل لپاره د مسید قبیلې څو تنو ځوانانو د خپلمنځي مشورو وروسته پیل کړ او د یاد غورځنگ لپاره یې کړنلاره جوړه کړه.

د یاد غورځنگ موخه دا وه چې د تېرو شپاړلسو کالونو راهیسې په وزیرستان کې د وزیرستاني ولس سره د کیدونکي زورزیاتي او تشدد د مخنیوي لپاره به هڅې کوي او د ظالم پر وړاندې به خپل سوله ئیز غبر اوچتوي او تر مسؤلو چارواکو به یې رسوي.

دا چې د یاد غورځنگ غړو د وزیرستان د مسید تېر سره تړاو درلود نو له دې امله جوړ شوي غورځنگ ته د مسید ژغورنې غورځنگ (مسید تحفظ موومنټ) نوم ورکړل شو او مشري یې منظور احمد پښتین ته ورپه غاړه شوه. که په مسیدو کې به د چا سره زیاتي کېده د یاد غورځنگ غړو به ورسره غم شریکي کوله، او د شوې ظلم د غندلو سر بهره به یې د مظلومو او زیانمنو کسانو لاس نیوی هم کاوه.

پښتون پسرلی

کله چې د غورځنگ غړي په دې وپوهېدل چې له دیره اسمعیل خان څخه خپل غبر تر مسؤلو چارواکو ښه نه شو رسولی ځکه چې هلته رسنی د نشت په شمېر دي او له بلې خوا په سیمه کې ورځ تر بلې حالات ترینګلي کېدل، نو له دې امله دوی د ښه غبر پورته کولو په نیت پلازمېنې اسلام اباد ته د تلو تکل وکړ .

د ذکر شوي موخې د ترلاسه کولو له پاره مسید ژغورنې غورځنگ د ۲۰۱۷م کال د دسمبر په ۲۷ نېټه یوه ناسته راوبلله او پرېکړه یې وکړه چې د ۲۰۱۸م کال د فبرورۍ په لومړۍ نېټه به پلازمېنې اسلام اباد ته ځو او هلته به اعتراضیه لاریون کوو او تر هغې به پرلت کوو څو مو چې غوښتنې نه وي منل شوي .

د یادې ناستې وروسته په کراچۍ کې د مسید قوم یو تن ځوان نقیب الله مسید لومړۍ اختطاف او پوره لس ورځې وروسته پرته له محکمې شهید کړل شو . کله چې څرګنده شوه چې نقیب الله مسید بې گناه او پرته د کومې محکمې د پرېکړې په شهادت رسېدلی، نوموړي موضوع ټولنیزې رسنۍ پر سر واخیستې . په لومړیو کې برېښنايي او چاپي رسنۍ غلي پاتې شوې خو د ټولنیزې رسنۍ له پوښښ وروسته برېښنايي او چاپي رسنیو هم موضوع ته پوښښ ورکړ . د شهید نقیب الله مسید لپاره کراچۍ کې د عدالت غوښتنې او غم شریکۍ کېمپ جوړ شو .

په دې شېبو کې مسید ژغورنې غورځنگ خپل منځي اړیکې پیل کړې او په دې یې ټینګار کاوه چې هر ډول کېرې د فبرورۍ د اولې نېټې پرلت به په پلازمېنه اسلام اباد کې تر بریالیتوب رسوو .

پښتون بېرلی

منظور احمد پښتین د شهید نقیب الله مسید له جنازې سره یو ځای تر جنوبي وزیرستانه ولاړ او د جنازې وروسته د نقیب الله مسید د پلار سره کراچۍ ته ولاړ. کله چې مسید ژغورنې غورځنگ د ستر لاریون نیولو لپاره تیاری پیل کړ، منظور احمد پښتین یې له کراچۍ راوغوښت او د لاریون رهبري یې ورکړه.

لاریونوال د ۲۰۱۸ م کال د مارچ په ۲۶مه نېټه له دیره اسمعیل خان څخه روان شول. همغه ورځ مې ځان تیار کړ، پوره ورځ مې انتظار وکړ، خو دا چې لاریون د لسو بجو پر ځای د ورځې په دوه نیمو بجو حرکت کړی و له دې امله د شپې په تیاره کې تر بنو ورسېدل او زما لیدنه په همغه ورځ د لاریون والو سره ونه شوه.

سبا چې د مارچ میاشتې ۲۷مه نېټه کېده، د خپل ملگري شاه بانور چمتو مسید سره یو ځای بنو ته ورسېدم او د لاریون والو سره یو ځای شوم. د بنو اوسېدونکو چې په کومه مینه د لاریون والو هرکلی وکړ او د دوی مېلمه پالنه یې وکړه، زما سره یې د مننې او ستاینې الفاظ نشته.

د مارچ پر ۲۷مه نېټه مې چې کله د بنو ښار په میلاد پارک کې د مسید ژغورنې غورځنگ سره لیدنه تر سره شوه د خوښۍ سا مې واخیسته او دا مې د غورځنگوالو ځوانانو سره لومړنۍ لیدنه وه. له دې وړاندې به مې د دوی فعالیتونه یوازې په ټولنیزو رسنیو څارل او د دوی ملاتړی وم.

کله چې له میلاد پارک څخه د بنو پریس کلب لوري ته وکوچېدو سلگونه د پوهنتونونو او کالجونو ځوانانو په بې ساري ولولو سره لاریون پیل کړ او د ځوانانو هغه احساسات مې تر اوسه د سترگو وړاندې تېرېږي.

پښتون بېرلی

هغه وخت د خلکو مینه لارینه په ډاگه شوه چې د ډومبل په سیمه کې د فخر اعظم وزیر تر مشرۍ لاندې سلگونه کسان د هرکلي له پاره ولاړ دي. کله چې له میلاد پارک څخه تر پرېس کلب ورسېدو هلته زیات شمېر کسان د هرکلي لپاره ولاړ وو او دمطبوعاتو پر وړاندې یې خپل دریځ روښانه کړ او لاریون وال له دې ځایه مخ پر وړاندې له اجنایا سره سم روان و.

مسید ژغورنې غورځنگ چې کومه اجنایا جوړه وه هغه داسې وه.

لومړنۍ شپه بنو کې، دوهمه شپه کوهات او دریمه شپه د خیبر پښتونخوا سر ښار پښاور کې. هلته په رسېدو سره به د شمالي ولایتونو له پاره نوی مهال وېش جوړېږي.

د اجنایا سره سم دوی باید نن له بنو وتلي وای او شپې ته تر کوهات رسېدلی وای. کله چې له بنو څخه ووتو د ورځې دوه بجې وې او په بنو ټاون کې چې کوم خلک هرکلي له پاره راغلي وو زیات شمېر یې بېرته تللي وو ځکه چې دوی ته موله بجې ښودلې وې خو هلته شته خلکو زمونږ د ملگرو ښه هر کلی وکړ او د چای بندوبست یې هم کړی وو. له دې ځایه د ماسپینین د لمانځه له ادا کولو وروسته د خپل منزل لوري ته وخوځېدو او وړاندې د ډومبل په سیمه کې د ناظم فداء محمد تر مشرۍ لاندې په سلگونو کسانو تود هرکلي وکړ او زمونږ سره یې په پیاده لاریون کې هم برخه واخیسته. له دې وروسته مونږ د کرک لوري ته وخوځېدو، خو زه د ځینې لاملونو له امله له دوی پاتې شوم ولې اړیکه مې ورسره ساتله. د کرک ولسونو هم د لاریون والو تود هرکلي کړی وو او یاده شپه

پښتون پسرلی

یې تر کوهایت ورسوله. کوهایت کې هم ډېر شمېر اورکزيو ولسونو د لاریون والو تود هرکلی وکړ او د شپې ډوډۍ او اوسېدو ځایونو انتظام یې هم کړی و.

دوی چې له کوهایته ووتل زه هم په همغه ورځ وختي دوی پسې شاته روان شوم او په دره ادم خېل کې د دوهم ځل له پاره هغه وخت له دوی سره یو ځای شوم چې د ملي اسمبلۍ غړي قیصر جمال افریدی په مېلمه خونه کې د دوی د پاره د ډوډۍ بندوبست شوی و. د دره ادم خېلو په سلگونو ځوانانو په ادم خېل بازار کې زمونږ سره لاریون وکړ او د هغه ځای خلکو زمونږ ډېر تود هرکلی وکړ.

دریمه شپه لاریون والو باید تر پېښور رسولي وای، ځکه نو د خپل هدف لوري ته رهي شول. پښاور ته تر داخلېدو وړاندې د قبایلي زده کوونکو اتحادیې د لاریونوالو ځوانانود کاروان لپاره په یوه هوټل کې د چای بندوبست کړی و او له دې وړاندې د پېښور په حلقوي سرک پروت ټول پلازې خوا کې په زرگونو خلک د لاریون هرکلي ته ولاړ وو. د ولاړو خلکو مینه د ستایلو وه، ښکل یې کړو، غبرې یې رانه تاو کړې او لنډه دا چې پرته له مور د مینې بله مینه مې په ژوند نه وه لیدلي. زرگونه نور خلک د لاریون سره په یاد مقام کې یو ځای شول او د حیات آباد دریمې برخې کې د جوړ شوي کیمپ لوري ته و خوځېدو.

له ډېر اوږده پیاده مزل وروسته تر هغه کیمپ ورسېدو چې کوم زمونږ لپاره جوړ شوی وو، هلته مې چې د خلکو گڼه و لیده او د دوی مینه مې ولیده داسې مې و انگېرله چې مونږ اصل مجاهدین یو د پښتونود

پښتون بېرلی

اساسي حقوقو د تر لاسه کولو له پاره راوتي یو . ټول انتظامات شوي و او په منظم شکل د پروگرام پیل وشو. لویو لویو شخصیتونو ویناوې وکړې د پروگرام په پای ته رسېدو سره د لاریونوالو ځوانانو لپاره یوه هم فکړه ملگري په بڼه دروازه کې د ډوډۍ تاییا کړې وه.

سبا بیا د حیات اباد د دریمې برخې سیمې ته چېرته چې د راټولېدنې کېمپ جوړ شوی وو، ولاړو. پوره ورځ مو تېره کړه او د شپې په حیات اباد کې یو ملگري بیا هم د ډوډۍ بندوبست کړی وو ، الله پاک دې دوی ته لوی اجر و نه ورکړي. د شپې د مشرانو سره مشورې وشوې د شپې څکه چې پر سبايي له دې ځایه مخکې تلل وو. د جنورۍ ۳۰مه ورځ وه او اول د فیروزي باندي اسلام اباد ته رسېدل په کار وو. له دې امله د جنورۍ پر ۳۰مه نېټه سهار وختي د چارسدې اوسیدونکو ته د اسلام اباد اعتراضیه پرلت د بلنې په موخه روان شوو. چارسدې ته پر رسېدو مو د پرېس کلب مخې ته د خپل اعتراض غږ اوچت کړ. د چارسدې اوسیدونکو تود هرکلي زمونږ حوصلې نوره هم لوړې کړې.

دا مو په خیبر پښتونخوا کې وروستنی ورځ وه ، له چارسدې څکه روان شوو تر څو هغه سیمې چې زمور پیغام نه وو ورته رسیدلی هغوی ته خپل پیغام ورسوو ، څکه نو د مردان لوري ته روان شوو ، مردان ته پر رسېدو د مردان ولایتي ناظم په گډون ډېرو خلکو زمونږ هر کلی وکړ ، او مردان ښار په یوه څلور لاري کې مو اعتراض وړاندې کړ چې په نتیجه کې د یوسفزی قبیلې د مشرانو جرگې زمونږ سره د ملاتړ اعلان وکړ.

له دې ځایه د صوابۍ ولسوالۍ په لوري وخوځېدو څکه د یادې سیمې

پښتون بېرلی

خلکو هم زمونږ انتظار ته سترگې غړولې، هلته پر رسېدو زمونږ د توقع خلاف ډېر شمېر خلک زمونږ هرکلي ته ولاړ وو او زمونږ پيغام يې په ښه شکل واورېده او زمونږ سره يې د يو ځای والي ژمنه وکړه اوس کيسه دلته ختم نه شوه وړاندې په صوابی شاه قلعه کې زمونږ له پاره د چای بندوبست شوی و هلته ولاړو چای مو وخوړ او د لاریون په بڼه د ولایتي ناظم په گډون خلکو زمونږ سره برخه واخيسته او د صوابی په يوه څلور لاري کې يې زمونږ تود هر کلی وکړ. دوی زمونږ سره زمونږ غږ بدرگه کړ او د اسلام اباد په پرلت کې يې د گډون ژمنه هم وکړه .

مونږ د خپلو ملگرو سره يو ځای د ماښام لمانځه د ادا کولو وروسته له صوابی څخه اسلام اباد د اسلام اباد پر لور وخوځېدو اسلام اباد کې زمونږ سره د لاریون يوه فعال غړي پروفیسر اخترخان وزیر چې مخکې د قاید اعظم پوهنتون محصل وه د هغه ملگرو زمونږ له پاره د ډوډۍ بندوبست کړی وو، کله چې د اسلام اباد قاید اعظم پوهنتون ته ورسېدو او هلته مو د پوهنتون ددمحصلينو سره لیدنه وشوه هغوی دومره مينه راکړه چې د نه هېرېدو ده . څنگ کې کې محصلينو يوه کوټه تياره کړې وه چې هغې ته يې د جونگړې نوم ورکړی وه ، مونږ سترې شوي وو جونگړې ته لاړو ، کښېناستو او خبرې مو شروع کړې بل لورته ملگري د ډوډۍ په تيارولو بوخت وو د شپې يوه بجه د ډوډۍ خوړلو وروسته يوې ليلې ته لاړو ډېر سترې وو مگر د خوړو ملگرو سره د يو ځای والي وروسته مو ټوله شپه ويښه تېره کړه او يوازې د سهار دوې گړۍ خوب مو وکړ ، کله چې راويښ شوو له ترنول زنگ راغی چې دلته ستاسو د هر کلي لپاره کمپ جوړ شوی او ستاسو د راتلو له پاره خلک شيبې شماری. ځانونه مو تيار

پښتون پسرلی

کړل لومړۍ مو د پړپس کلب لیدنه وکړه او ورسته د ترنول لوري ته وخوځېدو هلته په رسېدو مو یو لوی جوړ شوی کیمپ ولیده خلکو شاندار هرکلی وکړ. کاروانونه کاروانونه خلک راتلل . د شپې د ترنول غرب لوري ته په یوه کلي کې زمونږ له پاره د ډوډۍ تیاری شوی وو مونږ هلته لاړو ډوډۍ مو وخوړه او هلته مو شپه تېره کړه.

چا چې زمونږ له پاره د ډوډۍ تیاری کړی وو ډېر خوږ انسان وو او زمونږ ملگرو ته یې ډېر عزت ورکړ مونږ به یې کله هم هېر نه کړو.

سباوختي له سباناړي وروسته بېرته د ترنول کیمپ لوري ته راغلو هلته په رسېدو سره زرگونه خلک وو او زمونږ یې ښه تود هرکلی وکړ، د گلونو امپلونه یې غاړې ته راواچول هلته لږ شېبه کېناستو او ویناوې مو واورېدې او د لاریون په بڼه د اسلام اباد لوري ته روان شوو .

د زرگونو په تعداد د خلکو او موټرو یو اوږد کتار جوړ شوی وو ، مونږ د منظور احمد پښتین سره په یو موټر کې څلور کسان ناست وو، په ورو ورو کاروان مخکې تلو . هر کله چې اسلام اباد دخولي دروازې ته ورسېدو ، امنیتي ځواکونو په پلټلو کې راباندې لږ وخت تېر کړ خو د مخکې تگ اجازه یې راکړه .

هلته په رسېدو مو د خلکو لویه راټولېدنه ولیده .

لومړنۍ ورځ پر ویناوو او خبرو تېره شوه دوهمه ورځ پر یوولس بجو بیا ځل پروگرام پیل شو ، ورځ تر بلې جوپې جوپې خلک د پرلت سره یو ځای کیدل ، پروگرام په منظم شکل مخ پر وړاندې روان وو، د فبرورۍ له ۴ مې نېټې وروسته د سیاسي گوندونو د مشرانو راتلل پیل شول چې د

پښتون پسرلی

پاکستان تحریک انصاف گوند مشر عمران خان، د جمعیت علمای اسلام ډلې مشر مولانا فضل الرحمان، د جماعت اسلامي ډلې مشر سراج الحق، د قومي وطن گوند مشر افتاب شېرپاو، د عوامي نیشنل گوند مشر اسفندیار ولي خان، د پښتونخوا ملي عوامي گوند مشر محمود خان اخکزی، همدا شان د عوامي مسلم لیگ مشر او د بشر حقوقو مشره عاصمه جهانگیر او نورو ویناوې وکړې، د فاتا پارلمانیان او ژورنالستان ملگري وخت په وخت راتلل، د خپلو احساساتو څرگندونه به یې کوله. د پښتون ژغورنې غورځنگ د پرلت والو ۵ غوښتنې وې چې د پاکستان د قوانینو سره په ټکر کې نه وې.

۱- د محکمې د پرېکړې پرته د نقیب الله مسید د وژنې ټولو مجرمینو ته د قانون سره سم سزا ورکول.

۲- د وژنو ټولو هغو پېښو ته چې عدالت په کې نه دی مراعات شوی، ځانگړي قضایي کمیسیون جوړېدل.

۳- په وزیرستان کې د کومې بدې پېښې وروسته د ځایي خلکو نه ځورول او د گرځېدیز خاتمه.

۴- د عملیاتو وروسته پاکې شوي سیمې چې هلته ولس ورغلی، IED او بارودي غارونه جوړ دي چې د چاودنو له امله یې په سلگونه کسانو ته مرگ ژوبله اوښتي، د هغې سیمې پاکول.

۵- ورک (غایب) کړل شوي خلک دې عدالت ته وړاندې شي، مجرمینو ته دې د قانون مطابق سزا ورکړل شي او بې گناه کسان د خوشي کړل شي.

پښتون بېرلی

په یادو پنځو قانوني غوښتنو باندې د پرلت پر شپږمه ورځ ۲۰۱۸م د فبرورۍ پر ۶مه نېټه د پاکستان د لومړي وزیر سره لومړنۍ لیدنه وشوه ، چې لومړي وزیر پنځه واړه غوښتنې ومنلې او ژمنه یې وکړه چې یاد موضوعات به حل کیږي. د ۱۲ غړو څخه جوړه شوې کمیټه چې د لومړي وزیر سره یې لیدنه شوې وه ، د وزیر اعظم پر ژمنه راضي شول او له یادو ۱۲ غړو څخه یو کس منظور احمد پښتین وو چې نوموړي د کمیټې نورو ۱۱ غړو ته وویل چې زه د خپلو نورو ملگرو سره مشوره کووم، بیا به د پرلت د ختمولو اعلان کوو .

کله چې منظور احمد پښتین د خپلو ځوانانو ناسته راوبلله او د وزیراعظم له ناستې یې خبر کړل، او ویې ویل چې لومړي وزیر له ژمنې پرته په عمل کې څه نه دي کړي، ستاسو څه نظر دی؟ ټولو ملگرو او ځوانانو په څرگندو ټکو ځواب ورکړ، تر هغې تلونکي نه یو څو یې چې په لیکلي بڼه زمونږ سره تړون نه وي کړی. ځینې ملگرو خو زیاتوله چې که ته تلل غواړې ته څه، مونږ له کوره د یوې خبرې د واضح کولو په اړه راوتلي یو چې یا مرگ او یا هم عدل.

منظور احمد پښتین د خپلو ملگرو سره هم نظره شو او باقي یوولس کسيزه کمیټه یې په یاده پرېکړه خبر کړل، چې ځوانان د لیکلي ژمنې پرته تلونکي نه دي. په دې سره مشرانو منظور احمد پښتین مخاطب کړ او ورته یې وویل چې دا کوم مسایل چې تر مسید قوم پورې محدود دي ددې پرېکړه به مونږ مسید مشران کوو چې په دې سره مشرانو د فبرورۍ پر ۷مه د شپې پر یوه بجه د پرلت ختمولو اعلان وکړ چې له امله یې ځینې خلک ولاړل.

پښتون بېرلی

خو منظور احمد پښتین د سفر په جریان کې مونږ ته ویلي وو چې که څوک پر مخ خپره هم درکړي هغوی ته غبرگون مه ښیئ ، ځکه زمونږ موخه تشدد نه بلکې عدم تشدد دی. د خپلو حقه حقوقو د غوښتلو له پاره راغلي یو ، چې له دې وروسته د مشرانو سره راغلي خلک ولاړل الله پاک دې ددوی عمر ونه اوږده کړي. زمونږ موخه یووالی وو بلکې د چا زړه ازارول نه.

د منظور احمد پښتین سره پاتې شوو ، پر سبا چې کله زمونږ ملگري له خوبه راوینښ شول ویې لیدل چې کنتینر هم نشته ، دريځ او د غبر سستم یې هم له ځان سره وړی دی. څرنگه چې منظور احمد پښتین یو د نرم طبیعت درلودونکی ځوان دی هغه مور ته د صبر کولو هدایت وکړ او زیاته یې کړه چې مور د ویناوو له پاره نه یو راغلي ځکه نو دريځ ته اړتیا نه لیدل کيږي . مونږ دلته ناست یو او د خپل پیغام رسولو په موخه راغلي یو ، پر ځمکه کېنو د غبریزو ، چاپي ، ټولیزو ... رسنیو له لارې خپل غبر اوچتوو.

په لومړۍ ورځ چې د فبرورۍ ۷مه نېټه وه مور یو لږ ستونزې لرلې ځکه چې زمونږ سره کوم لوازم وو ټول یې یوړل. خو مونږ پر امید وو خپلې هڅې مو پیل کړې ، کوچنی غوندي سټیج مو جوړ کړ ، خو خیمې مو ودرولې ، او دوباره مو پرلت منظم کړ ، پروگرام مو یو ځل بیا پیل کړ ، په دې ورځ دوه درې ډلې خلک راغلل او زمونږ سره یو ځای شول ، مونږ له سره هیله من شوو په دې شپه پروگرام ختم شو ، د معمول سره سم مو پروگرام د شپې په ۱۲ یا هم یوه بجه پای ته رسېده .

پښتون بېرلی

سبا د پرلت اتمه ورځ وه ، مونږ دريځ او د غږ سپستمونه ښه کړل ، پر دې گهيځ د پښتون ژغورنې غورځنگ د پښتون قومي جرگې ۱۲ کسيزې کمېټې د ISPR سره ليدنه وشوه او په خبرو کې پر مخنگ وشو او د ژمنې سره سره يې د پوځ د مشر سره د ليدنې کتنې په اړه خبرې وشوې .

په دې ورځ د خلکو يو ځای والی دوه چنده شو ، جوپې جوپې خلک د پرلت سره يو ځای کېدل. په دې شپه پروگرام په ښه شان پای ته ورسېده .

د پرلت په نهمه ورځ کله چې پروگرام پيل شو ، درې لوی لوی کاروانونه راغلل او پرلت يې لا غښتلی کړ .

په ياده ورځ زه د ځينې لاملونو پر وجه خپل کور ته راغلم خو پرله پسې د ملگرو سره په اړيکه کې وم. وخت په وخت مې د پرلت نوي معلومات اخيستل ، د شپې پر ۱۲ بجو د معمول سره سم پرلت ختم او د ارام له پاره رحصت شول .

گهيځ بيا ځوانانو د پرلت د پيل کولو تياريانې کولې له بله اړخه د د وزير اعظم مشاور اميرمقام د منظور احمد پښتین او د پښتون جرگې سره اړيکې نيولې ، چې زمونږ سره د ليدنې وخت پيدا کړی چې په دې سره د پښتون ژغورنې جرگې غړو د منظور احمد پښتین په لارښوونه د امير مقام سره ليدنه تر سره کړه ، حکومت په ليکلي بڼه تړون ته راضي شو ، چې په دې سره منظور احمد پښتین د يوې مياشتې له پاره پرلت و ځنډاوه او په واضحو الفاظو سره يې وويل چې که د مياشتې دننه په يادو غوښتنو عمل ونه شو بل ځل به پرلت کې سلگونه زره کسان برخه اخلي ، او که

پښتون پسرلی

سرکار زمونږ روا غوښتنې ونه منلې بیا به زمونږ د ځوانانو او بلوچ ځوانانو تر منځ فرق نه وي او که داسې وشول نو ذمه واري به یې د ریاست پر غاړه وي ، په دې سره د پرلت گډوونوالو د دعایې په ویلو پرلت پای ته ورساوه او تر یوې میاشتې یې و ځنډاوه.

په پښتون لانگ مارچ کې له ډیره اسمعیل خان څخه لاندې کسان شامل وو.

۱-منظور احمد پښتین

۲-منظور ماسید

۳-الله نور ننگیالی وزیر

۴-پروفیسر اخترخان وزیر

۵-بلال مسید

۶-عبدالوحید مسید

۷-عتیق عالم وزیر

۸-شوکت عزیز شوکت وزیر

۹-احمد انقلابی پښتین

۱۰-خزیف افغان وزیر

۱۱-حاجي احمد مسید

۱۲-شاه باز استرانی

پښتون پسرلی

۱۳- زین مسید

۱۴- امین شاه

۱۵- رضوان مسید

۱۶- چمتو وزیر

۱۷- عابد مسید

۱۸- قدرت قبائیلی مسید

۱۹- رحمت الله مسید

۲۰- کلیم الله مسید

۲۱- امیر حمزه مسید

پښتون ژغورنه، داعیې او سیاستونه

نجیب "منلی"

که څه هم مشهوره خبره ده چې په سیاست کې تل رښتیا نه ویل کېږي، خو ډېری وخت ژوولې خبرې، نا مشخصې ویناوې هم ډېرې گټورې نه وي او له ښکاره وضاحتونو پرته، هم له سیاستمدارانو او هم یې له پیروانو، لار ورکېږي.

د افغانستان د استقلال تر اعلان را په دې خوا د ډیورنډ اخوا سیمې په اړه نه د هغې سیمې مخکښو سیاستوالو، نه د افغانستان حکومت او نه د کرنې دواړو خواوو ته فعالو سیاسي گوندونو او خوزښتونو جوت دريځ نیولی دی.

په افغانستان کې کله کله سیاستوال دعوه کوي چې له آمو تر اټکه افغانستان دی خو د جغرافیې او د جغرافیې د اوسېدونکو ترمنځ د ابهام داسې کرنې ساتل کېږي چې بیا هم دعوه یو څه او د دعوي د اثبات او تحقق له پاره سیاستونه بل څه وي.

په دې لیکنه کې هڅه کېږي چې پرته له احساساتو د بېلابېلو داعیو او سیاستونو یوه لڼده خو واضحه نقشه وړاندې شي او بیا پر ممکنو سیاسي اقداماتو خبرې وشي. زما ادعا دا نه ده چې هر هغه څه چې په دې لیکنه کې راځي د ټولو اړخونو د دريځ دقیق انځور دی بلکې هیله مې دا ده

چې زما د لیکنې د ارزولو، نقد، ردولو، او اصلاح کولو له لارې د دې سیمې د متصور برخلیک په اړه یو نسبتاً واضح تصور رامنځ ته شي.

۱- داعیې

۱،۱- له آمو تر اټکه لوی افغانستان

د لوی افغانستان داعیه هغه څه دي چې دواړو خواوو ته ډېر ملتپال وگړي ورسره، په یو ډول نه یو ډول، علاقه لري. دغه علاقه، پرته له یو څو شعارونو (له آمو تر اټکه یو افغانستان!)، لر او بر یو افغان! د ډېورنډ نامنلې کرښه... په بل ډول نه ده اظهار شوې او پر سیاسي عمق او ټولنیزو ابعادو یې ډېرې لږې خبرې کېږي.

د افغانستان په اصطلاح روشنفرکه کړیو کې یو شمېر کسان د «کابل محوره» سیاستونو په چوکاټ کې د افغانستان د اوسنۍ جغرافیې استوگن سیاسي-ټولنیز نظام ته د «مشر ورور» مقام ورکوي او له کرښې اخوا وگړو څخه پرته له قید او شرطه د «مشر ورور» د قیادت او سیادت منلو غوښتنه کوي. خو د دې غوښتنې په مقابل کې بیا د فرضي «کشر ورور» د غوښتنو، اړتیاوو، وجایبو او حقونو په اړه واضح تصویر نه شي وړاندې کولای.

تر کومه ځایه چې زه مالومات لرم په افغانستان کې هېڅ دولتي مقام، سیاسي گوند یا مخکښ سیاسي شخصیت تر اوسه «له آمو تر اټکه لوی افغانستان» د نظام جوړونې، د ملت د حقونو او وجیو، د سیاسي-اقتصادي-ټولنیز چوکاټ په اړه داسې څه نه دي ویلي چې عملاً د پلي کولو وړ وي.

پښتون بېرلی

د گوتو په شمار ځینې سیاسي او مدني فعالان ادعا کوي چې د «لوی افغانستان» د داعیې د تحقق له پاره حتی حاضر دي چې له پاکستان سره په نظامی عملیاتو کې هم ښکېل شي خو تر اوسه داسې کوم منسجم او مستند سیاسي وړاندیز نه دی شوی چې دا نظامي عملیات پر کوم بنسټ، په کومو امکاناتو او د کومو حقوقي مفاهیمو او تگلارو له مخې کېدلای شي.

د افغانستان حکومت، که څه هم په ځینو اعلامیو کې د ډیورنډ کرښه «فرضي» بولي، تر دې دمه نه دی بريالی شوی چې له فرضي کرښې اخوا سیمو سیاسي-قانوني دريځ تعریف کړي یا کم له کمه یې یو عمومي تصور وړاندې کړای شي. حتی په دولتي ادبیاتو او سیاسي ژبه کې هم دا وضاحت نه شته. د ډیورنډ کرښه فرضي بولو خو بیا هم ادعا کوو چې مخالفین پر افغانستان «د پاکستان له خاورې» تعرض کوي، «سرحد» نه منو خو د «بارډر منجمنټ» په اړه موافقې لاسلیکولای شو.

«له آمو تر اټکه لوی افغانستان» داعیه د مشخص سیاسي-حقوقي ملي او نړیوال دريځ د نه شتون په شرایطو کې تر اوسه لایوه شعاري غوښتنه بللای شو چې پر بنسټ یې کومه ریښتینې، عملي پالیسي نه شي جوړېدلای.

۱،۲ - خپلواک پښتونستان

کله چې برتانیا د هند د وېش پر مهال پښتنو ته یوازې د هند او پاکستان تر منځ انتخاب ورکړ نو د ۱۹۴۷ کال د جون په میاشت کې پښتنو په بنو کې یوه لویه جرگه وکړه، د برتانیې له خوا طرح شوی ریفرینډم یې رد کړ

پښتون پسرلی

او پر ځای یې د خپلواک پښتونستان غوښتنه وکړه .

د بنو په جرگه کې د پښتونستان له پاره نوم او بیرغ جوړ شول خو د پښتونستان د سیاسي او حقوقي ایجاد له پاره عملي گام پورته نه شو .

د خپلواک پښتونستان طرح هم له هماغه پيله همداسې گونگه ده . که چېرې د پښتونستان په نامه یو خپلواک دولت جوړېږي نو حدود به یې کوم وي؟ سیاسي، قومي او جغرافیایي محتوا به یې څه وي؟

دا دولت خو به ظاهراً له موجود افغانستان څخه بېل سیاسي واحد وي . له افغانستان سره اړیکې به پر کوم بنسټ وي او د مصنوعي کرښو په واسطه د یو لوی قوم د وپشل کېدلو ستونزه به څنگه حل کوي؟

د «خپلواک پښتونستان» د طرحې گونگوالي لا تر اوسه د اړوندو سیمو سیاستوال پر دې نه دي قادر کړي چې دا داعیه په واضح ډول تعریف کړي .

په افغانستان کې هم نه شاهي دولت او نه سیاسي گوندونو د خپلواک پښتونستان کوم مشخص تعریف وړاندې کړای شو . حتی د صوبه سرحد او قبایلي سیمو تر منځ د «ازاد پښتونستان» او «محکوم پښتونستان» شعاري نومونه کارېدل خو چا دا جرأت و نه کړ چې په ښکاره ډول ووايي چې د اېف سي آر تر چتر لاندې د پښتونستان ازادي څنگه تعميلېږي؟ په افغانستان کې تر ۱۹۹۲ کال پورې د پښتونستان ورځ (د سنبلې نهمه، د اگست یو دېرشمه) لمانځل کېده خو رسماً «د پښتنو او بلوڅو د پیوستون ورځ» تر عنوان لاندې .

د دې طرحې پر اساس د احتمالي مستقل دولت په چوکاټ کې د

پښتون پسرلی

بلوچستان له پاره حتی ضمنی تجویز هم نه و.

۱،۳ - په پاکستان کې پښتونستان

د برتانوي هند له وېش وروسته چې پاچا خان او ملگرو یې د پاکستان تر چتر لاندې د پښتونستان موضوع مطرح کړه نو غوښتنه یې په یوه واحده صوبه کې د ټولو پښتنو یو ځای کول او دې صوبې ته د پښتونستان نوم ورکول وو.

عنعنوي ملتپال گوندونه د پاکستان د آیین (اساسي قانون) په چوکاټ کې د پاکستان په سیاسي مبارزو کې خپل نقش لوبوي. دغو گوندونو که په پاکستان کې د پښتونستان د صوبې غوښتنه هم کړې ده دا یې په څرگند ډول نه دي مشخص کړي چې د دې صوبې حدود به کوم وي او کومې سیمې به په کې شاملې وي.

تر پاچا خان وروسته نورو پښتنو سیاستوالو او سیاسي گوندونو هم همدغه لار خپله کړې ده او په کامل وضاحت یې خپل دریځ نه دی څرگند کړی.

له خیر پښتونخوا سره د فاتا د انضمام ملاتړ هم ضاهراً د همدغې داعیې د تحقق په لار کې یو قدم بلل کېدلای شي.

۱،۴ - د پاکستان ځمکنی بشپړتیا

د پاکستان حکومت، نړۍ واله ټولنه او د پاکستان په سیاسي جغرافیه کې یو شمېر مېشت پښتانه د ډیورنډ کرښه د یو نړۍ وال منل شوي سرحد په توگه پېژني.

پښتون پسرلی

په افغانستان کې د یو ځانگړي سیاسي لوري پلویان (چې شمېر یې د تاریخ په هېڅ پړاو کې د سلگونو له حده نه دی پورته شوی) ډیورنډ د رسمي پولې په حیث پېژني او ادعا کوي چې د ډیورنډ رسمیت به د موجود افغانستان گټې خوندي کړي. د دې کسانو ستره اندېښنه دا ده چې که افغانستان بېرته یو کېږي نو د دوی د نسبي قومي اقلیت ونډه لا هم پسې کوچنۍ کېږي. همداراز د لسگونو په حدودو کې پښتانه هم د ډیورنډ د رسمي کېدلو پلوي کوي. د دوي توجه دا ده چې تر سلو کالو زیات سیاسي بېلښت اوس د کرښې دواړه خوا ولسونه سره د پردې والي تر کچې لېرې کړي دي.

د افغانستان حکومت که څه هم د ډیورنډ کرښه «فرضي» بولي خو د پاکستان له جوړېدو را په دې خوا یې عملاً پر اړوندو سیمو د پاکستان «دی فکتو» (De facto) «حاکمیت منلی دی. په قبایلي پښتونخوا کې د ډاکټر نجیب د حکومت تر سقوط پورې افغانستان له یو شمېر سیمه ییزو مشرانو سره اړیکې ساتلې او د کرښې اخوا پښتنو ته یې په سمبولیک ډول ځینې حقونه منلي وو (د محدود شمېر ځوانانو له پاره په افغاني تعلیمي بنسټونو کې د زده کړې حق او یو کم شمېر قبایلي پښتنو ته په افغانستان کې د «قبایلو کارت» په استناد له یو لړ محدودیتونو سره د اوسېدلو حق) خو نه یې په نړۍ والو فورومونو کې د هغې سیمې د خلکو د حقونو په دفاع کې تر یو شعاري «په اصولو کې ملاتړ» تر حده پورته کوم اقدام دی کړی دی او نه یې دلته د خپلو «بېلو شوو وطنوالو» له پاره کوم قانوني چوکاټ را منځ ته کړی دی.

۱،۵ - د پښتونستان پر سر د معاوضې معامله

د افغانستان د اوسنۍ جغرافې یو شمېر اوسېدونکي د کرنې پر اخوا سیمو د افغانستان د مالکیت ادعا سمه بولي خو وړاندیز کوي چې د ډیورنډ د کرنې پر منلو دې له پاکستان سره معامله وشي، کرنه دې په رسمیت وپېژندل شي او په بدل کې دې پاکستان افغانستان ته د یو ترانزیتی دهلېز په کچه یوه ټوټه ځمکه ورکړي چې افغانستان له سمندر سره ونښلول شي. د دې طرحې پلویان د یو ډول «وهمي سیاسي خیال» ښکار شوي دي. دوی داسې انگېري چې گواکې پاکستان به افغانستان ته د ډیورنډ د منلو په مقابل کې امتیاز ورکولو ته غاړه کېښېږدي او غواړي چې له دغه خیالي امتیاز څخه گټه واخلي. خو پر دې نه پوهېږي چې پاکستان به د کوم مجبوریت پر اساس د دوي دغه سخاوتمندانه وړاندیز ته حتی د یو ممکن وړاندیز په سترگه هم وگوري.

۲ - د داعیو ارزونه

عملاً د ډیورنډ د کرنې سوېلي خوا ته پراته ولسونه د پاکستان د حکومت تر مستقیم واک لاندې ژوند کوي او د ټولنیز ژوند د عادي اړتیاوو د پوره کولو له پاره (د هويت تشیت، ټولنیز اړیکي، تعلیم، روغتیا، د تگ راتگ اسانتیاوې، له نړۍ سره اړیکې، ...) یوازې او یوازې د پاکستان د دولتي چوکاټ دننه مراجعو ته مخ اړولای شي.

د افغانستان حکومت په تېرو دريو لسيزو کې حتی هغه سمبولیک وجایب چې د قبایلو له پاره یې پر خپله غاړه اخیستي وو په مناسبه توگه نه دي عملي کړي.

پښتون پسرلی

په دې شرایطو کې د پښتنو تر منځ د بېلتون د کړنو د رابنځو او ژورولو په پار د پاکستان نظامي-استخباراتي دستگاه په پوره ځواک کار کوي او په افغانستان کې هم بهرني استخباراتي سازمانونه د بېلتون غږ په پوره ځواک بدرگه کوي. د کرښې دواړو خواوو ته ځوان، احساساتي افکار په اسانه د دغو تبلیغاتو ښکار کېږي.

پورتنۍ پینځه طرحې او د پښتنو د برخلیک ټاکلو له پاره چې نورې کومې طرحې وړاندې شوې دي، یوه هم کافي وضاحت نه لري او د سیمې او خلکو له پاره کومه عملي تگلاره نه په گوته کوي. د دغو طرحو پر بنسټ جوړ سیاستونه په هر ډگر کې له ناکامۍ سره مخ دي.

د قبایلي سیمو ناجوت حقوقي حالت د دې باعث شو (او لا کېږي) چې له هر حقوقي چوکاټ بهر د دې سیمې له وگړو سره د زور زیاتي او تاوترخوالي سیاستونه پلي شي.

۳ - پښتون ژغورنه، د یوې نوې سیاسي طرحې پیلامه

د پښتون ژغورنې غورځنگ په خپل ډېر لنډ، خو میاشتي تاريخ کې د سیاسي پوځوالي داسې بېلگې د نړې مخې ته کښېښودې چې، په زغرده ویلای شو، د نړۍ د حق غوښتونکو نهضتونو او خوزښتنو په تاريخ کې یې ساری نه دی لیدل شوی او د نړۍ د حق غوښتونکو مبارزو له پاره لارښود مثال دی. دا جالبه خبره ده چې د شلمې پېړۍ حق غوښتونکي بریالي نهضتونه (لکه په امریکا کې د لوترکینگ په مشرۍ د تورپوستو اقلیتونو مبارزه یا د نلسن ماندېلا په مشرۍ د جنوبي افریقا د تورانو مبارزه) د عدم تشدد پر سیاسي ماډل د بریا تر حده پر مخ ولاړل او د یویشتمې

پښتون پسرلی

پېړۍ لومړۍ هغه غورځنگ چې د بريا تمه يې کېدای شي د پاچا خان پر ټاټوبي د پاچا خان پر پله قدم پورته کوي.

د پښتون ژغورنې غورځنگ ځوان مشرتابه په ښکاره له خپل تاريخه درس اخيستی دی او ورو ورو له پخوانيو ناکامو سياستونو څخه فاصله اخلي خو د دې غورځنگ يو شمېر احساساتي مشران او کشران لاهم د معقولو سياستونو د منلو پر ځای د احساساتي څرگندونو ښکار کېږي.

زما په باور د پښتون ژغورنې غورځنگ د برياليتوب له پاره لازمه ده چې لر او بر افغانان سره په ګډه کار وکړي او خپله مبارزه پر لاندې څو اصولونو باندې بنا کړي:

۱، ۳- عدم تشدد

د عدم تشدد نظريه بايد په هر حال کې، په هر بيه چې وي، د دې نهضت تهدايي نظريه پاتې شي. د يويشتمې پېړۍ د دولمړيو دوو لسيزو تاريخ د نړۍ په سطح دا ثابته کړه چې هېڅ داعيه، که هرڅومره مشروع هم وي او هرڅومره د تشدد ځواک هم ولري، د تشدد له لارې نه شي بريالی کېدای. په افغانستان کې د تېرو شلو کلونو جگړه د دې حقيقت ښه بېلګه ده. تر شل زرو تنو کم افراطيان په دې و توانېدل چې د نړۍ تر ټولو ستر قوت چې تر څنگه يې د لومړۍ درجې په لسگونو نور نظامي ځواکونه هم ولاړ وو، و ننگوي او لا لګيا دي ننگوي يې. شاوخوا پنځوس هېوادونه چې هر کال په سلګونو بليونو ډالر د تشدد پر وسايلو لګوي، په شلو کالو کې د دې جوګه نه شول چې د زور د اعمال له لارې پر يو څو خورو ورو ډلو برلاسي شي. همدا راز، که د جگړې صحنه له دې بل

پښتون پسرلی

لوري و ارزوو، سره له دې چې په سلگونو زره انسانان ووژل شول خو افراطي، متشددو ډلو د نړۍ په هېڅ گوټ کې، د یادولو وړ خوڅه چې، د محاسبې وړ بریا هم نه ده تر لاسه کړې.

برعکس، د پښتون ژغورنې غورځنگ په څو میاشتو کې په دې بریالی شو چې د نېرډې دوه سوه ملیونو وگړو پر ژوند او راتلونکې مستقیم اثر وښندي.

د پښتون ژغورنې غورځنگ د ځواک دغه مهم عنصر د پاکستان د حکومت له سترگو هم پټ نه دی پاتې شوی او په هره ممکنه وسیله زیار باسي چې دا غورځنگ د تشدد خوا ته وهڅوي.

تشدد ته مخ کول به د پښتون ژغورنې د غورځنگ تلپاتې ناکامي وي.

۳،۲ - پارلماني سیاستونه

د پاکستان تر واک لاندې سیمو کې مېشت پښتانه نېغ په نېغه د پاکستان د حکومت له سیاسي او اقتصادي پرېکړو څخه متاثر کېږي. دا سیاستونه په فدرالي او ایالتي پارلمانونو کې طرح کېږي او تصویب کېږي. دا به د نه منلو خبره وي چې پښتانه دې د خپل ورځني ژوند په چارو کې له تصمیم نیوونکو مراجعو څخه غایب وي نو ځکه خو لازمه ده چې پښتانه په خپل ټول ځواک سره د پاکستان په انتخاباتي مبارزو کې ونډه واخلي، د انتخاباتو د گټلو او پر پرېکړو د اغیز ښندلو هڅه وکړي.

د پاکستان په سیاسي گوندونو کې څو گوندونه داسې دي چې د پښتون ژغورنې غورځنگ خواخوږي دي او د غورځنگ له خواخوږۍ برخمن دي، په کار ده چې په هر ځای کې چې ممکنه وي، د دې گوندونو ملاتړ

وشي.

د پښتون ژغورنې غورځنگ مشرتابه دا پرېکړه ډېره پر ځای ده چې دا غورځنگ د ټولو پښتنو د ارادې څرگندوونکي غورځنگ دی او په همدې علت په کار نه ده چې مستقیماً په پارلماني مبارزو کې ښکېل شي. څو په مقابل کې، د پښتون ژغورنې غورځنگ هر غړی حق لري (او په ځینو ځایونو کې شاید دا یوه وجیه هم ولبلل شي) چې یا د یو سیاسي گوند د استازي په توگه او یا په خپل شخصي هویت په انتخاباتو کې کې ونډه واخلي، اسمبلو ته ورننځي او له هغه ځایه د خپلو خلکو د حق غوښتنې غږ پورته کړي.

په افغانستان کې هم باید د پښتون ژغورنې غورځنگ ملاتړي گوندونه، ډلې او افراد، د «لر او بر یو افغان» د شعار د تحقق له پاره پر حکومت او پارلمان فشار راوړي چې د یو روښانه، معقول او واقعین سیاست په چوکاټ کې د هیواد په سیاست جوړولو کې د کوزو پښتنو گټې په نظر کې ونیسي او د گډ کور په سیاستونو کې د هغوی ونډه تامین کړي.

۳،۳- د مدني او بشري حقونو غوښتل او اخیستل

د پښتون ژغورنې غورځنگ ته په کار ده چې د خپلې مبارزې د بنسټ ټکی په هر قدم کې په پام کې ونیسي. دا غورځنگ له پښتنو سره د ظلم او زیاتي پر وړاندې د عدالت غوښتنې غږ دی.

ناقانونه نیونې، بې رحمه وژنې، د کلیو او کورونو بمباری، دهشتگردي، نظامي خپلسری او دې ته ورته کړنې له پښتنو سره او په عموم کې د پاکستان د اوسنۍ جغرافیې له شمالي سیمو سره د ظلم او زیاتي یوازینی

پښتون پسرلی

نخبني نه دي. په پاکستان کې د بشري پرمختيا شاخص (Human Development Index) که له نېردي وکتل شي نو په ښکاره مالومېږي چې د بشري تمدن له کاروانه وروسته ساتل کېدل هغه ستر ظلم دی چې د پاکستان حکومت له پښتنو او بلوڅو سره کړی دی چې په هېڅ ډول د منلو او بخښلو نه دی.

پښتانه او بلوڅان او په خاص ډول د قبایلي سیمو پښتانه تعلیم او روغتیايي اسانتیاوو ته د لاسرسی په برخه کې د نړۍ تر ټولو وروسته پاتې سیمو کې شمېرل کېدای شي (د ملګرو ملتونو د پراختیايي پروګرام د ارقامو له مخې نایجریا او مرکزي افریقا هغه دوه هېوادونه دي چې د بشري پرمختیا شاخص یې د ۰،۳۵۰ شاوخوا دی او د نړۍ تر ټولو «نا پرمختللي» هېوادونه دي خو د پښتنو قبایلي سیمې بیا تر هغو هم ډېرې وروسته پاتې دي (۰،۲۷۵).

د تعلیم په برخه کې، د جنوبي وزیرستان په سلو کې یوازې څلور ښځې لیکل او لوستل کولای شي. که د پیر روښان د مبارزې تاریخ ته وګورو چې ښځو په کې د دیني تعلیم تر څنګ د خیرالبيان د لوستلو حلقې درلودې، په زغرده ویلاي شو چې په وزیرستان کې د تعلیم وضعیت د پینځه سوه کاله پخوا په نسبت که بتر شوی نه وي، ښه شوی هم نه دی. تعلیم او صحت ته لاسرسی هغه دوه غوښتنې دي چې د پښتون ژغورنې غورځنګ یې باید د خپلې مبارزې د سر په ټکو کې حساب کړي.

کله چې د حقونو بحث مطرح کېږي نو د سیاسي او مدني حقونو تر څنګ د اقتصادي حقونو بحث هم مطرح دی. د پښتون ژغورنې

پښتون پسرلی

غورځنگ نه شي کولای چې خپله تاریخ جوړوونکې مبارزه یوازې سیاسي حقونو ته محدوده کړي .

د پښتون ژغورنې غورځنگ باید په خپلو اهدافو کې د پښتنو د بشري او مدني حقونو تر څنگ د پښتنو د اقتصادي حقونو بحث ته په لومړیتوب قایل شي. دا بحث یوازې پر دې شعار نه شو محدودولای چې پښتانه باید پر خپله خاوره د شته اقتصادي سرچینو واک ولري. تر دې وراخوا، په سلو کالو کې د قبایلي سیمو ضایع شوي حقونه هم جبرانېدل غواړي.

د کرښې دې خواته ولسونه او د افغانستان حکومت هم د پښتني قبایلو د بشري پرمختیا په برخه کې د پام وړ مسوولیتونه لري. د پښتون ژغورنې غورځنگ برني ملاتړي باید د کرښې په اوږدو کې د بشري پرمختیا او اقتصادي وضعیت د ښه کېدو له پاره د افغانستان حکومت دې ته اړ کړي چې لازم سیاستونه خپل کړي. د افغانستان پارلمان هم په دې برخه کې یولړ مسوولیتونه لري او د روانو ټاکنو په بهیر کې باید کرښې ته د څېرمه ولسونو استازي دې موضوع ته پوره ژمنتیا ولري. د پښتون ژغورنې غورځنگ برني ملاتړي باید په روان پارلماني کامپاین کې دا ټکی له کاندیدانو څخه د خپل ملاتړ له پاره د یو اساسي شرط په توګه وړاندي کړي.

۳،۴ - رسنیز سیاستونه

په نولسمه پېړۍ کې د اروپا روڼ اندو د افغانستان د قبایلو په اړه دومره مالومات درلودل چې کارل مارکس هم په خپلو لیکنو کې پر دې سیمه بحث کړی دی. له بده مرغه، سره له دې چې په وروستیو څلورو لسيزو

پښتون پسرلی

کې دا سیمه د نړۍ د برخلیک ټاکونکي جنگ تود میدان پاتې شوی خو لا تراوسه د نړۍ عامه افکار د دې سیمې په اړه هغه لومړني مالومات هم نه لري. په دې برخه کې لومړی مسوولیت هغو دولتي کړيو ته راجع دی چې د بېلابېلو اغراضو له پاره یې دا سیمه او د دې سیمې حالات له عامه انظارو پټ ساتلي دي خو یوه بله برخه مسوولیت په همدې سیمه کې د مېشتو هغو روشنفرانو پر غاړه دی چې د حاکم تعلیمي-فرهنگي ناورین سره سره یې د زده کړو مجال موندلی دی.

د پښتون ژغورنې غورځنگ باید له نړیوالو رسنیو سره د اړیکو جوړولو چاره ډېره جدي ونیسي او ورته کار ووايي.

۳،۵ - نړۍ وال سیاسي بنسټونه او فورومونه

د پښتون ژغورنې غورځنگ هغه وخت کولای شي د نسبي بریاتمه ولري چې په نړۍ واله کچه خپلې داعیې مطرح کړای شي. د ملگرو ملتونو د سازمان بېلابېلې ایجنسیانې باید د دې سیمې او د دې خلکو حالاتو ته متوجه شي. دا کار هله شونی دی چې د پښتون ژغورنې غورځنگ په بېلابېلو برخو کې (له بشري حقونو نیولې تر تعلیم، روغتیا، چاپیریال ساتنې، بې ځایه شوو او کډوالو، او دې ته ورته په لسگونو نورو) د خپلو خلکو ستونزې د نړۍ والو سیاسي بنسټونو (ملگرو ملتونو، اروپایي اتحادیې، نورو نړۍ والو سازمانونو، مدني فعالانو او نورو) پر وړاندې مطرح کړي.

۳،۶ - کرښې او سرحدونه

ډېری احساساتي ځوانان (چې اکثریت یې د افغانستان له اوسنۍ جغرافیې

پښتون بېرلی

سره تړاو لري او یو شمېر یې له کرښې اخوا بېلابېلو سیاسي جریانونو سره تړلي دي) د افغانیت او پاکستانیت یې مانا بحثونو ته لمن وهي او یا پر کرښو او سرحدونو د معاملو خبرې کوي. دا مسایل اوس او په نېردي راتلونکې کې د پښتون ژغورنې غورځنگ په سیاسي اجنډا کې ځای نه لري. تر ډیورنډ ډېر پخوا، کله چې احمدشاهي امپراتوري د بې کفایته او خودغرضه مشرانو د خپلمنځي اختلافاتو قرباني شوه، د پښتنو پر سیمه کرښې ایستل شوې دي. تر هغه د مخه چې د پښتنو ټاټوبی د دوو سترو امپراتوریو (د ایران صفویانو او د هند مغولانو) تر منځ وېشل شوی و دې ته ورته کرښې موجودې وې. دې کرښو نه پخوا سره پښتانه بېل کړي دي او نه یې نن سره بېلوي. د خوشال دا خبره یو نه بدلېدونکی واقعیت دی، پخوا هم د تطبیق وړ و او نن هم دی چې «درست پښتون له کندهاره تر اټکه، سره یو د ننگ په کار». پاتې شوه د دولتونو او په دولتونو کې د ایالتونو تر منځ د کرښو خبره، هغه زموږ د نن ورځې د مبارزو موضوع نه شي کېدای.

د پښتنو خپله سیاسي جغرافیه هغه وخت د نوو نړۍ والو بشري حقونو پر بنسټ تعریفېدلای شي چې د دې سیمې مېشت ولسونه، چې په هر قوم او ټبر پورې تړلي وي، وکړای شي په خپلواک ډول، د خپلې ریښتینې پرېکړې پر بنسټ، د نړۍ په جغرافیه کې خپل ځای ځایگوتی و ټاکي. نن (د پښتون ژغورنې غورځنگ په شمول) هېڅ داسې سیاسي خوزښت، دولتي جوړښت یا د ملي ارادې د اظهار امکان نه شته چې د پښتنو د برخلیک په اړه وروستی وینا وکړي.

- د افغانستان حکومت او پارلمان، که څه هم په یو تعبیر د ولسونو د رایو

پښتون پسرلی

پر بنسټ ټاکل شوی خو، د جنگ په شرایطو کې، د بې شمېره درغلیو په شتون کې، د لسگونو بهرنیو استخباراتي سازمانونو په حضور کې هېڅکله هم دا ادعا نه شي کولای چې د دې سیمې د وگړو ریښتیني استازولي کوي. په دې شرایطو کې نه د افغانستان حکومت، نه د افغانستان پارلمان او حتی نه د موجود افغاني جغرافیې دننه ریفرېنډیم نه شي کولای د ډیورنډ کرښې په اړه هغه ابتدایي خبره هم وکړي، څه پاتې شو دې ته چې په دې اړه فیصله وکړي. بیا که کوم لېونی پیدا شي او داسې فیصله وهم کړي، د ډیورنډ تر لومړي سند زیات قانونی ارزښت به و نه لري او په هېڅ ډول د ولسونو له پاره الزامی بڼه نه شي غوره کولای.

- د پاکستان حکومت او پارلمان، که دا وهم منو چې د هغې جغرافیې د ولسونو د رایو پر بنسټ جوړېږي، په هېڅ صورت د پښتنو او بلوڅو استازي نه شي بلل کېدای او هر تصمیم چې نیسي، هره پرېکړه چې کوي، د پاکستان د قوانینو په چوکاټ کې به یې د حکومتولۍ د ضرورتونو پر بنسټ کوي خو دا پرېکړه به هېڅکله د دې سیمې د ولسونو پرېکړه نه وي او ولسونو ته هېڅ ډول الزامی بڼه نه شي غوره کولای.

- په افغانستان او پاکستان کې سیاسي احزاب او ټولنیز خوزښتونه یوازې د خپلو غړو او کارکوونکو استازولي کوي. د دولتونو د حکومتولۍ په چوکاټ کې به په مستقیم یا غیر مستقیم ډول قانونیت لري، شاید په ځینو حالاتو کې یې مشروعیت هم و منل شي، خو دا گوندونه، جوړښتونه او خوزښتونه د شپيته ملیونه انسانانو د برخلیک په ټاکلو کې هېڅ صلاحیت نه لري.

پښتون پسرلی

کله مو چې دا ومنله چې موجود سياسي چوکاټونو د دې ولسونو د برخليک په اړه، د پرېکړې خوڅه، د خبرو حق هم نه لري نو بيا پر دې موضوعاتو د وخت ضايع کول د عقل کار نه شو بللای. د پښتون ژغورنې غورځنگ، د لږ او بر افغانانو ملي مدني سازمانونه بايد دې ته کار وکړي چې د خپلو وگړو د سياسي، مدني، ټولنيز، اقتصادي، تعليمي، روغتيايي او انساني حقونه تر لاسه کړي، په سيمه کې پراته وگړي دومره وړتيا حاصله کړي چې د سبا ډوډۍ ته نه وي حيران، د نړۍ حالات په خپله و ارزولای شي او بيا په يو پراخ، سراسري، ازاد، له هر ډول وېرې او ترهې پرته، پر نړۍ والو معيارونو برابر، د نړۍ والې ټولنې له ملاتړه برخمن ريفرنډم کې د حبل برخليک په اړه وروستی پرېکړه وکړي.

تر هغه وخته د کړنو او سرحدونو په اړه هر ډول خبرې، بحثونه او سياسي حرکتونه له وخت مخکې د وخت او انرژۍ ضايع ده.

نتيجه گيري

د پښتون ژغورنې غورځنگ د برياليتوب له پاره په کار ده چې د دې غورځنگ مشران او فعالين د خپلې مبارزې هر اړخيزه مطالعه ولري، يوازې په شعاري داعيو بسنه و نه کړي او ټول هغه سياسي وسايل وکاروي چې د خپلو حقه غوښتنو د تحقق له پاره يې په واک کې لري، يا يې لرلای شي.

له MTM نه د PTM پر لور سفر زه او قاید تحریک منظور "پشتین"

الله نور "ننگیالی" وزیر

د ۲۰۱۶ م کال وروستی میاشتی وې، زه له یوې غیر دولتي مؤسسې سره د جنوبي وزیرستان د مولې خان سرای په کلي کې د انجینر په حیث په دنده بوخت وم، یوه ورځ یو ملنگ خویه ځوان په موټرسایکل راځی او راکوز شو، له روغې وروسته معلومه شوه چې دا ملنگ خویه ځوان په گومل پوهنتون کې د قبایلي محصلینو نماینده منظور احمد "پشتین" دی، تر یوه ساعت پورې مو د خپل شوي پښتون قوم پرمشکلاتو نن، پروڼ او راتلونکي خبرې وکړې، خبرو او شخصیت یې پر ما ډېر اثر وکړ له پوره ساعت بحث کولو وروسته مو له یوه بل رخصت واخیست او یو بل مو په پاک خدای ج وسپارل.

له لیدنې وروسته مې د ټولنیزې رسنۍ (فېسبوک) له لارې څاره نوموړی به هره دویمه او دریمه ورځ د خپل فېسبوک اکاونټ له لارې په ژوندۍ بڼه راڅرگندیده تر څو لدې لارې د خپل مظلوم قوم غږ تر خلکو او چارواکو ورسوي، په جنوبي وزیرستان کې د پوځ لخوا د ځای پرځای شویو ماینونو، ظلمونو... ناخوالو پر ضد یې لدې لارې خپله سپېڅلي مبارزه جاري وساتله، په سیمه کې به هره ورځ پر ملکي خلکو د پوځ

پښتون بېرلی

لخوا ځای پر ځای شوي ځمکنی ماینونه چاودیدل چې له امله یې خلکو خپل ژوند او یا هم د وجود ځینې غړي له لاسه ورکول دا لړۍ همداسې روانه وه چې له امله یې محسود ژغورنې غورځنگ (MTM) خپل زغم له لاسه ورکړی وو، یوه ورځ په دریو گلابیو ماشومانو د ماین چاودنه وشوه چې له امله یې درې واړه سخت ژوبل او د دیره اسماعیل خان روغتون ته راوړل شول، ماشومان د بېرنيو پېښو په خونه کې په وینو کې لت پت پراته وو او د روغتون ډاکټرانو تر ماښامه ورته هېڅ ډول پاملرنه نه وه کړي! لدې پېښې چې د روغتون ډاکټران ژوبلو ماشومانو ته پاملرنه نکوي د ځوانانو ملي سازمان (NYO) غړي خبر شول سمدلاسه یې د یاد سازمان د پښتونخوا ایالت منشي او د گومل پوهنتون محصل شیرالله وزیر تر مشرۍ لاندې د ډاکټرانو پرضد احتجاج پیل کړد پښتنو ځوانانو ترڅنگ بااحساسه پښتانه ژورنالېستان هم راوړسیدل او د ډاکټرانو پرضد یې د روغتون مخې ته لویه لار وتړله، له احتجاج نه چارواکي خبر شول راغلل او له احتجاج کوونکو سره له خبرو اترو وروسته سمدلاسه د ژوبلو ماشومانو درملنه پیل شوه. یادې پېښې ته په ټولنیزو رسنیو کې پراخ انعکاس ورکړل شو. لدې وروسته د ۲۰۱۷م کال د دسمبر پر ۲۷مه نېټه محسود ژغورنې غورځنگ یوه ناسته راوبلله ناستې ته ملنگ خویه ځوان منظوراحمد پښتین او سعیدانور داسې جذابې او احساساتي ویناوې وکړې چې د جمعیت علمای اسلام گوند کشر او مشر ورته گوته په غاښ پاتې شول، دوی د پوځ لخوا په سیمه کې د ځای پرځای شویو ماینونو، پر پوځي چېک پوستونو له خلکو سره د بد چلند او له چاودنو وروسته په سیمه کې د پوځ لخوا د گرځندیز لگولو پرضد د پرلت اعلان وکړ

پښتون پسرلی

چې د ۲۰۱۸م کال د فبرورۍ په لومړۍ نېټه به اسلام اباد ته ځو او هلته به پرلت کوو تر څو چې زموږ غوښتنې نه وي منل شوي. له دغې ناستې پوره لس ورځې وروسته په کراچۍ کې یو بنایسته ځوان نقیب الله محسود لومړۍ احتطاف او بیا د پولیسو په یوه جعلی مقابله کې په شهادت ورسیده، ددغه خبر له خپریدو سره سمدلاسه د ځوانانو د ملي غورځنگ د مشر محسن داوړ لخوا د پېښې پر ضد د احتجاج اعلانونه وشول په کومو سیمو کې چې د ځوانانو ملي غورځنگ غړو شتون درلود احتجاجونه وشول، مور سره له ملگرو د دیره اسماعیل خان احتجاج ته ورسیدو د شهید نقیب الله محسود د جسد رارسیدو ته منتظر وو، دا وخت منظور احمد پښتین او علي وزیر هم رارسیدلي وو، دا احتجاج ځای ته لاړو خو هر یو دومره په غم کې ډوب وو چې هېچا هم د خفگان له امله له یو بل سره مو خبرې ندي کړي، د ماښام تیارې له خپریدو سره کورونو ته لاړو فېسبوک ته مې پام شو چې د نقیب الله محسود شهادت ټول پښتون قوم راپارولی دی، زموږ په کور کې هم دا ډول غم او خاموشي وه چې ته وانه نقیب زموږ د کور غړی دی. پر سبا بیا هم احتجاج وشو خو بدبختانه زه نه ورورسیدم، ملگرو پرېکړه وکړه چې د فبرورۍ پر ۲۶ مه نېټه به اسلام اباد ته کاروان روانیږي ما له منظور پښتین نه وغوښتل چې زه هم پدې کاروان کې درسره ځم، منظور پښتین راته په ورین تندي هرکلی ووايه دا چې زه په کلي کې اوسیدم او کاروان د ورځې ناوخت روان شو، نو زه د منظور پښتین په مشوره سهار وختي ورپسې روان شوم دوی له بنو څخه راوتلي وو، ماته منظور زنگ وکړ چې په کوهات کې منتظر اوسه.

پښتون بېرلی

په کوهات کې له کاروان سره تر یوځای کیدو وروسته مې بې حده زیاته خوښي احساس کړه، پر ټولنیزو رسنیو له دوی سره زما د یوځای کیدو خبر خپور شو، دا چې زه دومره لوی سړی نه یم شهباز ستوریانی او فصیح الله چمتو وزیر هم له کاروان سره یو ځای شوي وو، د محسود ژغورنې غورځنگ د محسود قوم له دایرې وتو ته تیارېده او پښتون ژغورنې غورځنگ ته د داخلېدو شپې راتېرېدې کیدې، کوهات کې ناوخت شو او دا وخت غورځنگ زما په شمول ۲۳ کسيز شوی وو، مور څو تنه هلته د مېشتو پښتنو سره د شپې تېرولو لپاره لاپرو منظور پښتین مو د امنیتي او نورو ستونزو له امله د کوهات پوهنتون له محصلینو سره ولېږه. کله چې سهار شو د دره ادم خېل اپریدیو پر لور روان شوو، د قیصر جمال اپریدی په کور کې راته د چای او ناشتې ترتیب شوی وو، هلته یې مور ته د شهیدنقیب الله مسید فاتحه هم وکړه، مور ورته کراچی کې د شهید شوي سعیدگل اپریدی فاتحه وکړه، د یوبل سره له غمشریکي وروسته شریک احتجاجي لاریون وشو، دلته احمد انقلابي پښتین هم زموږ د کاروان ملگری شو، کاروان د کراچی پر لور روان شو هلته پښتانه لیرې رېنگ روډ ته د هرکلي لپاره راوتلي وو، زموږ یې تود هرکلي وکړ او له رېنگ روډ څخه یې د حیات اباد تر فېز تهري چوک پورې پیاده بوتلو له لیرې لیرې ځایونو مور ته د عوامي نېشنل پارټي غړي راغلي وو، د فبرورۍ ۲۷مه نېټه وه د باچا خان بابا او ولي خان بابا تلین لمانځل کیده د گوند ټول مشران هلته بوخت وو، خو بیا هم مور پیاده راغلو او د نورو شپېتو کسانو لپاره د ماښام د ډوډي ترتیب په باچا خان مرکز کې شوی وو، خو په حیات اباد کې د راټولو شویو کسانو له جملې دوو کسانو هلته

پښتون پسرلی

د نه تگ خبره وکړه، ما محسن داوړ خبرکړ هغه په باچاخان مرکز کې موجود وو، نو دوی د ډوډۍ راوړلو خبره وکړه، میا افتخارحسین، بشره گوهر بی بی، برېسټر سنگین خان، محسن داوړ او د شاه جی گل اږیډي په شمول نور ډېر مشران راغلل ویناوې یې وکړې، د دوی نه بغیر دلته نور دقبایلي سیمو علمای کرام، مشران، استادان، ډاکټران، انجینران، محصلین... هم راغلي وو ویناگانې وشوې، مور د شپې لپاره ټول ملگري یو ځای لارو زموږ سره پدې وخت کې شوکت عزیز شوکت او پروفیسر اخترخان وزیر هم ملگري شول، سبا یې مور دلته پاتې کړو مازدیگر مهال بیا په فېزتهري چوک کې پښتانه راټول شول ویناگانې وشوې دا ځل د منظور پښتین له درده ډکې وینا خلک ډېر متاثر کړل، شپه راغله ملگري د شپې لپاره سره وویشل شوو، سهار د چارسدې پر لور وخوځیدو دا وخت راسره عتیق وزیر او خذیف افغان هم ملگري شول د چارسدې، مردان، او سوابی لپاره راسره محسن داوړ او ډاکټر مشتاق یوسفزي ملگرتیا وکړه، مردان ته په رسیدو سره سم د ضلعي ناظم حمایت الله مایار په گډون زیات شمېر پښتانه مخې ته راغلي وو، هلته ویناگانې وشوې او داسلام اباد پرلت لپاره د ننگ کولو غوښتنه وشوه، ورپسې کاروان د سوابی پر لور روان شو، کاروان د یوسفزيو له تاریخي تاوده هرکلي سره مخ شو د کاروان لپاره دوه غونډې ترتیب شوي وې، چې مشري یې د عوامي نېشنل گوند ملگرو کوله، اوله غونډه د شوې اډه کې د امیرالرحمن تر مشرۍ لاندې وه او دویمه د سوابی چوک کې د حاجي گل زامین شاه تر مشرۍ لاندې وه، دا هغه تاریخي غونډه وه چې اعلان پکې وشو چې شهیدنقیب الله د محسودو نه بلکې د ټول پښتون قوم شهید دی نو ځکه

پښتون بېرلی

نقیب محسود په نقیب پښتون بدل شو، اوس راسره د NYO پرملگرو سرېره د پښتون ستوډنټس فېدرېشن (PSF) ملگري هم یوځای شوي وو، د سوابی نه هم دوه کسه ملگري له کاروان سره یوځای شول له بده مرغه چې اوس یې نومونه زما له ذهن وتلي دي، کاروان د اسلام اباد پر لور وخوځېد مور د شپې ناوخت د اسلام اباد جناح پوهنتون ته ورسیدو د ډوډی ترتیب د جناح پوهنتون محصلینو کړی وو، د ډوډی له خوړلو وروسته مود سبا ورځې د پرلت لپاره پلان جوړ کړ، ریاست زمور د پرلت د ناکامولو لپاره وار له مخکې د پښتون قامي جرگې په نامه یو ټولگي جوړ کړی وو او هلته ناست وو، مور ته د دوی لیرې کول اړین وو ځکه زمور ملگري د هغوی له شوم پلان څخه خبر وو، دلته له خان زمان کاکړ سره زمور د ملگرو لیدنه وشوه په تحریک باندې هر اړخیزې خبرې وشوې او د ملگرو حوصلې لا پسې لوړې شوې د شپې مو تر درو ساعتو پورې بحث ورسره وکړ، دا هغه تاریخي شپه وه چې په سخته یخنی کې پښتنو ځوانانو د خپل قوم د روښانه راتلونکي لپاره دمحصلینو په لیلیه کې وینه تېره کړه، سهار له ناشتې وروسته د احتجاجي پرلت لورته وخوځیدو، منظور پښتین زه او درې نور ملگري هغه کېمپ ته ولېږلو په کوم کې چې له مخکې نه خلک ناست وو، مور ورسره خبرې اترې وکړې او مورسره یې ژمنه وکړه چې تر سبا پورې به کېمپ پرېږدي. مور بېرته راغلو د منظور پښتین او نورو ملگرو سره مو مشوره وکړه او څو کسان مو ورته پرېښودل چې د شاه افغان وزیر او وحید محسود نومونه راته یاد دي، دوی ته مو دنده ورکړه چې د تیاري په خپریدو سره به سمدلاسه هلته لگیدلي بېنرز لیرې کوي او پر ځای به یې زمور خپلې

پښتون پسرلی

بېرې او پینافلکس لگوي، چې سهار دوی راځي نو زموږ ملگري به تيار هلته ناست وي، يادو شويو ملگرو خپله دنده په ښه توگه ترسره کړه، مور ته يې وويل چې د اسلام اباد پښتنو د ترنول په سيمه کې تاسو ته غونډه نيولي ده تاسې هلته ځانونه ورسوي، مور چې هلته ورسيدو وه مو لیده چې خبره سرچپه ده، په هر صورت دا شپه ټولو ملگرو يو ځای تېره کړه، يوه خبره چې ما د باچاخان په کتاب زما ژوند او جدو جهد کې لوستي وه خو ورسره مخامخ نه وم، هغه د عدم تشدد خبره چې مور ملگرو په منظورپشتين کې وليده، هغه به ملگرو ته هره شپه د عدم تشدد تبليغ کاوه، او ورته ويل به يې چې څوک درته ښکښل کوي او که وهل کوي د عدم تشدد لاره نه پرېږدو، ملگرو ښه په مينه د منظورپشتين خبرې اوريدې او منلې هغه ورځ مې په عملي ډول دپښتون قوم مينه او ورورولي وليده.

سهار شو مور ټول د ترنول په سيمه کې راټول شوو بيخي زيات خلک راغلي وو، کنتینر دوه جوړ شوي دي، روان شوو په يوه زاړه ټېکسي موټر مې اواز وکړ چې پکې زه (الله نور ننگيالی وزيری)، منظور پشتين، احمدانقلابي پشتين او خذيف افغان د پرېس کلب لور ته روان شوو کله چې اسلام اباد پرېس کلب ته نږدې شوو نو له شا څخه د NYO او PSF ملگرو ټينگار کاوه چې منظورپشتين به د جلوس په شکل کې کېمپ ته داخلوي، مور هم ورسره ومنله ملگرو يو بل ته د ځنځير په ډول لاسونه ورکړل او دايره موجوده کړه، منظورپشتين مو د دايرې منځ ته داخل کړ خلکو نارې پيل کړې چې نر پښتون، باتور پښتون، منظور پښتون مور پداسې حال کې د ځوانانو د نارو او شعارونو په بدرگه کېمپ

پښتون پسرلی

ته داخل شوو چې استاد اخترخان وزیر هم راسره وو، پر سټیج ولاړ کس نه مې مایک واخیست او شعارونه مې بیا تکرار کړل لاندې ناست خلک ټول حیران شول د کنټینر په رارسیدو سره مشران کسان وختل تر څو خپلې ویناوې وکړي لومړۍ نوبت منظورپشتین ته ورکړل شو منظور داسې سپینې سپینې خبرې پیل کړل چې ناست خلک بیخي هک پک شول دشپې تر دوولسو بجو مو پر کنټینر ناستو کسانو سره پدې جنجال وو چې کله به یې دا څنگه ازادي ده ترانې غږولو ته اجازه نه ورکوله او کله هغو نارو ته چې: یې جودهشت گردې هې، اسکي پیچھې وردې هې مور له ډېرو سختو ستونزو سره لاس او گربوان وو چې یو جنجال به مو هوار کړ بل به یې جوړ کړی وو، وروسته بیا ورو ورو زموږ د فکر ملگري په زیاتیدو شول، پر ملتپالو گوندونو سربېره د دقامي وطن، مذهبي گوندونو او پاکستان تحریک انصاف مشران هم نوبت په نوبت راغلل او ویناگانې به یې کولې دا وخت مور یوه فیصله وکړه چې منظورپشتین به هره ورځ یو ځل وینا کوي خو چا نه راسره منله بالاخره به څوتنو ملگرو په زور سټیج ته وخېژاوه لاندې ملگرو به دومره سخته نعره بازي کوله چې د سټیج مسؤل به مجبور شو چې تقریر ورکړي، دلته یوه خبره خوندوره وه چې افراسیاب خټک، محسن داوړ، علي وزیر، ثناءعجاز، بشره گوهری بی، شهاب الدین، شاه جی گل او دغه دوه نور ملتپال گوندونو څخه به کسان راغلل پخپلو جذباتي ویناگانو به یې د ملگرو حوصلې لا پسې لوړې کړې، پرلت ته له پاکستان سربېره د نړۍ له گوټ گوټ څخه بااحساسه پښتانه راغلل او شرکت یې وکړ، سرکاري او درباري مشرانو هڅې پیل کړې وې چې پرلت په څه طریقه ختم کړي،

پښتون بېرلی

مور د دوی هر شوم پلان ته متوجه وو، بالاخره وزیراعظم د ملاقات غوښتنه وکړه زموږ له لوري یو منظور پښتین وو خو د ټولو کافي وو، چې بېرته راغلل ویل یې چې خبرې ټولې ومنل شوې او دلته نور پاتې کیدل هېڅ مانا نلري، سرکاري او درباري مشرانو خبره قبیلو ته بوتله خو مور ټولو پښتنو ځوانانو منظور پښتین ته د فبرورۍ په شپږمه نېټه د شپې پر ۱۲ بجو وویل چې مور درسره یو دغه یې وخت دی چې پرلت ختم نکړې، منظور پښتین زموږ خبره ومنله خو د مشرانو جرگې ته بیا ورغلو خو دوی له منظور پښتین څخه بیخي پوښتنه ونکړه ځکه دوی ته پته وه چې د منظور ځواب به نه وي، نو دوی لاسونه پورته کړل او د سټیج پر لوري د اعلان لپاره روان شول، د ځوانانو زغم بیخي ختم شوی وو، مور هڅه وکړه چې ځوانان له مشرانو سره لاس او گریوان نشي خو مشرانو ته هم حالت معلوم شو هغه نر وو چې پښې یې ایستلې د دوی شوم پلان مو ناکام کړ، د پاکستان رسنیو خبر خبور کړ چې پرلت ختم شو، خو مور د ټولنیزې رسنۍ (فېسبوک) له لارې ژر ژر هڅه وکړه چې خلکو ته دا خبر ونه رسیري چې پرلت ختم شوی دی، پدې وخت کې راغلي عام خلک مو یوې خواته کړل چې څوک شر جوړ نکړي، ماته شاه افغان اواز وکړ چې منظور پښتین د غواړي دوی هلته هوټل کې ناست وود استخباراتو کسانو مو ځای معلوم کړی وو راغلل خو مور هلته د ډوډۍ په بهانه پاتې شوو کله چې د استخباراتو کسان لارل نو شاه افغان او منظور پښتین خپل موبایلوونه بند کړل، او د شاه افغان اطاق ته د شپې لپاره لارو هغه شپه سخته شپه وه په امتحان کې گیر وو خو ملگري مو تکړه خلک وو شپه پر شپه یې د هر څه ذمه واری پر غاړه واخیستې ندیم سرور، شاه افغان، سالارزي

پښتون پسرلی

او د جناح پوهنتون نورو پښتنو محصلینو تر سبا غرمې پورې هرڅه برابر کړل سټیج د پخوا په څېر کښتیز نه وو خو بیا هم زموږ کار جوړ شو، ماته منظور په خیمه کې وویل چې لاسي لوډسپیکر نظیف لالا ته ورکړه چې پښتنو ته خپل تاریخ بیان کړي، او د ناستو کسانو توجه ترهغې وساتي ترڅو چې سټیج تیار شوی نه وي، دا ځل هم استخباراتي ادارو خپل کسان پرلت ته داخل کړي وو تر څو پرلت ختم کړي او د پښتنو ترمنځ کرکه خپره کړي خو دا ځل هره ورځ د منظور تقریر وو خلکو به یې په ډېر غور خبرې اوریدلې د علي وزیر، محسن داوډ او خان زمان کاکړ ویناگانو د خلکو حوصلې لاپسې لوړې کړې، د حکومت سره د مذاکراتو لړۍ پیل شوه د وزیراعظم نه وروسته د پوځ له ویاند جنرال اصف غفور سره لس کسيز پلاوي لیدنه وکړه، چې منظور پښتین، محسن داوډ، ثمرین وزیر، شاه فیصل غازي، عبدالله ننگیال، ابوبکر مسید او زه الله نورننگیالی وزیر پکې شامل وم پدې لیدنه کې چې موږ کومې خبرې د پوځ ویاند ته وکړې بل هېڅوک یې ورته نشي کولای، په بله ورځ ملگرو د پوځ له بل جنرال سره لیدنه وکړه، د پوځ جنرال ځوانانو ته وویل چې تاسو ولې زموږ هرڅه په اوبو لاهو کړل نو منظور پښتین سمدلاسه خبره ورغبرگه کړه چې اوس مو صرف اغاز کړیدی تاسې خپل ظلم بند کړئ، لدې وروسته د پوځ جنرال دوی ته ژمنه ورکړه چې ستاسو غوښتنې به منل کيږي ورسره بل جنرال ته یې دنده ورکړه چې د وزیراعظم لخوا ورکړل شوي لیکلي ژمنې ورسره ومني او کار پرې پیل کړي، بېرته راغلو منظور ملگرو ته وویل چې د هر پښتانه کورته ورځو د یووالي خیر ترې غواړو که چا درته سپکه خبره کوله سپکه خبره به نه ورته کوئ که چا د کاني گوزار

پښتون پسرلی

درباندي کاوه خیر دی دوی به نه پوهیږي د کاني گوزار مه پرې کوئ د ماښام ناوخت د پرلت د ختمیدو اعلان پدې شرط وشو چې که لیکلي شوي وې ژمنې ونه منل شي مور به بیا حرکت کوو، هرڅوک پخپل لوري وخواځیدل مور د شوکت عزیز شوکت په انقلابي ترانه عادت شوي وو، کور خوند نه راکاوه دوه ورځې وروسته په ستره محکمه کې د شهیدنقیب الله محسود قضیې اوریدنه وه زه، شاه افغان او اسماعیل مسید د وکیل عبدالرحیم سره هلته لاړو چې پر رسیدو سره د منظور پښتین پیغام راغی چې سبا ته د پوځ له جنرال سره په وانه کې لیدنه لرو ځان راوړسوه، شپه مې دیره اسماعیل خان ته راوړسوله بل سهار دعدنان بېتني، انور سلیمان خپل او نوروملگرو سره یوځای وانه ته ورسیدو د پوځ له جنرال سره مو تر ناوخته لیدنه وکړه هماغه پخوانۍ سختې خبرې اترې مو سره تبادله کړې مور سره یې تل د دروغو وعدې کولې خو ترسره کول یې نه، منظورپښتین ته پدې ورځ وزیرو مېلمستیا کړې وه له ډوډۍ نه وروسته زه په وانه کې پاتې شوم او دوی دیره اسماعیل خان ته لاړل ځکه په سوات کې یوه ماشومه په ظلم وژل شوي وه منظور د هغې غم په سر اخیستی وو تر څو سوات ته ځان ورسوي، زه د دوو ورځو لپاره کور ته راغلم خو دوه ورځې تېرې نه وې چې د سویلي پښتونخوا د تگ لپاره په جوړه شوي کمېټه کې مې نوم راغی چې علي وزیر، لیاقت یوسفزی، ډاکټر مشتاق، ډاکټر گلمرجان، عبدالوحد مسید، جمال مالیارمسید، امین شاه او کاکاشفیغ ترین هم راسره ملگري وو، د سویلي پښتونخوا له جلسې نه وروسته زه او عبدالوحد د کراچي جلسې د کمېټې جوړولو لپاره لاړو هغه لا ختم نه وه چې دپېښور د جلسې اعلان وشو، بیا دلاهور، او بیا

پښتون پسرلی

د سوات او بیا چې تر ټولوزیات یې ستړي کړو دکراچی جلسه وه، وروسته د روژې درخستی لپاره واڼه ته راغلم د اختر نه وروسته په ټولټاکنو کې بوخت شوو چې په منځ کې یې د دیره اسماعیل خان د جلسې اعلان وشو له دیره اسماعیل خان وروسته مو د بني گل په جلسه کې حوصلې لاپسې لورې او ارادې مطبوطې شوې ، دا چې د نیولو او وژلو لړۍ همداسې روانه ده خو مور هم قسم خوړلی چې زموږ په ژوند خو پښتون قوم سوکالي او خوشالي ونه لیده تر څو موچې راتلونکو نسلونو ته ازادي او خوشالي نه وي راوړي تر هغو به خپله مبارزه جاري ساتو که د سر په قیمت هم وي.

سر ورکوو خو سنگر نه ورکوو.

په اخر کې له هغو ملگرو بخښنه غواړم چې له ما یې نومونه هېر او یا یې پاتې دي.

د پښتون ژغورنې غورځنگ د ایین په لومه کې

فیض محمد ځلانده

د نړۍ هیڅ ولسي حرکت د خپل حکومت، نظام د ایین په اډانه کې نه دی بریالی شوی یا ترسره شوی، کله چې نیلسن منډیلا د اپرتاید (توکم پالنې) خلاف غبر پورته کړ، هغه د سویلي افریقا د اساسي قانون خلاف حرکت و، له همدې امله په هغه مرگوني بریدونه ترسره شول، گڼ ملگرو یې ژوند له لاسه روکړ، منډیلا هیله او ژمنتوب د خپل هدف د ترلاسه کولو له لاسه ورنه کړ، بلکې لایې پیاوړ کړ، سره له دې چې یو وخت تاوتریخوالي ته مخه کوي، خو تر پایه یې د ولسي مبارزې، د لس زره وروځو بنديخاني تر څنگ خپله موخه تر لاسه کړ.

بل لورې ته د مارتین لوتر کینگ مبارزه په امریکا کې هم د امریکا د اساسي قانون خلاف غبر پورته کول و، په کوم قانون کې چې تور پوستو ته د دویم نسل په سترگه کتل کېدل، تور پوستو ته د رایه اچونې، انتخاب کېدلو او د لومړنیو انساني حقونو اسانتیاوې نه وې ذکر شوي، د هغه قانون خلاف یې غبر پورته کړ، لسيزې وروسته حسین بارک اباما د امریکا لومړنی تور پوستی ولسمشر انتخاب شو، د ا د لوتر کینگ د مبارزې رنګ و.

لوی پښتون باچا، فخر افغان باچا خان هم د انگریز د ایین خلاف د پښتنو

پښتون پسرلی

د حق د غوښتنې مبارزه کوله، د انگریز له ماتیدو سره یو ځای یې، د پنجاب خلاف خپلې مبارزې ته د مرگ تر وروځې ادامه ورکړه، حتی د پاکستان د ایین خلاف یې د خپل جسد د خښوولو د پاره جلال اباد، ښکلی ننگرهار انتخاب کړ، تر څو د لوی افغانستان، د پښتنو د خپلواکۍ هیلي ژوندۍ پاتې شي.

د پښتون ژغورنې د غورځنگ پیل ته همداسې تمې موجودې وي، چې دا به د پنجاب د بربریت خلاف د پښتون ولس غږ پورته کوي، خو په هره غونډه کې پښتانه مبارزین د پاکستان د ایین مطابق د حق غوښتنې چیغه پورته کوي، کوم ایین هغه چې له انگریز څخه پنجاب ته په میراث پاتې دی، هغه چې د فارورډ پالیسي (Forward Policy) په حیله د افغان - پښتون وجود او نقشه تر خپلې خیتې لاندې راولي، په کوم ایین کې چې پښتون ته د پاکستان د دویم نسل په سترگه کتلی کیږي، چېرته چې راو انور ته د قهرمان لقب ورکولی کیږي او طاهر داوړ په ډېره ظالمانه توگه وژلی کیږي.

د ولسي مبارزې اساس او بنیاد د ولس په ملاتړ، د ولس د حق غوښتنې په ځواکمنې مبارزې او په لویه کې د ولسونو د خوځښت په اډانه را څرخي، نه د قانون په ملاتړ، نه د قانون په پلي کیدو. قانون د زورورو، د پنجاب د پاره د غني جال حیثیت لري، چې هر وخت یې څیرلی، بدلولی شي، تاسو د پاکستان په تاریخ کې وگورئ چې کله هم د پنجاب گټې په تاوان کې لوېدلې، د قانون خلاف په کې مارشلا راغلي، د قانون خلاف په لومړي وزیر، حکومت چپه شوی، د قانون خلاف په کې خلک په دار شوي، د قانون خلاف په کې پښتانه په ښه شوي، وژلی شوي، ترورل

پښتون بېرلی

شوي، ویروول شوي او خپل شوي دي.

له دې امله، ملگرو ته په کار دي چې د پاکستان د ایین پر ځای د ملگرو ملتونو د انساني حقونو د منشور له مخې د پښتون انسان د ژوند د خونديتوب مبارزه وکړي، مبارزه په ویره، ډار او پټه نه ترسره کړي، په دې پړاو کې به ځوانان سروڼه شیندي، میندې به بورې کړي، پیغلې به د ملالۍ ټپې په خوله راوړي، خو دا منزل به تر منزله رسي، د پنجاب بربریت او وحشت به ماتیري، د پښتون په کور به د ازادۍ لمر را خيژي.

له دې امله، د پښتون ژغورنې غورځنگ ملگرو ته په کار دي چې ورو، ورو د بغاوت، د انساني حقونو د ترلاسه کولو، د د بشري ژوند خپلولو په پار ځینو داسې مبارزو ته مخه کړي چې د پنجاب د فارورډ پالیسي پرې وننگوي، د پنجاب د پوځ جرړې پرې د پښتونو له سیمې وباسي، د پښتون انسان وجود او ژوند پرې وژغوري.

په دې وروستیو کې د بشري گوهر او افراسیاب خټک د عوامي نشنل گوند څخه د وتلو دسیسه د همدې ناقانونیت (د پښتون وژني او ځوروني) ادامه ده چې په ډېره سپین سترگی عملي شوه، خو اوس د پښتون ژغورنې غورځنگ ملگرو ته په کار دي چې په دې دواړو مشرانو ننگ وکړي، د افراسیاب خټک صیب د لسگونو کلونو سیاسي تجربې څخه په گټه اخیستنې د پښتون ژغورنې غورځنگ مشرتوب ته مخه کړي، دا غورځنگ په سیاسي ولسي مبارزه بدل کړي، ددې غورځنگ د بغاوت داسې بریدونه وټاکي چې د پنجاب د هر ظلم حساب کتاب وکړي، د نړیوال ملاتړ د ترلاسه کولو د پاره په نړیواله کچه (د ملگرو

پښتون پسرلی

ملتونو، د امنیت شورا، د اروپایي اتحادیې، د اسلامي کانفرانس ... په کچه د خپل شناخت تایا ونیسي. مور یې نه یواځې ملاتړ ته په ډگر ولاړ یو، بلکې غواړو د پښتون ژغورنې غورځنگ د لوی افغانستان د ارمان د پوره کولو وسیله وگرځي، د همدې غبر او چیغې له لارې پښتانه یو موټی کړي، د پنجاب د قبضې څخه پښتون خلاص کړي، او په نړۍ کې د نورو انسانانو په څیر پښتون انسان هم د سیالی ژوند وکړي.

هیله ده چې د پښتون ژغورنې غورځنگ ملگري د پورته ذکر شویو اندېښنو په اړه ژور فکر وکړي، که اړتیا لیدلی کېدله مور به ورسره د سیاسي مانفیسټ په رامنځته کولو، د سیاسي مبارزې د لید لوري په ټاکلو او د ولسي مبارزې د پیاوړتیا او پراخي په برخه کې د هر ډول مرستې ټیټر ووهو.

د گران، ازاد لوی افغانستان په هیله!

پي ټي اېم؛ پښتونخوا کې منځلاری سیاست

نذیر احمد "سهار" کابل مېشتی مسید

په پښتونخوا کې د پښتنو نوي غورځنگ، چې په پښتون پسرلي هم مشهور دی، هلته د پښتون قومي سیاست د راتلونکي په اړه نوې هیلې ټوکولې دي.

منظور پښتین له وزیرستان نه تر پېښور، کوټې او له کوټې تر کابل، د پښتون ویښتابه (Pashtun Awakening) د سمبول حیثیت خپل کړی او دې کار پر یوه قومي محور د پښتنو، په ځانگړي ډول له ډیورنډ کرښې پورې غاړې پښتنو د راغونډولو فرصت هم رامنځته کړی.

د پښتون ژغورنې غورځنگ ظاهراً د ملتپالنې او مذهب ترکیب دی، چې له سیاسي او قبیلوي ټکرونو لوړ غیر سیاسي، خو قومي اجنډا پرمخ وړي.

د پي ټي اېم تگلاره درېیمگړی یا منځلاری (نه سیکولر، نه افراطي) دریځ دی، چې په غیر مستقیم او غیر علني شکل د مختلفو او مخالفو محورونو پر یو کولو تمرکز لري. د دغه غورځنگ د لایحې لومړۍ او دویمه ماده پر دې ټینگار لري، چې دا غورځنگ نه سیاسي گوند دی او نه د کوم سیاسي گوند او جریان برخه دی، خو د هر گوند او ټولنیزو، خیریه تنظیمونو افراد پکې را ټولېدای شي. دویمه ماده یې ولسواکۍ او پارلمان ته د درناوي ترڅنگ د تحریک پر قومي توب او غیر پارلماني

پښتون پسرلی

حيثيت ټينگار لري. پارلماني سياست د پاکستان په څېر هېواد کې د لږه کيو لپاره پاموړ نتیجه نه لري، له همدې امله د غورځنگ قومي رنگ ساتل په قوم او ټولنه کې د هغه د بقا ضمانت دی. د غورځنگ د غير سياسي رنگ د خونديتابه په هدف، د تحریک له مرکزي کمیټې نه د پارلماني غړو اېستل ددغه گوند د مشرتابه خورا ځيرکانه او سنجول شوې پرېکړه ده او د دوو مهمو پارلماني غړو غبرگون يې هم خورا معقول او سنجيده دی .

دا تجربې د پښتونخوا د سياسي تاريخ په مطالعه کې هم د درک او مشاهدې وړ دي .

په ۱۹۳۷ کال کې، چې د انگریزانو تر ولایت (گورنری) لاندې د ډاکټر خان صاحب په اعلي وزارت په پښتونخوا کې خدایي خدمتگاران (کانگریسیان) واک ته ورسېدل، په پښتني ټولنه کې د خدایي خدمتگارانو شعار، دریغ او فعالیتونه ورسره ورځ تر بلې کمزوري کېدل. حکومت د قدرت اعمال او د قوانینو پلي کول دي. د خدایي خدمتگارانو یوې برخې به چې کله حکومت ضد حرکات کول، دوی یې خپله پر وړاندې دریدل او دې دریغ ددوی ترمنځ اختلافات ټوکول .

د ایبي فقیر په څېر د انگریزانو د وسله والو مخالفانو بریدونه به چې د وزیرستان له پولو اوښتل او د ټانک، بنو، دیره اسماعیل او کوهات په څېر سیمې یې گواښلې، حکومت یې پر وړاندې غبرگون ښوده او دغه غبرگون د دوو ازادې غوښتونکو غورځنگونو ترمنځ ټکر رامنځته کاوه. دې مسالې د پښتنو د ازادې غوښتنې قوت، پر انگریزانو د (سياسي او

پښتون پسرلی

نظامي) فشار دوو مختلفو تعبیرونو ترمنځ وپشلی و. په وزیرستان محوره غورځنگ کې دا اټکل کېده، چې بریتانیا بهرنی قوت دی، تر اېده نه پاتې کیري او د ځینو خاصو عواملو پر اساس پر دوی مسلط دی، د مقاومت او اقتصادي او نظامي سرچینو د زیات مصرف له امله وتلو ته اړ کېدای شي، خو پېښور محوره غورځنگ (په عدم تشدد سیاست باورمن خدایي خدمتگاران) په دې فکر وو، چې یوازې سیاسي هلې ځلې پښتانه د واک او اقتدار څښتنان کولی شي، خو دغه غیرعلمي اختلاف او دوه محوري (سیاسي-نظامي) مبارزو وروسته د پښتنو د برخلیک ټاکلو په مرحله کې خورا ترخه نتایج لرل.

یو برداشت دادی، چې په ایالتي حکومت کې د خدایي خدمتگارانو گډون دوی ته د خپلې خاورې په تړاو د مالکیت احساس ورکړ او دغه احساس د دوی د حقونو د تحقق او ازادۍ غوښتنې پر داعیې او راتلونکو تحولاتو کافي منفي اغیز درلود. د پي ټي اېم غیر سیاسی اجنډا ته باید له همدې زاویې وکتل شي.

په ۲۰۰۸ کال کې په پښتونخوا کې د اې این پي بری د ۱۹۳۷ کال تجربو تکرار و.

هلته هم یوه طبقه پښتانه د حاکم قدرت پر وړاندې جنگېدل او په دې کلونو کې هم.

په ۲۰۰۸ کال کې، چې په پېښور او پښتونخوا کې عوامي نېشنل گوند واک ته ورسېد، په وزیرستان او قبایلو کې یو ستر (کورنی او بهرنی) جنگیالی قوت د جگړې په جبهه کې و. ایالتي واک په یوه خورا بحراني

پښتون پسرلی

حالت کې عوامي نیشنل گوند ته ولېږدیده. دوی د خپل حاکمیت د غځولو او خونديتابه لپاره اړ وو، چې پښتونخوا او له دې لارې نورو ایالتونو ته د ناکراریو مخه ونیسي، خو په دې برخه کې د ایالتي حکومت او حتا پوځي او استخباراتي ادارو هر اقدام په سوات، وزیرستان او نورو قبایلي سیمو کې د میشت جنگیالي قوت له متقابل غبرگون سره مخ کېده او ددغو غبرگونونو قرباني عوامي نیشنل گوند او ددغه گوند کارکوونکو ورکوله. البته د دې دوو دورو ترمنځ یو توپیر دادی، چې هغه وخت ازادي غوښتونکي غورځنگونه د انگریزانو تر اغیز لاندې نه وو، خو له ۲۰۰۱ کال نه تر ۲۰۱۳ کال پورې وضعیت، چې د وزیرستان او پېښور دوو پښتني محورونو ترمنځ یې فاصله او ټکر رامنځته کړی و، په مستقیم او غیر مستقیم ډول د مرکزي حکومت تر اغیز او کنټرول لاندې و .

وزیرستان او پېښور په مهمو تاریخي پړاوونو کې د کوزو پښتنو د راغونډېدو، تصمیم نیونې او مشرتابه د زیرون مراکز پاتې شوي. پېښور ډېری د ښاري پښتنو مرکز پاتې شوی او وزیرستان د قبایلي سیمو او حتا ژوب او ورڅېرمه پښتنو سیمو. له پي ټي ایم نه د محمودخان اخکزي په مشرۍ د ملي عوامي گوند او د جماعت علماء اسلام مخکښ غړي مولانا محمد خان شیراني ملاتړ هم دغه تاریخي پیوند لري.

اې این پي د تېر په څېر په پارلماني سیاست ټینگار لري او د خپل گوند د یو شمېر مشرانو غړیتوب یې ظاهراً د پي ټي ایم د ملاتړ له امله ځنډولی، خو د پي ټي ایم منځلاری او غیر سیاسي تگلارې په پښتونخوا کې د ملتپالو ترمنځ د ټکر مخه ډب کړې ده. د تېرو وزیرستان محوره غورځنگونو برعکس، چې اتکا یې په وسله وال مقاومت وه، پي ټي ایم

پښتون پسرلی

ځان پښتون شموله کړی او مبارزه یې هم په عدم تشدد ولاړه ده؛ هممهغه شعار، چې د ای این پی اساس جوړوي. دې چارې د ملتپالو ترمنځ د شعار، دریځ، نظر او لیدلوریو وحدت او مشترکات رامنځته کړي او دا د پښتونخوا په قومي سیاست کې یو نوی او مثبت تغیر دی.

پي ټي ایم په خپل تهاجمي قومي، خو په عدم تشدد ولاړ دریځ حجره او جومات په واقعي شکل سره یو کړي او د ای این پی برعکس، له مذهبي گوندونو او د ټي ټي پی په څېر جنگیالیو ډلو سره یې له تقابل نه هم ځان ژغورلی دی.

له تاریخي تجربو نه زیریدلی دغسې قومي تحریک ددې جوگه دی، چې په پښتونخوا کې د یوه نوي سیاست او تغیر تهداب شي.

پښتون تحفظ مومنټ (پښتون پرلت)

ارمان "لونی"

ځوانان موقتل کيږي

داڅنگه ازادي ده؟

ملي پاڅون نه يو له اسمانه رالوېدلي ناولده بلا ده! نه کوم له مخکې راتوکېدلی يو ناولده تخم دی چې له يوه واره رابښن هم سو او پوخ هم دی بس خالي په خوراک مانده ده، بلکه دا دهغو تحريکونوچې له سکندراعظم يوناني يې راواخلې بيا تر پيروښانه، خوشحال خان، اېمل خان، درياخانه، خدايي خدمتگار تحريکه، بيا تر ورور پښتونه څورلس تحريکونو او داسې نور په زرگونو په يوازې سرله انگرېزه سره جنگېدلو غازيانو او شهيدانو، ورسته چې له دې ټولو تحريکونوچې کومې دوې پارتيانې چې په تنظيمي بڼه راپاته سوې دي او اوسلا هم دوام لري چې ۷۰ کلونو ته رسيږي له لږمانه راتوکيدلی يو پاڅون دی چې هر وخت يې

پښتون پسرلی

اولس ته دوشمن ورپه گوته کړیدی دا ټول ظلمونه چې کیري او سوي دي د دې ټولو ظلمونود دوشمن ادراک دې دوو گوندونو کړی دی. زما په یاد دي بلکه اوس هم چې زاړه دېوالونه پسې وکتل سي پر یو دیوال به خاماڅا دا لیکل په نظر درسي چې دکابل تباهي د اسلام اباد زمواري، پنجابي استعمار مرده باد، خپله خاوره خپل اختیارنه منو د بل اختیار، لر او بر یو افغان، پر پښتنه خاوره ټپل سوی اقتصادي جنگ خاتمه د اسلام اباد زمواري، په افغانستان کې دي د اسلام اباد او جاسوسي ادارو لاسوهنه بند کړل سي، داسې بلها ډېرې نارې به وموندل سي نو دپښتون تحفظ مومنت تحریک هم عین دغه غوښتنې دي چې مور د نه روډ غواړو نه سکول غواړو نه نوکري غواړو او یو څه هم نه غواړو مور خالي ژوند غواړو، امن غواړو، پر خپل کور کلي خپله خاوره امن غواړو، خپله وچه ډوډۍ په ارامه راپرېردئ بس. زمور کورونوچې مو رانړولي دي بېرته راجور کړئ د کومو نړیدلو کورونو پرسر چې تاسو په اربونو ډالر اخیستي دي. او زمور پر خاوره چې مو څومره ماینونه کړلي دي هغه بېرته ټول کړئ، او تر ټولو لویه او ستره غوښتنه دا ده چې د یوې اندازې مطابق ۳۲۰۰۰ انسانان اغوا دي پدې کې خالي له ۱۳۰۰ اوخله بیا تر ۱۵۰۰ پورې بنځې اغوا دي دا د و عدالت ته پېش کړل سي که مجریمان دي خو سزا د ورکړل سي او که بې گناه دي نو راخوشي د کړل سي. پدې کې حکومت پخپله هم د درې زره کسانو شاوخوا د پورته (اغوا) کولو پره مني، او تېره شپه جاوید اقبال د مسنگ پرسن کمېټې چیرمین وایي چې منظور دي مور ته لسټ راکړي پدې کې دمشر په دور کې مشرف پرامریکه او نورو ملکونو خرڅ کړل او دا پره دوی اوس په دانسته توگه پر شیرپاو

پښتون بېرلی

اچوي چې شیرپاو په هغه وخت کې وزیر داخله وو او مشرف لدې څخه خلاصوي ځکه چې هغه خو هم فوځي دی نو دا تور دوی په هېڅ قیمت پرفوځ نه پرېږدي. او په اسلام اباد کې جنرل اصف غفور و منظور ته وویل چې له مورې لیکلي مه غواړئ بیا خو مور پر خپل ځان گواهان سو خو ستاسو کسان به مور درخوشي کوو چې تراوسه پورې ۲۷۰ کسان راخوشي کړل سوي هم دي. تر دې بل غټ ثبوت بل نسته. او ماینونه به پاکوو. دا ټولې غوښتنې هم ایني دي او هم اسلامي دي.

تنظیمي اړخ

پښتون تحفظ مومنټ د پښتونخوا وطن د ټول اولس یو نماینده تحریک دی پدې کې هر هغه څوک که د هر گوند، مکتبه فکر یا پروفېشن سره تعلق لري پدې قامي ولسي پاڅون کې شریک دي. دا غورځنگ پارلیماني سیاست نکوي خو نور گوندونه هم پارلیمان ته د تگ څخه نه راگرځوي. دا تحریک په ملک کې د رواني نسل کشۍ د ودرولو، پښتنو ته د سیال او باعزته ژوندگتلو او پښتونخوا وطن کي د امن راوستلو دپاره پر امنه مبارزه کوي، پر پاکستانی ریاست یرغ کوي چې ترهگری پخپله داخله او خارجه پالیسي کې دخپلو شومو سیاسي او اقتصادي گټو دپاره د کارولو نه لاس واخلي او پر ریاست دمزاحمتي او پرامنه سیاسي مبارزې له لارې زور راولي چې ریاست د پښتنو ته هغه ټول بنیادي انساني حقوق عملاً ورکړي کم ریاست چې پخپل ائین کې د ملک او ټولو شهریانوته د ورکولو ضمانت ورکړی دی. فوج د اولس او ملک چوکیدار دی او ددې چوکیدارۍ په بدل کې فوج د اولس نه معاوضه (ټېکس) هم اخلي خو چې کله چوکیدار په ظالم او قاتل بدل شي بیا د اولس لخوا پر

پښتون بېرلی

چوکیدارتقید کول عین انساني، اسلامي او قانوني عمل دی، فوج که غواړي چې پښتون تحفظ مومنت دې پر دوی تنقید نکوي نو فوج او استخباراتي ادارې دې هغه ټولې پالیسيانې ختمې کړي د کمو له جوړه چې د پښتنو ژوند تر مرگ او وطن تر دوزخ بدتره کړیدی، دپښتون تحفظ مومنت دا غوښتنې دې ومنل سي منظور به کراره کور کښېني، د پښتنو د پرخپله خاوره امن او اختیار ورکړل سي نو به منظورکرار کور کښېني دا به خلاسه.

بل خلگ وايي چې دپښتون تحفظ مومنت تنظيمي ډانچه ولې نلري بايد چې جوړ کړل سي؟ زه دا وایم کیدای سي زه به غلط يم! چې دا د ټولو پښتنو گډ کار دی دا بايد همدا سي گډ پاته سي مانا اوس د سوات جلسه روانه ده که چېرې مور په سوات کې دا جلسه يو څو ټاکلو کسانو ته په لاس ورکړونو نور ټول د سوات اولس مو له دې ماورا کړ چې بس تاسې خلاص ياست خالي جلسې ته راسی او چنده را کړئ بس نور ټاکلي کسان پوهيري کار يې پوهيري نو دا کار به ډېر نیمگړی وي. دپېښور د جلسې يو وړوکی مثال به درکړم چې کله مور دپېښور جلسې دپاره باغ ناران ته يو مېټنگ راوغوښتی نو ته يقين وکړه چې د هر گوند او هرې تبقي خلگو پکې گهون وکړئ، بيا چې کله کمېټې جوړې سوې نو تاسې يقين نسئ کولای چې تر کمېټوزيات کار نور اولس پخپله وکړی، دا ځکه چې هرچا دخان کار بللی او شپه ورځ يې يوه کړي وه، که چېرې دپښتون تحفظ مومنت تنظيمي ډانچه وای نو دا دې پېښور هره کوڅه به داسې چا کار نه وو کړی او نه به دومره لويه تاريخي جلسه سوې وای، ځکه چې دا به خالي هغو عهدیدارانوکاوی، د يوې اندازې مطابق چې له

پښتون پسرلی

څلوېښت زره يې واخلي تر يو لک پورې اولس راغلی وو، د دې مانا دا چې ټولو کسانو ته بلنه ورکړل سوې ده، نو دا په لکاوو کسانو ته بلنه ورکول د يو څو ټاکل سوو کسانو کار ندى نه پسي رسيدلی سي، نو دا معلومه خبره ده چې په زرگونو کسانو کار کړيدی. پښتون تحفظ مومنټ به همدارنگه چې چېرې ځي يا په کوم ځای کې جلسه اعلانوي هم دهغه ځای خلگ به بلاگونه، پېشې او مذهب کار کوي او پخپلو پيسو به يې کوي. دا ځکه چې د هرې علاقې اولس به دا کار د ځان بولي او زموږ هره جلسه به همدارنگه په لکونو انسانانو باندې مشتمله وي.

زموږ ټولې غوښتنې به د پاکستان د ائين لاندې وي، د پښتون تحفظ مومنټ په جلسه کې به د هرگونه پر بيرغ او ټوپۍ راوړلو پابندي وي. ديوه گوند يا تنظيم لخوا به هېڅ قسمه بېنر پمپليټ او بل څه راوړل قطعاً نه وي، د پښتون تحفظ مومنټ له سټېجه به اشتعال انگېزه او د رياست په ضد يا بل هېڅ داسه قسمه شعار نه وهل کيږي چې هغه دې د عدم تشدد د نظريې خلاف وي.

په هره علاقه کې چې جلسه يا بله سرگرمي کيږي په هغه علاقه کې به د هغې کمېټې نه علاوه چې دهغه ځای د اولس متفقه کمېټې چې کم از کم پر درو کسانو خوبه خاماڅا مشتمله وي چانده کوي بل که څوک په هغه علاقه کې چانده کوي هم نو هغه به د تحريک ملگري نه وي او نه به يې تحريک زموږ وي. او د هغې کمېټې چې علاقې اولس يې جوړه کړي او اولس چانده ورکړي نو PTM به يې د هرې روپۍ زموږ وي. او په هره علاقه کې به د هغو پيسو چې اولس يې راکوي ريكارډ ټول پروت وي. که بيا چا د، را او اېن ډي اېس تور لگاوه او يا خپل اولس حساب

غوښت چې هغه حساب روپۍ په روپۍ ورکړل سي .

د دې تحریک د هغه ځوانانو چې له سوشل مېډیا سره تړلي دي زمواري جوړېږي هغه که د هرگوند يا طبقې دي چې دا ږغ و هغو خلگو ته ورسوي کوم څوک چې له سوژل مېډیا څخه ليرې وي او تکیه يې پر هغه پاکستاني مېډیا وي چې د دې ټول تحریک يې يوه سرخې او هېډالاین هم نه کتلی او نه اوریدلی وي او د دې دپاره به د کومې جلسې يا مظاهرې يا سيمينار انتظار نکوي. که دا تحریک خالي تر سوشل مېډیا پاته سو نو هغه ټول اولس به مور له لاسه ورکړو او دوښمن به يې زموږ په ضد استعمالوي لکه د کرمې ایجنسی خلگ چې د فرقې پر نامه راپورته کړل او د جنگ تغر ته يې ورغورځوي لگيا دي او يوه لوړپوړي فوځي و منظور ته ويلي وو چې که دي دا تحریک پرې نه ښود نه به دې نو به دې په خپلو خلگو سر در وکوټم!! که دا کار ونه سو نو چې هر وخت پرتا دا د سوشل مېډیا لار ودرېده نو به دې خوله وازه نيولي وي او وخت به تېر وي، نو راځئ ځوانانو چې تر څو دوښمن دا له سوشل مېډیا ليرې کسان پخپل لاس کې واخلي او زموږ پر ضد يې استعمال کړي تر دوښمن له مخه بايد مور دوښمن او دهغه دسيسې ورپېژنو او د ځان ملگري يې کړو. تاسو يې نه وينئ چې رياست اوس د پاکستان زنده باد تحفظ مومنټ په نامه لگيا دي د ملي پاڅون په خلاف جلسې کوي دا په تاريخ کې اول ځل په نظر راځي چې يو رياست د اولس خلاف جلسې کوي. ايا دا پښتانه چې د رياست سره دخپل قام په خلاف لگيا دي دا ولي؟ دا په دې چې دې اولس ته مور ځانونه ندي رسولي، له دې اولسه مور ليرې پاته سوي يو او دوښمن مکمل په ننوتلی دی. دا ټول اولس نه دی خرڅ

پښتون پسرلی

يو څو ملايان، گلاليانې او گلخانان به خرڅ وي دا نور اولس ناخبره دی،
دا زموږ دهغو ځوانانوزمواري ده چې په دوښمن خبر وي په دسيسو يې
خبر وي او دا چانسونه قامونو له هر وخت په لاس نه ورځي له ډېره وخته
پست بيا يوه موقع په لاس راغلي ده، راځئ چې گټه ترې واخلو او مکان
و زمان مطابق خپلې فيصلې وکړو او اولس جانان کړو او اولس ته ورسو
او له هرې ستونزې مو هم دا يو اولس خلاسولی سي ...

قامي تحریکونه او پښتون پرلت

ورانگه "لونی"

پر دې پښتنه خاوره بلا تحریکونه چلیدلي دي، مغل خلاف، د انگرېز خلاف، په لوی افغانستان کې اول تحریک د پیرروشان وو، دی د مغل خلاف جنگیدلی وو، بیا پیرروشان زوی و جنگیدی، بیا یې نرور وه جنگېده او بیا یې لمسی د مغل خلاف میدان ته رالی، دویم تحریک د خوشحال خان خټک وو، دریم د اېمل خان تحریک وو، دا ټول تحریکونه د مغل خلاف وچلېدل، دوی هغه وخت په خپله خاوره د بل چا شتون نه منلو، دا تحریکونه تر وخته وه چلیدل چې تر اوسه پورې مور پرې ویارو او دنیا د هغه سزا راکوي...

له مغلو بعد د انگرېز سامراج حمله وکړه نو د دوی د شړلو دپاره بیا د تحریکونو لړۍ پیل سوه، دخدایي خدمتگارتحریک باچاخان شروع کړ، بیا ایپي فقیر تحریک وو، ترنگزو حاجي صیب تحریک وو، د کاکاجي صنوبرحسین تحریک وو، د ملاپونده تحریک وو، د ورور پښتون او خان شهید تحریک وو دا ټول تحریکونه د انگرېز خلاف وه چلېدل او داسې په زرگونو پښتانه په اېکړ ځانو له انگرېزانو سره جنگېدلي دي.

پر دې خاوره هرچا په خپل وخت ننگ کړیدی د قام، خاورې او د اولس د بقا ژغورنه کړېده. په یادو تحریکونو کې دوه تحریکونه داسې دي چې

پښتون پسرلی

تر اوسه دوام لري، دا دوه تحریکونه که څه هم د تحریک په شکل شروع سو خو اوس یې د باقاعده تنظیمي گوندونو شکل اخیستی دی. او مکمل د قام د هرې بربادې او وبا ومخ ته لکه سپر ولاړ دي. یو گوند عوامي نېشنل گوند او دویم پښتونخوا ملي عوامي گوند، دا دواړه هغه گوندونه دي چې مور ته یې هر وخت خپل دشمن را په گوته کړیدی، هغه هر وخت مور ته د غیرت چغه را په یاده کړیده، زه چې به سکول ته تلم نو ما به په دیوالونو لیکلي لیدل چې د کابل بربادي د اسلام زمواري، بل ځای به لیکلي ول چې امریکي سامراج مرده باد، بل ځای به ول پنجابي سامراج مرده باد، لر او بر یو افغان، خپله خاوره خپل اختیار نه منو د بل اختیار دا ټول شیان د دغو دوه گوندو برکت دی چې مور ته یې هر وخت را په یادول چې زموږ د خاورې او د اولس دشمن څوک دی، دا ټولې خبرې د دې قام په لړمون کې پاته سوې دي، دا ټول شیان د دې قام ننگ دی، او دا ننگ نن د یو تحریک په شان رابنکاره سو، دا ټول همت، غیرت، ننگ مور ته په وراثت راکړل سوی دی.

او دلته خلگ لگیا دي وایي چې: منظور اس وقت کها تھا، الکه ته زموږ تاریخ ته وگوره د وخت وه هر سیستمگرته یو نه بل منظور ولاړ دی، بس د نوم فرق یې دی. کله چې مغل وهم د دې خاورې غمي د دوی مخې ته ولاړ وو، که انگرېز وو هم د دې خاورې غمي چپ پاتې نسو... او که اوس دا تور ریاست دی هم د دې خاورې غمي یې مخې ته ولاړ دي، که دوی لږ زموږ په تاریخ غور وکړي نو دا تحریک به دومره ناشوده نه ورته ښکاري.

زموږ تېر تحریکونه وچلېدل او ختم سول د هغو لاسته راوړنه دومره نه

پښتون پسرلی

وه، وختي طور به يې گټې وې خو مستقله گټه يې نده كړې، ځكه چې مور تر اوسه غلامان يو. د دې وجه د دوی نیمگړتيا وه، له دوی سره د دوی نیمه ابادي (بنځه) نه وه ولاړه، دا نیمه ابادي داسې نه وه چې دوی د كار نه وه، خو د پام وړ يې نه وه گرځولې، چې كله مور دا نیمه ابادي د پام وړ وه گرځوو نو تحريكونه به مو د كاميابۍ وړ وگرځي...

ددې نیمې ابادۍ يوه حصه د میوند په میدان راوتلې وه او دهغې ننگ څرك تراوسه په دې اولس كې ښكاري، دهغې تپې اوس هم د ځوانانو وینه وه اېشه وي، د ملالی د میوند قیصې او هم تازه دي.

که په میوند کې شهید نه سوې!

خدایگو لالیه بې ننگۍ ته دې ساتمه

بيا د ژوند تر ډېرو نا انصافيو راتېر سوو، دې پښتنو بيا بل ننگ پيدا كړو، هغه هم پر دې خاوره له خاورې سره تړلو خلكو سره د خپلې مينې له اظهاره پر شا نه سوه، دا كه څه هم په عمر كمه وه خو په عقل پخه وه، دا د میوند له ملالی دوه پېړۍ وروسته بيا دسوات د ملالی په نامه دنيا ته ځان ښكاره كړو، دې د ډایرۍ له لارې پر خپل قام د امن او دپوهې د ژ، ندغو شته كړې وه، او دنيا ته يې وربنكاره كړه چې پښتون پر عدم تشدد يقين لري، نه خپل جنگ كوي او نه بل ته د جنگ كولو تېكې وركوي، دا ملاله هم د هغې نیمې ابادۍ (بنځې) حصه ده كومه چې تراوسه ليا په انسان نه د شمارل سوې، خو پښتون تحفظ مومنټ په ياد سوي تحريكونو كې بيا بل پړاو دی، هغه د ننگ لاره يې حذف ده، پر خپله

پښتون بېرلی

خاوره امن غواړي، د خپل اولس سوکاله ژ، ند غواړي، په دې تحریک کې یوه اهمه او نوي خبره داده چې دا تحریک پوره دی. په دې کې هر هغه څوک سته چې قام جوړوي، مطلب نر او بنځه دواړه په دې کې سته، که څه هم د بنځو شمېره کمه ده خو په دې تحریک کې یې شتون سته، د اسلام اباد په پرلت کې د نرانو ترسنگ بنځي هم ناستي وې، که یې څه هم شمېره لږه وه خو ناستي وې، هلته که منظور پښتین وو نو شاعجاز هم وه. که د نورو گوندونو مشران ناست وو نو عصما جهانگیر هم ناسته وه، بوشره گوهر هم وه او داسې ډیري نورې هم ناستې وې، دا ټولې د پرلت له اولې ورځې بیا تراخري ورځې پورې په ډېر همت سره ناستې وې، بیا چې دې تحریک د جلسو په شکل د هر پښتون کور ته ورتلل پیل کړو، په دې کې دا نیمه ابادي (بنځه) د دوی ترسنگ ولاړه وه، او بیا د کوټې په جلسه کې د بنځو راتگ واقعي هم د کامیابۍ په لور یو مضبوطه قدم ایښودل وو، د قام رینې رینې وجود راتولو قسم رښتیا کیدل وو، پردې خاوره په بشپړه ننگ کول وو، او خپل قام پوره کول وو، د قام هره لور ملاله ده، خو هغو ته د ضیاوالدین ضرورت دی. بس هغو ته ستاسو لاسنیوی په کار دی، ستاسو بڼه فکر پکار دی، ستاسو ډاډگیرنه ورته پکار ده، تاسو خپلو لونیو، خوندو، مېرمنو ته په ټولنه کې برخه ورکړئ بیا به تاسو دملالو په شمېرلو سترې شی.

د پښتون تحفظ مومنټ د جلسو لړۍ لیا دوام لري او هغه د پښتنو وه هرې سیمې ته ځي له کوټې بعد د پېښور جلسه وسوه، زما په نظر دا د پښتنو د تاریخ اوله جلسه وه چې په دومره غټ تعداد باندې بنځې راغلي وې او د منظور پښتین ټوپی یې پر سر وې، د پېښور جلسې د تحریک د کامیابۍ

پښتون پسرلی

لارې نورې هم هوارې کړې، د پېښور جلسې دکاميابولو په خاطر له نرانو سره ښځو هم کار کاوو، هغه لکه ثناءعجاز، د ثنا چې سومره ستاينه وشي هغومره به کمه وي، په جلسه کې يې د ښځو د راتگ لپاره شپه او ورځ يوه کړي وه، په جلسه کې د پېښور د ښځو سره د سوات، دېنو، د چارسدې او دسوهيلي پښتونخوا ښځو هم گډون درلود د پېښور په جلسه کې داسې خونديو، ميندي او مېرمني هم وې د چاچې ورور، زوی او خاوند له کلو راهيسې ورک ول، دلته يې ددې تحريک له لارې د خپلو ميانو غوښتنې کولې.

د اتم اپرېل د جلسې يوه شپه له مخه يوه سپين سرې او يو سپين ږيری چې په ورک زوی پسې جلسه گاه ته راغلو او هلته يې له ځوانانو څخه پوښتنه وکړه چې، زويه هغه ورک خلگ چې پيدا کوي هغه جلسه چرې کيرې؟ ځوانانو ورته ويل چې مورې هم دلته به وي هو سبا سهار، تاسو اوس کور ته ولاړ سئ سهار راسئ، سپين سرې ورته په سترې اواز وويل ځويه مور خو کور نلرو چيرې ولاړ سو، مور خپل زوی پسې گرځو کور مور نلرو، دې خبرې په جلسه گاه کې موجود ټول ځوانان وژړول، داسې په زرگونو خلگ راغلي ول چې مټين يې له کلو راهيسې ورک وو او دلته يې د خپلو ميانو غوښتنې کولې.

د پښتون تحفظ مومنټ سره خلگ ټول د دې درده راتېر سوي او ټول بې کوره سوي خلگ ملگري دي. په دې کې مهم او قدرمن سړی علي وزير دی، چې د هغه د کور شپاړلس کسان په ډېر جبر وژل سوي دي او دپوښتنې خلگ يې نه وو، د خواشینی خبره خو دا ده چې د علي وزير مور د خپلې کلا دروازه کښلې ده او خالي پرده يې په ټال کړيده، دا وايي

پښتون پسرلی

چې نور به څوک ماله دروازه نه راتکوي ځکه چې مخکې چې هر وار ماته چا دروازه راتکولي ده ما چې دروازه خلاسه کړیده نو ما کله یوه او کله شپږ جنازې رادننه کړيدي اوس مې په کور کې یو علي وزیر پاته دی، کم از کم د علي وزیر جنازه به د دروازې په ټکیدلو نه راځي!!!
جنازه راوړل دومره زور نه غواړي لکه ټکیدلي دروازه خلاصول.

د داسې ځوریدلي قام خدمت چې اوس مور ونکړو بیا به یې څوک کوي، منظور پښتین که د خپلو نړیدلو کورونو حساب غواړي، که پښتنو ته د خوشالی ژوند غواړي، نو په دې کې مور ټول پښتون اولس له ده سره سنگ په سنگ ولاړ یو، د خپلو وینو، د شهیدانو، د وسایل، د نړیدلو کورونو حساب غواړو او دا حساب به ریاست خاماڅا راکوي.

مور به هم خپل کار داسې دوامدار ساتو تر څو چې زمور پر خاوره امن نه وي راغلی.

که په ځوانانو پوره نسوه

گراڼه وطنه جینکی به دې گتینه

په بني گل کې ژوند دی

خان زمان "کاکړ"

هلته د مقاومتې او احتجاجي سياست پاڅه روايتونه ژوندي دي. هلته د وطني چاچا، سالار يعقوب خان، رحمزادخان او په سلگونو خدايي خدمتگارانو خاپونه په هره کوڅه کې پر هره لاره پاته دي. هغه سپين ږيری عبدالصمد چې ورته ويل يې "فضل غفوره! تسليم شه، په يوه گهنټه کې دننه تسليم شه، په دې کې د خير دی" دا د خدايي خدمتگارانو پر پله د روان سړي ږغ وو، دا د عوامي نېشنل گوند د بنو ضلعي صدر ږغ وو.

د بني گل د ځوانانو قامي جذبې چې د بني گل ماڅيگري د ژنېرکيتوب د علامتي هارونو په شان جوتې شوې، پاکستاني رياست وارخطا شو.

"لمبر ون" د بني گل د ژنيو له قامي ولولې په ډار شو.

"لمبر ون" ته بني گل نمبر ون چېلنج ورکړ.

بني گل په قامي ننگ کې نمبر ون وخت.

د نمبر ون بني گل په شا نمبر ون وزيرستان ولاړ وو او ورته ويل يې:

گوره چې وار د خطا نشي

پښتون پسرلی

د گلو خانگه دې پر سر ولاړه یمه

د بني گل د پي ټي اېم کارکنان نن په زندان دننه دي. د څومره لوی جرم په تور دننه دي. ریاست ورباندې مقدمه کړې او پکې لیکلي یې دي چې دې خلکو د ترهگری غندنه کوله او امن یې غوښت.

کامربله سلیم امن غوښت.

سعید وطنیار امن غوښت.

ندیم عسکر امن غوښت.

بخت نیاز اېډوکیټ امن غوښت.

حنیف پښتین امن غوښت.

زه د چا چا نوم ولیکم؟ زه به څومره نومونه ولیکم؟ خو ټول بني گل امن غوښت. په جلسه کې حاضر و پنځوس زره پښتو امن غوښت.

په بني گل کې پنځوس زره پښتو جنگ ريجکت کړ.

پنځوس زره پښتو د جنگي اقتصاد د پالیسی غندنه وکړه.

پنځوس زره پښتو د بنو او بدو طالبانو توپیر وغندلو.

پنځوس زره پښتو نقاب پوش او برقعه پوش مسترد کړل.

پنځوس زره پښتو په خپله خاوره د خپل اختیار غوښتنه وکړه.

پنځوس زره پښتو نعره بازي وکړه:

یه جو دهشت گردی هی

پښتون پسرلی

اس کی پیچھی وردی هی

یه جو نامعلوم هی

یه همین معلوم هی

پنځوس زره پښتنو نعره بازی وکړه:

نر پښتون باتور پښتون

منظور پښتون، منظور پښتون

نر وزیر زخمی وزیر

علی وزیر علی وزیر

او بله خبره دا ده چې ریاست ته اوس بیخي پته لگیدلی ده چې پښتون قام اوس د خپل سرنوشت ټاکلو دپاره راپاڅیدلی دی او اوس پدې پوهیدلی دی چې "حق غوښتل کیږي نه بلکې اخیستل کیږي".

پر خپلو متو دا اعتبار وخت دی.

دپاڅون فصل تیار دی.

د نوي وخت له غوښتنو سره سم او خپلو وړتیاوو او صلاحیتونو سره سم د بنو پر قرارداد هم خبره کیدای شي، له ریاست سره د پښتنو د تعلق وضاحت هم غوښتل کیدلی شي او دمحکوم پښتون وطن کپس د افغانستان د اوردې غمیزې په تناظر کې داسې هم کتل کیدلی شي چې یو شریک نجات ته د لارې په هوارولو کې راسره مرسته وکړي. دا په دې هم چې په محکوم پښتون وطن کې روان جنگ د پاکستان د افغان

پښتون پسرلی

پالیسی یوه برخه ده.

قبایلي سیمې له پښتونخوا سره د انضمام د اعلان باوجود اوس هم د یو ډبل بفر زون او ایډیشنل بفر زون په توګه استعمالیږي. ایف سي آر لره یې تش نوم بدل کړیدی.

د انضمام پروسه باید جمهوري او معنی خېزه وګرځول شي ګڼې ریاست به تاوان وکړي ځکه چې قبایلي سیمې اوس په سیاسي او نظریاتي لحاظ له پښتونخوا سره ضم شويدي.

پي ټي اېم منځته راغلی دی. په بنو کې پنځوس زره پښتنو پخپل منځ کې هر ډول جغرافیوي او قبیلوي کرښې وړانې کړې وې او دیو متحد قام په توګه د خپل قامي تشخص او پایښت د خونديتوب دپاره راوتلي وو.

د تحریکونو فطرت او پښتون ژغورنه غورځنگ

ارشد ناصر وزیر

د نړۍ په معلوم تاریخ کېنې چې کله هم د تحریک یا غورځنگ په نوم اولسونه راپورته شوي دي نو د هغې فطرت کېنې درې څیزونه ډېر مهم وي: اول دا — چې دا د اولس یا قام د محرومیو تسلسل چې کله نقطه عروج ته ورسې نو یوه نه یوه واقعه یا پېښه یې بهانه وگرځي ، په کومه چې اولس یا قام د طوفان په شکل کېنې راپاڅي او ظاهري موخه یې د هغې یوې واقعې یا پېښې یا ستونزې د هوارۍ مطالبه وي خو په پس منظر کېنې یې هغه ټولې محرومی شتون لري چې دا اولس یا قام ورسره مخ پاتې شوی وي او د ظاهري ستونزې سره سم یې ذد خپلو مستقلو محرومیو احساس هم په نظر کېنې نیولې وي - دویم دا — چې د کومې ظاهري ستونزې یا پېښې په ترڅ کېنې چې تحریک یا غورځنگ راپورته شوی وي ، د هغې متاثرین د پوره اولس یا قام څه مخصوصه برخه وي - ولې د دغې مخصوصې برخې سره په تحریک یا غورځنگ کېنې پوره اولس یا قام ځکه اودرېږي چې دوي پکښې د خپلو مستقلو محرومیو هوارې یا د خپلو مستقلو گټو لټون کوي - دریم دا — چې د تحریک سر لښکر دا نه گوري چې ما سره څوک ولاړ دي او د څه د پاره ولاړ دي؟ بلکې دوي صرف خپل افراډي قوت ورباندې زیاتوي - نه د تحریک سره ولاړ اولس د پاره دا سوال مهم وي چې تحریک د څه د

پښتون بېرلی

پاره شروع شوه دے؟ بلکې دوي خپلې گڼې پکښې ترلاسه کول غواړي - د تحریک سر لښکر دا سوچ نه کوي چې څوک د کومې قبیلې ، کوم تنظیم یا کوم گوند سره اړه لري یا یې په لاس کښې کومه جنایا نیولې ده - دارنگې کوم تنظیم یا گوند دا سوال پورته کوي چې د بل تنظیم یا گوند جنایا پکښې ولې شتون لري - دا درې مهم توکي چې په کوم تحریک یا غورځنگ کښې موجود وي نو ورته فطري تحریک وئیلے کېږي - په دغه تناظر کښې چې مونږ پښتون ژغورنه غورځنگ ته گورو نو عین فطري تحریک یا غورځنگ یې گڼلے شو - البته که چرته د پي ټي اېم سرلښکر یا سرلښکرانو دا بندېز نه وے لگولے چې زمونږ جلسو جلوسونو یا پرلتونو ته نورې جنډې مه راوړئ نو زما خیال دے چې دې کښې به د زیاتو جنډو رپولو د زغل په ترڅ کښې به د غورځنگ په افرادي قوت کښې نوره هم اضافه شوې وے او د غورځنگ به نور هم خپل فطرت ته نزدې شوه وے - اوس هر کله چې په نورو جنډو د بندېز خبره راغله نو د نورو جنډو خاوندانو ته پکښې د ځان د ورکېدو خطر محسوسېدے او په پي ټي ایم یې د یوې بلې جنډې لاندې د یو نوي تنظیم یا گوند شک کېدے شي - که څه هم پي ټي اېم په اوسني شکل کښې هم ښه کامیاب او موثر دے ، خو که د جنډو دغه بندېز یې نه وے لگولے نو د دې کامیابي او اثر نور هم زیاتېدے شو -

پي ټي اېم، روايتي ملتپاله گوندونو ته گواښ دی، زورور ځواکونو ته او که دواړو ته؟

ندیم "عسکر"

هغه کوم حالات وو چې پي ټي اېم يې پيدا کړ؟
دغه سوالونو ته د پښتون قومي سوال په پراخ تناظر کې کتل پکار دي .
پاکستان کې دننه د پښتنو ملتپاله سياست، په جغرافيايي يووالي، د ژبې او
کلتور د پرمختگ د پاره مناسب او ضروري گامونه، په شتمنيو خپل واک
او سياسي واک او اختيار، غوندي نکتو باندې راگرځي. دا نکتې
څرگندوي چې په دا هيواد کې د پښتنو ژوند ژواک له څنگه گواښونو
سره مخامخ دی.

همدا معروضي حالات وو او دي چې د پښتنو دوه ملتپاله گوندونو پکې
وده وکړه او اولس کې يې ريښې پخې کړې.
بيا څه وشو چې د اولس لويه برخه له دغو دواړو گوندونو څخه ليرې
شول، لا ليري کيري او پي ټي اېم ته نيردې کيري.
زما په نظر لاملونه يا وجوهات څه داسې دي.

پښتون بېرلی

پښتانه ځوانان له یوې خوا د ریاست څخه پردي او ترپل شوي وو، له بلې خوا په روایتی ملتپاله گوندونو کې د دوی د پاره هیڅ ځای پاته نه وو. د دوی غږ چانه اورېدلی. پي ټي اېم دوی ته سټیج په لاس ورکړی او دوی د ښه صلاحیت اظهار وکړ.

د آبادۍ لویه برخه د ځوانانو ده او دوی ښه تعلیم یافته دي. په روایتی سیاسی گوندونو کې لیډرشپ آوت ډېټې او یا هم نیم خوانده دی. د دوی او ځوانانو تر منځ د دوو نسلونو واټن دی. دوی و نه توانېدل چې ځوانان پوه کړي او یا د دوی په غوښتنو ځان پوه کړي.

پي ټي اېم د لوړو زدکړو خاوندان او پوهان ځوانان را وړاندې کړل چې هغوی په اولس کې ښه نوم و گټلی .

دوی به د هیواد د رسنیو د ناروا عمل، کورېج نه ورکولو نعرې خو ډیري وهلې خو متبادل ذریعه ټولنیزې رسنۍ کارولو صلاحیت یې نه درلود. پي ټي اېم په ډېر ښه ډول ټولنیزې رسنۍ و کارولې او خپل غږ یې د نړۍ هر کونج ته و رسولی. دا صلاحیت ځوانان، ځان ته جلب کړل.

پي ټي اېم په ډېر لږ وخت کې ښه لاس ته راوړنې ولرلې. چې یوې خوا ته یې اولس په خپل زور او توان باوري کړل، بلې خوا ته یې روایتی ملتپاله گوندونه شکي کړل چې څرگندونې یې موږ اورو.

منځنۍ پښتونخوا، یا ټرائبل ایریاز کې څه بدلونونه داسې وشو چې منظر یې بدل کړو لکه ترهگری، د خلکو بې کوره کېدل، د نړیوالو مرستو خلکو ته هیڅ گټه نه رسېدل، ټولنیزو رسنیو په واسطه له نړۍ او خپل قامي وگړو سره ټینګ تړون، په مېن سټیریم سیاست کې فعاله برخه، د

پښتون پسرلی

فاتا مرجر او په پای کې د دوی خپل سیاسي غورځنگ داسې فېکټرز دي چې پي ټي اېم يې برلاسی ساتلی.

د دغه عواملو اثرات يواځې د منځنۍ پښتونخوا په پښتنو نه بلکې د پاکستان مېشتو ټولو پښتنو په اجتماعي نفسيات پرېوتل. دوی ته دا وېره ولوېده چې رياست هيڅ بې هيڅه دوی بې کوره کولای او وژلای شي او څوک به يې د پوښتنې او لاس نيوي نه وي.

دغه وختونو دوی په خپل روايتي ليدرشپ بې باوره کړل او دوی د يو داسې سازمان يا غورځنگ کمي په بشپړ توگه محسوس کړه چې د دوی ژغورنه په نره، په ډاگه او مؤثره توگه وکړي. او پي ټي اېم دا کمي په ښه توگه پوره کړه.

د پي ټي اېم مشرتابه د علاقايي او نړيوال صورتحال هم ښه ادراک کړی ځکه په خپل دريځ کې زيات وضاحت، څرگندوالی او د مقاومت روحيه لري.

پي ټي اېم تر اوسه د بېخي ډېرو ستونزو باوجود کلک پر ميدان ولاړ دی. که همداسې و دريري نو په راتلونکي کې به نه يواځې پښتون ملتپاله سياست را ژوندی شي بلکې نور محکوم قامونه به هم خوځښت وکړي.

پښتانه د وینېدو په درشل کې

فریدالله "تراو"

کله چې د هند نیمه وچه او پښتني سیمې د انگرېزانو تر استعمار لاندې وې او د پاکستان وجود منځ ته نه و راغلی، د باچا خان په مشرۍ په پښتنو کې د لومړي ځل لپاره د پښتنو د حقه حقونو ترلاسه کولو لپاره د عدم تشدد مبارزه پیل کړه چې د خدایي خدمتگارو تحریک په نوم یادېدل. په پښتنو کې د عدم تشدد مبارزې پیل د انگرېزانو لپاره د خطر زنگ و، انگرېزان پر دې پوهېدل چې دا د عدم تشدد مبارزه له وسله والې مبارزې زیاته خطرناکه ده نو هغه و چې انگرېزانو به هر ځای د دوی د فعالیتونو مخه نیوه او له ډول ډول ستونزو سره به یې مخ کول او حتا وژل به یې چې د دې مبارزې سرلاري باچا خان ډېری کلونه په جېل کې تېر کړل؛ گناه یې دا وه چې غفار خان غوښتل پښتانه د نړۍ له نورو قومونو سره سیال کړي، له بې اتفاقی او تربگنۍ څخه یې د اتفاق او اتحاد پر لور سوق کړي او د علم په وسله یې سمبال کړي خو د علم په واسطه د دښمن مقابلې وکړي. غفار خان له ډول ډول ستونزو سره سره بیا هم مقاومت کاوه خو له دغه حالت پښتانه را وباسي، بل لور ته په هندوستان کې هم د عدم تشدد مبارزه پیل شوه او د هند لویو تجارانو به له مهاتما گاندي سره د خپلواکۍ اخیستلو لپاره نغدي مرسته کوله، حتا ښځو به یې خپل گانه (سره زر) د مرستې لپاره ورکول خو د خپلواکۍ دغه یون روان وساتي

پښتون بېرلی

هغه و چې له ډېرې اوږدې مبارزې وروسته انگرېزانو هند ته ازادې ورکړه خو په دې شرط چې ځینې سیمې به ترې بېلوي او د اسلام په نوم به د مسلمانانو بېل دولت تاسیس کوي، هغه و چې د اسلام په نوم یې پاکستان رامنځته کړ خو په راتلونکي کې د بیا لپاره د انگرېز د قدم ځای پیدا شي او گټې یې خوندي کړي. انگرېزان چې د پښتنو سرسخت دښمنان دي او نه یې غوښتل چې خپلواک و اوسي بیا یې هم پښتانه د منافق پنجاب او د انگرېز جناح تر لاس لاندې یوې بلې کندې ته ورتهیل وهل، خبره را لیدوم، په افغانستان کې د روس او د وخت افغان حکومت په مقابل کې امریکایانو او پنجابیانو افغان جهادي مشران د خپلو شومو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره مستقیم او غیر مستقیم وکارول چې په هغه وخت کې به هم غفار خان پښتنو ته نارې وهلې چې روان جنگ د روس او امریکې جنگ ده او قرباني یې افغانان دي، ده د جهاد دغه بهیر ته هم د شک په سترگه کتل خو هغو پښتنو چې په جهاد کې یې برخه لرله او ملاتړ یې کاوه، د غفار خان غبر یې نه اورېده او د پردیو روزل شوو اجنتانو تر شا روان و او د هغوی په قوماندې یې پردی جنگ گاټه او د ویتنام وار یې په افغانستان کې ورته اخیست خپله یې گټه ونه کړه خو د خپلو وینو ثمره هم بل چا ترې یووړه او تر اوسه پورې د دغه جنگ گټه هم بل ته ځي، یوازې خس او خاشاک د دغه جنگ پښتانه دي او د خپل ځان په وژلو یې دغه اور بل ساتلی؛ ځکه وژل کيږي پښتانه ځوانان، کونډې کيږي پښتني ښځې، یتیمان کيږي پښتانه بچي، د دغه جنگ هره بده د پښتنو په برخه ده، دا څلوېښت کاله پنجاب ادارې په لر او بر پښتون سیمو کې پښتون وژنه روانه کړې ده، دا څلوېښت کاله دومره څوک نه وو چې پر

پښتون بېرلی

وړاندې یې غږ پورته کړي او د پنجاب له دسیسو پښتون قوم خبر او را بیدار یې کړي او اصلي دښمن ورته په گوته کړي چې زموږ اصلي دښمن پنجاب دی، نه بل څوک، که په چا کې به یې د غږ پورته کولو هڅه او توان ولیده، نو په یو او بل نوم به یې وژل، خو اخر هم د صبر کاسه ډکه شوه او د نقیب الله محسود وژنې په پښتنو کې د غیچ او خپلواکۍ سکروته جل کړه، نږدې ده چې دغه جل په اور بدل شي او پنجاب لولپه کړي، هر چا غوښتل چې پښتون قوم د پنجاب له تورو منگولو خلاص کړي خو چا دغه جرئت نه کاوه، د یوه او بل په تمه یې شپې او ورځې سبا کولې، خونن داسې ورځ راغلې چې خدای ج دا پېرزوینه په منظورا حمد پښتون، خان زمان کاکړ او محسن داوړ وکړه چې د پښتون ژغورنې په نوم یې د پنجاب پر ضد غږ پورته کړ او د پښتنو له تود هرکلي سره مخ شو، اوس په لکونو غبرونه پر یو غږ بدل شوي او د پنجاب له لعینې ادارې څخه د وژل شوو پښتنو پوښتنه کوي او ورک پښتانه پرې را پیدا کول غواړي، پر ضد یې پراخ لاریونونه ترسره کړل. پښتانه نور په خپلو سیمو کې د تپل شوي جنگ له منځه وړل غواړي، پښتانه د ښه ژوند حق غواړي، تعلیم او سوله غواړي نور نو زغم پای ته رسېدلی او پښتانه به د هر څه پوښتنه کوي، د پښتون ژغورنې غورځنگ مخکښان باید اوس په ولس کې د اتفاق او اتحاد لپاره کار وکړي، د دغه تپل شوي جنگ اصلي لوبغاړي ور وپېژني، گټه، تاوان، دوست دښمن باید هر څه ورته روښانه کړي، د ولس په منځ کې باید فکري او شعوري کار وکړي او سیاسي شعور یې لوړ کړي او د ولس درېدلي ماغزه او فکرونه باید په حرکت راولي، څو ټول پښتون ولس په یوه صف کې ودروي او پنجاب باید پر

پښتون پسرلی

دې پوه شي چې پښتانه کله هم د ظالم پر وړاندې را جگ شي، خامخا يې د ظالم گړپوان ته لاس لوړې او څو برابره غچ اخلي، انشاء الله نور د پنجاب شوم اهداف خنثی کېږي او د پښتون ژغورنې دغه حرکت پسې سپين سبا راتلونکی دی، پښتانه به خپلو تاريخي رواياتو او تراوونو ته په کتلو سره د خپل برخليک پرېکړه په خپله کوي او له دغه حالت به ځان را باسي.

یو سل او پینځویش کاله وشو چې د ډیورنډ کرښې پښتانه وېشلي دي

بهرزخان

یو سل او پینځویش کاله وشو چې د ډیورنډ لانجمنې کرښې پښتانه په لر او برکې وېشلي پراته دي. پاکستان دغه کرښه رسمي او د افغانستان اولس او مشران یې فرضی کرښه بولي. په دولسم نومبر کال ۱۸۹۳ کې د برطانوي هند په نمایندګۍ د سر موتمر ډیورنډ او د افغانستان د پاچا عبدالرحمان خان تر منځ په رسمي توګه پرېکړه شوې وه چې د ډیورنډ کرښه به د دواړو هېوادونو پوله وي. افغان تاریخ پوه او دانشور حبيب الله رفیع وايي د ډیورنډ د کرښې په رسمي توګه منل کوم لیکلی سند نه لري او دا چې د انګریز سره په غیر رسمي توګه دا کرښه منل د کمزوري پاچا عبدالرحمان خان مجبوري وه. په یو وخت په شمال کې د زار روس نه خپلې پولې ساتل او په شرق کې د غزیدونکي برطانوي هند سره ډغره وهل عبدالرحمان خان ته ډېره ګرانه وه نو ځکه یې هم د برطانیه سره عارضی سوداېزي وکړه. په پاکستان کې هم یو شمیر قام پاله سیاسي ګوندونه د ډیورنډ کرښه د انګرېز د پښتنو د ویشلو پلمه بولي خو د ډیورنډ په کرښه د ښکاره دریز د خپلولو نه ډډه کوي. د پښتنو د مقبول غورځنګ پښتون تحفظ موومنټ دریز خو نیغ په نیغه د ډیورنډ په کرښه نه دی

پښتون بېرلی

خرگند شوی خو په لویو لویو جلسو کې د لر او بر یو افغان چغه وهي. د افغان پاچا امان الله خان د انگرېز نه په نولسم اگست کال ۱۹۱۹ کې د افغانستان د استقلال واگي په مستقیمه توگه اخستل د افغانستان د ازادۍ په معنا گڼل کيږي خو په اصلیت کې د اگست په نولسمه نیټه د برطانوي هند د هېواد د خارجه چارو اختیار بیرته گټل وو چې د عبدالرحمان خان له وخته د انگرېز په لاسو کې و. په کال ۱۹۴۷ کې د پاکستان د جوړیدو نه وروستو د ډیورنډ په کرښې د یوې غاړې د پښتنو واکمن پاکستان او د بلې افغانستان وگرځېدل. د ډیورنډ کرښه عملي پوله پاتې نه شوه کله چې روسي ځواکونه افغانستان ته ورغلل او پاکستان چې امریکا او د نړۍ نورو هېوادونو په ملاتړ، په لکونو افغانانو ته بغیر د بندیزونو پاکستان ته د راتللو لار پرانستله. ددې خبرې وروستو او بیا د ټول افغان جنگ په وخت کې د ډیورنډ په کرښې هیڅ بین المللي اهمیت پاتې نه و او پاکستان ته چې کوم افغانان د کپوالو په توگه ورغلي وو د هغوی نه مجاهدین جوړ کړل شو او په اسانه د ډیورنډ په دواړه خواوې یې تگ راتگ کولو. دا کار د طالبانو په دوره کې نور هم اسان و ځکه چې طالبانو د خپل امارت بنیاد داسې ایښودل غوښتل چې د هغوی د مفکورې تر مخه د مسلمانانو په منځ کې پولې نه وي. خو خپرونکي وايي دا هم د پاکستان یو منصوبه وه چې د افغانستان اختیار یې په مستقیمه توگه په خپل لاس کې اخستل غوښتل. د طالبانو د دورې نه لا ډېر مخکې ډاکټر نجیب الله په وار وار ویلي وو چې پاکستان ترې د ډیورنډ په کرښې په رسمي توگه د منلو غوښتنه کوي. ډاکټر نجیب الله ته د هغه پلویان د ډیورنډ په کرښې شهید هم وايي. د عوامي نیشنل گوند مشر اسفندیار ولي خان وايي د پاکستان د داخله

پښتون پسرلی

چارو پخواني وزير نصرالله بابر ورته ويل چې يو ځل يې د طالبانو د مشر ملا عمر سره په قندهار کې ليدلي وو او د ډيونډ د کرښې په رسمي توگه د منلو غوښتنه يې ترې کړې وه چې د ښاغلي بابر په وينا، ملا عمر پرې ډېر بد منلي وو. د پاکستان د دوه پښتون پاله سياسي گوندونو عوامي نیشنل پارټي او پښتونخوا ملي عوامي پارټي دريز دی چې د ډيورنډ د کرښې فيصله به د دواړو خواو اولسونه کوي. د افغانستان پخواني صدر حامد کرزی د خپلې دورې په اخر کې دا دعوه کړې وه چې د پاکستان سره يې د هېواد اړیکې ځکه سمې نه شوې چې پاکستان د ډيونډ کرښه ورباندې په رسمیت منل غوښتل او ښاغلی کرزی وايي د پاکستان د دغې غوښتنې منلو ته کله هم تيار نه و. د افغانستان د اوسني صدر ډاکټر اشرف غني دريز هم د نورو افغانانو نه بدل نه دی او وايي د ډيورنډ لانجمنه کرښه د حکومتونو د وس خبره نه ده ځکه چې د ډيورنډ د کرښې د منلو او نه منلو اختيار يواځې د کرښې دواړه خواو ته پراته اولسونه کولی شي. که يو خوا د پاکستان د پوځ مشر جنرل ضيالحق په وخت کې د ډيورنډ کرښه د افغان جهاد په نامه له منځه وتلې وه نو نن يې د پاکستان پوځي چارواکي لکه د برلن د ديوال په شان په ازغن تار او د وسپنې په جنگلو تړي. په وسني پاکستان کې د انگرېز د وخت پاتې دوو شخړو ته په بيل بيل نظر کتل کيږي ځکه چې د پښتنو په تقسيم ډيورنډ کرښه مستقيم سرحد غواړي خو د کشميريانو تقسيم نه مني او د هند سره گپه پوله د لاین اف کنټرول په نوم يادوي.

پښتانه باید څه وکړي؟

دیدار "وزیر"

د کوم وخت نه چې د پښتنو جغرافیایي وجود مات شوی له هغه وخت نه ترننه پورې پښتانه د زوال سره مخ شوي دي، هره لسیزه یې په غمیزه بدله شویده، د نړۍ د هر زورواکي د ستم په اسانه ښکار شوي دي، په داسې وخت کې چې قامونه د عروج په لوري مزل کوي بدبختانه پښتانه د زوال پر لور روان دي.

که یو لور ته د ژبې د زوال سره مخ دي، ولې بل لور ته د کلتور په ژغورنه کې بشپړ بریالي ندي.

که یو لورته د نړیوال سیاست سره غاړه غټی ندي، ولې بل لور ته د مشرتابه (لیډرشپ) د فقدان سره مخ شوي دي.

د پښتون افغان وطن د تقدیر فیصلې د اغیارو په لاس کې دي، په پنځه شپېتو ۶۵ میلیونه نفوس مشتمل قام د خپل راتلونکي فیصله خپله نشي کولای، څوک یې د وطن په لوټلو صرفه نکوي، څوک یې ژوند په نه بیه اخلي او پلوري، څوک یې په ژبه، تاریخ، کلتور، سیاست ملنډې وهي او څوک یې د عزتونو په لیلام کولو بوخت دي...!!! لاملونه یې څه دي؟

داسې کومې نیمگړتیاوې دي چې دا دومره لوی قام د خپل تقدیر واگې اغیارو ته په لاس کې ورکړي؟

پښتون پسرلی

زما په خیال لاملونه (وجوهات) یې ډېر واضح دي.

لومړی: بشپړ قام د نړیوالې سیاسي بیانيې سره اشنا ندی. مطلب دا دی چې پښتنو تر اوسه داسې سیاسي مرکزیت پیدا نکړ چې هغه دومره سیاسي ویشن ولري چې د نړیوال سیاست سره خپل نظر شریک کړي، تش د یوې محدودې جغرافیې د سیاست په خوله کې بند دي.

نه خو زموږ سیاست د نړیوالو قوتونو دمقادو د خیال ساتلو په لړ کې د خپلو مقادو تحفظ کړیدی او نه زموږ سیاست دومره تر اوسه قوي شو چې د نړیوالو قوتونو نظر او همدردی پښتون قام ته متوجه کړي.

لنډه دا چې زموږ قامي سیاست کمزوری دی، دخپلو قامي مقادو دفاع په نړیواله سطحه نشي کولای.

دویم: زموږ د ټولني زیاته برخه قبایلي ده، دقبایلي ټولني کره وړه هم داسې وي چې سیاسي شعور نه بې برخې وي، کوم قام چې اجتماعي شعور ونلري د هغه قام د تقدیر واگي به دبل چا په لاس کې وي.

قبایلي ټولني د خپلو کرختو روایاتو په تقدس یقین ساتي، نه خو د نړیوال سیاست د رموزو نه خبر وي او نه دجغرافیایي حدودو د سیاسي کړلېچونو نه خبر وي، د داسې ټولني وگړي ډېر په اسانه د اغیارو د مقادو د قربانی بنکار کیدلی شي.

دریم: مذهبي جنونیت زموږ د ډېرو ستونزو لامل دی، د ټولې اسلامي نړۍ په پرتله زموږ په ټولنه کې مذهبي جنونیت زیات دی، که سیمې ته بغدادی پیر راغلی مور پرې بشپړ باور کړیدی، که د امریکا په نبراسکا پوهنتون کې د سرمایې د زیاتولو په لړ کې چېرته مذهبي، جهادي لټریچر

پښتون پسرلی

لیکلی شویدی مور د زړه د تله ورته هرکلی ویلی دی.

د دغه مذهبي جنونیت په خورولو کې هم زموږ د سیاسي مرکزیت نشتون وجه ده، که چېرې زموږ سره داسې یو مضبوط سیاسي مرکز وي چې د نړیوالو سیاسي مفاداتو سره یې د خپلو قامي مفاداتو اشتراک په نښ ډول مړی وي، بیا به زموږ پښتنه ټولنه د داسې مذهبي جنونیت سره مخ نه وای د کوم مذهبي جنونیت مثال چې په ټوله نړۍ کې نشته.

د قام د روښانه راتلونکي لپاره څه کول پکار دي؟

پښتانه باید څه وکړي؟

پدې لړ کې پښتانه باید شریک یو سیاسي مرکزیت ولري، یو داسې شریک سیاسي مرکزیت چې د جغرافیایي حدودو له کپو وپرو سره سره د نړیوال سیاست سره هم خپل اواز همغږی کولای شي، د نړیوالو قوتونو د مفادو د خونديتوب په لړ کې خپلې قامي گټې هم خوندي کولای شي، دغه شریک قامي سیاسي مرکزیت به د سیمې او نړۍ په سیاسي بدلونونو کې خپله ونډه اخیستی شي.

د ۶۵ میلیونه نفوس په شمېر قام د دې جوگه کولای شي چې د خپل تقدیر واگې پخپل لاس کې ونیسي، نړیوال قوتونه خپل پروگرامونه چلوي، که څوک ژاړي او که خاندي پښتون افغان وطن به د نړیوالو د مفادو لوبغالی ضرور وي.

د نړیوالو د هرې اقتصادي، معاشي، جنګي او سیاسي پالیسیو دپلي کولو

پښتون پسرلی

ډگر به پښتون افغان وطن وي.

د شریک سیاسي مرکزیت گټه به دا وي چې هغه به حالاتو په نبض گوتې کېږدي دا به وگوري چې څنگه کولای شو چې دغه خوني حالات په دوستانه طریقه سره د قام په گټه راوړم.

مثال: اوس مهال پښتون افغان وطن زما په لاس کې وي زه به د نړۍ بادار تصور کېږم.

د چین او روسیې د اقتصاد مخه به هم ددغه څلور لاري (پښتون افغان وطن) په ذریعه نیسم چین او روسیه غواړي چې ددغه پښتون افغان وطن په ذریعه به زه خپل اقتصاد ته پرمختگ او دوام ورکوم.

اوس که زموږ سره یو شریک سیاسي مرکزیت موجود وي بیا داسې کیدلی شي چې په دغه خوني کشمکش کې د قامي، اجتماعي گټو خیال به په ښه ډول وساتلی شي او که موږ داسې د سیاسي انتشار سره مخ یو نړیوال به بیا هم خپل پروگرام وچلوي، موږ به پکې د قربانۍ گډوډي وو، پرته له لوی زیان څخه به هېڅ قامي گټه ونکړو.

اوس پکار ده چې پښتانه د یو شریک قامي سیاسي مرکزیت د رامنځته کولو په لړکې شریک گامونه پورته کړي.

نړیوال سیاسي، جغرافیایي بدلونونه او چلونه مو پر سر ولاړ دي، موږ چې څومره هم سستي کوو هومره به د قامي تباهی سره مخ کېږو، اوس باید پښتانه پدې فکر وکړي چې که زموږ قامي گټې له امریکې سره تړلي وي، بیا چې د امریکې ملاتړ په نړه او مشروط ډول وکړو، که د چین سره تړلي وي بیا باید د چین او روسیې سره خپلې قامي ستونزې او قامي گټې تر

پښتون پسرلی

بحث لاندې ونیسو.

که پدغه سیاسي او جغرافیایي بدلونونو کې پښتنو د شریک قامي سیاسي مرکزیت د رامنځته کولو په لړ کې عملي گام پورته نکړو دا به د پښتون قام د راتلونکي یو نیم سلو کالو دپاره په خپله د تباهی د لاسلیک په مانا وي.

د شهید نقیب الله "مسید" پښنه!

سپ "اوغان"

داسې کیسه وه چې د ۲۰۱۸م کال د جنورۍ میاشتې له دریمې نېټې پر مخ پانډه پوستونه خپریدل چې د نقیب الله مسید په نوم یې یو ځوان سره له نورو دوو ملگرو له چپل گارډن سهراب گوټ (گلشېر اغا هوټل) کراچۍ نه پولیسو اوچت کړیدی، دلته په کراچۍ ښار کې دا خبرې عامې وې د خلکو یو سوچ جوړ شوی وو، چې پولیس راځي او عام خلک په ساده جامو کې پورته کوي، نوزه خپله یو ځل پورته شوی وم لږ معلومات وو راته چې څنگه خلک وړي او له عدالته لیرې یې له ځانه سره ساتي بیا شل شل لکه روپۍ ترېنه غواړي، چې څوک یې وس نلري په هغه د ترهگر توره ټاپه ولگوي، او په Fake Encounter کې مانا له محکمې لیرې یې ووژني، نو په حقیقت کې پرېشانی په مخه کړي وو، بیا داسې شپې ورځې تېریدې د جنورۍ پر ۱۶مه نېټه د یو ملگري په واده کې وو، د شپې حال راغی چې نقیب الله مسید یې وژلی دی، له واده سم د لاسه کورته راغلود شپې ۲ بجې وې فېسبوک پانډې ته لارم چې کتل مې گهیځ افغان چې زموږ د ژوب مندو خپل همفکره ملگری دی، په یو پوست کې زه او هاشم خان مندو خپل Mentioned کړي غوښتي وو، هلته د نقیب الله مسید د مړینې عکسونه او لنډه کیسه لیکل شوي وه، اندېښنه مې نوره سپوږم شوه، خیر نیمه شپه وه ویده شوو، سهار چې

پښتون بېرلی

راپاڅیدم بیا فېسبوک پانې ته لارم المزبب مسید وېږیو جوړه کړې وه او لیک یې کړی وو چې د نقیب الله مسیدمړی په کراچی چېپا سردخانه صدر کې اېښودل شوی دی د نقیب الله شهید کورنۍ ته خپل مړی نه ورکول کیري او هغه خلک وایي چې د پولیسو سخت هد ایات دي، چې دا یو ترهگر دی دا به په ایدهي قبرستان (د لا وارثو په هدیره) کې ښخوئ، دا د جنوری ۱۷مه نېټه وه، خیر د ورځې پر یوه بجه د هاشم خان مندوخل پوښتونه خپاره شول چې د شهید نقیب الله د کورنۍ موبایل شمېرې او معلومات یې غوښتي وو، له دوه ساعته هڅو وروسته هاشم خان مندوخل په پښتون ولس خصوصا ځوانانو چیغه گډه کړه چې راشئ! د چېپا سرد خانې مخې ته او تر هغو به نه څو تر څو چې خپل مړی ترلاسه نکړو، ما هاشم مندوخل ته زنگ وکړ حال مې ورسره وشو، بیا مې مخلص مندوخل ته زنگ وکړ چې داسې کیسه ده راځه له ځانه سره مې خپل یو بل تربور شفیق افغان هم را روان کړ، هلته ورغلو، هاشم خان مندوخل، گهیخ افغان، رحمت شېرانی، اولسیار کاکړ، محمودشاه مندوخل او د شهید نقیب الله د کورنۍ څو تنه ملگري چې سیف الرحمن مسید پکې مور پېژانده هم وو، نن سبا د پارلمان غړی دی، پدې وخت کې مو د چېپا والا سره خبرې وکړې هغوی د شاه لطیف ټاون د پولیسو د تانې خط و غوښتی چې د شهید نقیب الله مړی راته وسپاري بیا څه ملگري لکه سیف الرحمن مسید، امجد مسید او د نقیب الله د کورنۍ هغه اخیستی د لاسلیک او خط لپاره مو هلته ولېږل، څه وخت وروسته چې مو حال وشو هغو ویل چې پولیس والا نه راسره رضا کیري، ما له هاشم مندوخل سره مشوره وکړه چې یو احتجاج به وکړو هغه راته وویل چې

پښتون بېرلی

وو سمه ده خلک راوغواړه ما د پښتونخوا ملي عوامي پارټۍ د سیند نایب صدر سکندر خان یوسفزي او صوبایي ډپټي سیکرټري نورالله خان ترین ته زنگ وکړ هغو راته وویل چې ځوانان تیاروو بس درغلو فکر مه کوئ چې مور د احتجاج خبرې ورته وکړې پولیسو پدې شرط مړی راکړو چې په خاموشۍ به یې وباسئ او سیدا به یې خپلر کلي ته وړئ، هېڅ ډول رسمونه به دلته نه ترسره کوئ، بس خط یې راوړو د شهید نقیب الله مسید مړی مو ترلاسه کړو، په اسلامي او پښتني طریقو مو غسل ورکړو، تابوت او اېمبولنس هرڅه تیار شو، دلته مور فېسبوک پاڼې ته په ژوندۍ بڼه کې ویډیوگانې ورشروع کړې او خبرې اترې مو پکې وکړې، له قاضي او محکمې لیرې وژنه موبه کلکوټکو وغندله، د هاشم خان مندوخیل د پاڼې ویډیو ډېره عامه شوه، زموږ یو ملگری دی دخیبر پښتونخوا په کراچۍ کې اوسیري په ورځپاڼو کې کار کوي علي ارقم نومیري هغه مور ته وویل چې مور د کراچۍ پرېس کلب ته درځو د شهید نقیب الله مسید له مړي سره د پاکستان حکومت ته خپل فریاد ور اوړوو ریکارډ کوو، هغه دا مشوره رد کړه ځکه هغه وویل دا وخت دسپې اېبجې دي او پرېس کلب پر پنځه بجې وختي لا بند شویدی، هغه زیاته کړه چې تاسې سهراب گوټ ته مړی یوسئ هلته به سپر هایوې بنده کړئ چې د کراچۍ ښار تر ټولو مهمه لار ده او هلته ټول پښتانه اوسیري بس مور هم پدغه خبره عمل وکړ خو چې هلته ورغلو ماحول بدل وو، ځکه چې دا د پولیسو د اېس پي راو انور ولسوالي وه او هغه له ۴۴۴ نه بره پښتانه وژلي وو، او ډېر خلک یې اغوا کړي هم وو، بس چې د جنازې لمونځ وشووهغو خلکو له خپلې وېرې او ترهې ویل چې بس تاسو خپلو کورونو

پښتون بېرلی

ته لار شئ مور د شهید نقیب الله مری وزیرستان ته وړو، هلته د پولیسو گادی هم گرځیدلې چا دا هم وویل چې د پولیسو ټیلیفون راغی، د نقیب خپلوانو ته یې وویل چې ځان وباسئ د خلکو له منځه گني نور تاوان درکوو، د شهید نقیب خپلوانو زاری کولې بس تاسې زیاته لار شئ مور نور احتجاج نه کوو، چې مور نا امیده شوو، بیا مور خپلو ملگرو دا پرېکړه وکړه چې اعلان به کوو چې سبا د په ټول ملک کې لاریونونه وشي او په خصوصي توگه پرکراچی پرپس کلب بیا تاسو ولیدل چې د جنوری پر ۱۸مه نېټه د پاکستان په لسو لویو ښارونو کې لاریونونه وشول او د قامپاله گوندونو خصوصاً PkMAP ډېر مهمه رول وو پکې ځکه چې هغه وخت پښتون تحفظ مومنټ نه وو، د دې گوند غړو ته افرین وایم ورسره د عوامي نېشنل گوند NYO هم د فداکار تر یوه حده ښه مرسته راسره وه، سول سوسائتي جبران ناصر او داسې نور ډېر گڼ شمېر خلک راغلو. دلته دا شعر را په یاد شو چې:

د ډار په ښار کې به باغي باغي لهجه عامه کړم
زه به کیسې وکړمه داسې چې کیسه عامه کړم

خبره تر بین المللي رسنیو ورسېده، د خلکو په زړونو کې هغه ډار او وېره ختمه شوه، بیا په د سبا ماسپینین د جمعي له لمانځه وروسته د جنوری په ۱۹مه نېټه په سهراب گوټ کې لاریون وشو په ماښام تعزيتي کمپ لگولو اعلان وشو او په همدغه شپه پاکستاني الکترا نیک مېډیا زموږ ملاتړ وکړو، خصوصاً جیو نیوز شاه ربڼ خانزاده ځانگړی راپور خپور کړو، په

پښتون برسلی

دا سبا تعزيتي کېمپ د گړنډه پښتون جرگې په نامه جوړ شو، د پوليس اوسر او انور له خپلې دندې ايسته کړل شو، دا کېمپ په سهراب گوټ کې د لويې لارې (Super High Way) تر څنگ په ډېره سولنيزه طريقه ۱۲ ورځې فعاليت درلود د شهيد نقيب الله پلار محمدخان لالا به سره له قبائلي مشرانو او ډېر شمېر پښتنو ناست وو او د هرې سياسي پارټۍ مشران راغلو چې له مور سره يې غمرازي وکړه، د پوليسو دا له قاضي او محکمې ليرې د سپينو خلکو د وژنو يې په سختو ټکو کې غندنه وکړه، په رښتيا هم دا يو بل موږ وو، چې کله د لر او بر پښتون اوغان نواب محمداياز خان جوگيزی صيب د پښتون قامي جرگې کنوينر د پښتونخوا ملي عوامي پارټۍ مرکزي رهتما راغلی او د مشر محمودخان اخکزي پيغام يې راوړی او دلته يې پښتنو ته ډېرې په زړه پورې خبرې وکړې، اوسنی وزيراعظم عمران خان چې د PTI چيېرمېن دی راغلی ډېرې غټې غټې ژمنې يې وکړې، خو ارمان چې لا ترسره شوي ندي، او دغه راز د جمعيت اسلامي مشر سراج الحق او د عوامي نېشنل گوند سيکرټري ميا افتخارحسين، سنيتير شاهي سيد د فاتا مشران او ډېر محترم پښتانه هم راغلو د دې کېمپ خرڅه مسيد قبيلې پر ځان کړه شپږمېلونه کلدارې چنده يې سره جمع کړي وه، پدې تحريک کې له مور سره يوشمېر اردو او سيندي ويونکي ځوانان او پېغلې هم وې لکه جبران ناصر، نغمه شيخ... چې د بشرحقوقو دغوښتلولپاره کار کوي، دلته تعزيتي کېمپ له منظور پښتین هم د يو عام ځوان په توگه راغلی خبرې مو ورکړې ښې خبرې يې وکړې زما په روميي ځل ورسره ليدل وشو، ډېر يې متأثره کړم، د شهيد نقيب الله فاتحې ته د پښتونخوا ملي عوامي پارټۍ ملي مشر محمودخان اخکزي راغلو او

پښتون برسلی

د هر ډول ملاتړ ډاډ یې ورکړو، مور ته یې داسې وویل چې خپل کار پرېږدئ ټول پدې کار پسې ودرېږئ، کور ودان له یو پښتون ملتپال مشر نه هم دغه تمه وه، هغه مشر محمودخان اخکزی ترسره کړه او لا هم لگیا دی.

بیا د پاکستان په ستره محکمه (سپریم کورټ) کې د شهید نقیب الله مسید کېس داخل شو، د پولیسو آی جی سربراهي کې یو تفتیشي ټیم جوړ شو، قانوني کاروایي شروع شوه، د نقیب الله په خلاف ټول الزامونه دروغ شو، راونور ۱۴۴۴ انسانانو قاتل ثابت شو او غلی شو، سپریم کورټ د نیولو حکم وکړ خو راونور د ډېرو زورورو په لاس کې وو، لدې ځایه منظور پښتین لارو بېرته وزیرستان ته هلته یې د مسید تحفظ مومنټ (MTM) په نامه خلک راټول کړل، بنو ته راغلو دلته یې طاقت نور هم سېوا شو پسې، پښور ته لارو لدې ځایه بیخي زیات پښتانه ورسره ملگري شو (نظیف لالا، ډاکټر گل مرجان، ډاکټر سید عالم مسید، ډاکټر عبدالحی وزیر، پښتون جنرال، تورزن اوغان، اغلې ثناء اعجاز...) او پښتون لانگ مارچ پیل شو، د اسلام اباد پرخوا روان شو هلته پښتون پرلت پیل شو او دلته د پاکستان رسنیو په هره خواله لاس پورته کړو، ځان یې کناره کړو او مور سوشل مېډیا ته مجبور شو، لا ترننه پورې ځوانان پر فېسبوک او ټویټر خپله مبارزه دوامداره ساتلي ده او وروسته د اسلام اباد پرلت له بیا ټول سیاسي مشران ورغلو، چې مشر اسفندیار ولي خان او ملي مشر محمودخان اخکزی په خصوصي توگه پکې وو، اولس ته یې ویناوې وکړې او دهر قسم ملاتړنه بلکې دا کار یې د ځان وگڼلو، محسن داور همدلته ورسره ملگری شو، دلته د ازاد اوغانستان د اولس له مور سره

پښتون پسرلی

او د اولسمشر اشرف غني ټوټې چې څومره تعريف يې وکړم کم دی، د نړۍ په گوټ گوټ کې د پښتنو اوغانانولاریونونه چې مور ته يې په صحیح مانا کار اسان کړو او داسې دا د اسلام اباد پرلټ د فرورۍ تر ۹مې نېټې پورې وو. بیا د پاکستان لومړي وزير شاهدخاقان عباسي پرلټ کوونکي د منظورپښتین په مشرۍ کې وروغوښتل او ژمنه يې ورسره وکړه چې ستا ټولې مطالبې مور د رسره منو تاسو پرلټ ختم کړئ، منظورپښتین پرلټ ختم نه بلکې یوه میاشت معطله کړو، چې پدې یوه میاشت کې به مور په ټوله پښتونخوا کې جلسې او جلسونه وکړو، پښتون اولس به له ځان سره ملگری کړو ځکه چې دوی خو دا کار یوازې د مسیدو او قبایلو لپاره روان کړی وو، دلته خو مسید تحفظ مومنټ پر پښتون تحفظ مومنټ بدل شو خبرې نورې پراخې شوې ځکه چې پښتانه وايي (د قام ناتار په قام راگرځي) او منظورپښتین لومړۍ چیغه په جنوبي پښتونخوا وکړه، ضلع شیراني درزانده استقبالیه جلسې او د مارچ پر نهمه نېټه د ژوب ولسوالۍ پراخه جلسه په دا سبا په کلاسیف الله کې لویه جلسه او هم پدغه ورځ د پشین ولسوالۍ په خانوزۍ ښار کې جلسه په ۱۱مه نېټه د جنوبي پښتونخوا ستر مرکزي ښار کوټه کې لویه جلسه او دا راز د اپرېل پر ۸مه نېټه د لوی افغانستان د ژمي پایتخت پېښور کې یوه جلسه وشوه، لاهور، سوات، کراچۍ، دیره اسماعیل خان، بنو جلسې وشوې، د ریاست لخوا د هرې جلسې لپاره اولس ته ډېرگواښونه وښودل شو، او د هرې جلسې پر زموارانو کارکوونکو FIRs کت شو، غیرقانوني تنگ شو، جیلونه، وهل، ټکېدل... بې شمېره زیات کړاونه اولس وگالل خو د تحریک د مشر منظور پښتین په مشرۍ کې د سولې او حق لاره پرې ښوده، او لښکر

پښتون پسرلی

لا مخ پر وړاندې روان دی، که د پاکستان چلوونکو د عقل پوهې څخه کار نه واخستلو دا به دوی ته ډېره په تاوان تمامه شي، او دوی به په نړیواله کچه نور پاتې راشي، دا خبره خو تر لمر سپینه ده چې د ظالم او مظلوم په جنگ کې بریالیتوب همپشه د مظلوم په برخه وي، او خدای ج وایي چې زه د مظلوم ملگری یم، نو دا جهان ته معلومه ده چې مور پښتانه مظلومان یو.

زموږ د تحریک یوه بله مهمه برخه د پښتون مترقي لیکوال ادبي ټولنې دیره اسماعیل خان خانګې په پښتون لانګ مارچ کې ډېر ښه رول وو، د ملګري شوکت عزیز وزیر ترانه "دا څنګه ازادي ده" باندې پښتون پرلت ته یو نوي انرژي وربخښله... د ملګري شوکت عزیز باغي مکمله ترانه شاعر او سندرغاړی ځوان دی.

ځوانان مو قتل کيږي

دا څنګه ازادي ده؟

کورونه مو وړانځيږي

دا څنګه ازادي ده؟

پښتون پکې غرق کيږي

دا څنګه ازادي ده؟

انقلاب انقلاب انقلاب انقلاب

چې نه راکوي مور له حقوق دانسانیت

په کار چې باید وکړو سپېڅلی بغاوت

ملالې مو بوریري

دا څنگه ازادي ده؟

سترونه یې ماتیري

دا څنگه ازادي ده؟

انقلاب انقلاب انقلاب

ته وایه چې غدار یې خو زه د حق پاڅون یم

د جبرلاس د مات شو منې به مې پښتون یم

بمونه دي درزیري

دا څنگه ازادي ده؟

وحشت دی لا خوریري

دا څنگه ازادي ده؟

انقلاب انقلاب انقلاب

مور ملگري شوکت عزیز باغي او پښتون مترقي ليکوال ادبي ټولني ته
افرين وايو، له هغه وروسته بيا د عبدالغفور لېوال صيب پښتون ته ژوندون
غواړو چې د خواږه ږغ خاوند کرن خان وويله او داسې نور گڼ شمېر
ملگري.

د شهید نقیب الله مسید ذاتي ژوند:

نقیب الله د منځنی پښتونخوا (فاتا) جنوبي وزیرستان مکین اوسیدونکی وو، په قام مسید وو، د پلار نوم یې محمدخان مسید دی یو بل ورور چې تر نقیب مشر دی فریدالله نومیري او په عربو کې په مزدوری بوخت وي، نقیب الله خپلې مورکې نسیم الله بللو د نقیب الله واده شوی وو دوه لوڼې او یو زوی هم لري، نقیب الله ډېر امن خوښوونکی، نرم او خوږ ژبی ځوان وو، پخپل ژوند کې یې د ښو جامو انځورونو، مېلو ځوانانو او انځورگۍ سره زیاته مینه درلوده، فېسبوک یې په ډېر تماشه اند از کارولو چې ۲۵۰۰۰ فالورز لري، دلته په کراچۍ کې له تېرو اتو کالو راهیسې په مزدوری بوخت وو، له پلار محمدخان کاکا سره یې زما ډېر ملاقتونه شويدي، یوه ورځ یې ډېرې کیسې راته وکړې، د کاروبار اړوند یې راته وویل چې نقیب الله خوږ سپری وو ما ډېر نه تنگولو چې څه به یې راوړی ما به ورته وویل صحیح ده، بیا یې یوه ورځ راته وویل چې لالکه زه به د کپرو دوکان راباسم په مزدوری کې بچت نشته بیا څه پیسې ما ورکړې او څه فریدالله ورته راولېږلې ده دوکان خلاص کړ، میاشت یې هم نه وه پوره چې دا تور مخي ورله راغلو اوچت یې کړ او مړ یې پر نورو لاسو کورته راوړو، واقعي محمدخان کاکا ډېر ښاغلی قبایلي مشر او غیرتي ساده پښتون دی، خانه خرابي یې تل خطا کوي، زموږ د قام یوه لویه بدبختي نالوستې ورځ هم ده، هسې خو د شهید نقیب بابا بالکل لکه د مشال خان او ملالې یوسفزۍ پلارونه الله د ټولو پښتنو لږ اوبر ته سوله راوړي. آمین

ټولو پښتنو مبارزه کړیده او کوو به یې تر هغو پورې چې موږ ژوندي یو

پښتون پسرلی

داسې، یو داسې لیک اړتیا لرله چې زه پکې موجود وم، هغه واقعات د
قام امانت وي، ځکه مې تر خپل قلم لاندې راوستلې.

مننه

نر پښتین باتور پښتین

منظور پښتین منظور پښتین

خپل اتلان وپېژنئ / ایپي فقیر

لیک: آیاز یوسفزی

د پښتون قام د ویاړلي تاریخ په هر یوه باب کې په قام، وطن او خپلواکۍ مټین یو نوم خامخا وي. د وخت هر فرعون له خدای په دې قام کې وخت په وخت او قدم په قدم یو موسا ارومرو زېږولی دی. د هر دور سامراج چې کله هم د دې قام خپلواکۍ، خاورې، عزت، غیرت، کلتور او ناموس ته سپک کتلي دي نو قدرت په دې قام کې د سرو سترگو یو خاوند راپیدا کړی دی چې د سامراج مخې ته ودرېدلی دی او د خپل سر په بیه یې د خپلې خاورې، خپل اولس، کلتور، دین او تاریخ په سر ننگ کړی دی.

پیرنگی هم د تېرې شوې پېړۍ یو ستر سامراج ؤ. د دغه سامراج د شر نه پښتنه خاوره هم په امن نه وه خو د پښتنې خاورې خوراک ډېر گران او ناشونی کار دی. پیرنگي چې کله دلته خپل ناولی قدم کېښود نو گام په گام ورته په خپلواکۍ مینانو لارې بندې کړي دي او هغوی یې په قلاړه نه دې پرېښودلي. د خپلواکۍ او خپلې خاورې او اولس په دغه ورکو مټینانو کې یو حاجي میرزالي خان هم ؤ چې دُنیا یې د ایپي فقیر په نوم پېژني. د پښتون قام دغه ویاړلی اتل د ۱۸۹۷ میلادي کال شا و خوا د وزیرستان توچي نومې سیمه کې د کهجوری سره نژدې په کرته نومې کلي کې د ارسلاخان کره زېږدلی ؤ. د نیکه نوم یې محمد آیاز خان ؤ او

پښتون پسرلی

په خټه اتمانزی وزیر ؤ. دوی ټول څلور وروڼه وو، مشر مولانا شیرزمان خان ؤ، دویم میرزالي خان ؤ چې نړۍ یې د فقیر ایبي په نوم پېژني، دریم مُلا میرزمان خان ؤ او د ټولونه کشر گُل زالي خان ؤ، مُلا میرزمان خان په خپل طبعي مرگ د فقیر ایبي د غزا گانو له پبله مخکې مړ ؤ، گُل زالي خان د غزاگانو د پیل په ورومبو ورځو ژوندی ؤ او مشر ورور مولانا شیرزمان د میرزالي خان سره اوږه په اوږه ولاړ ؤ او په ۸ جون ۱۹۴۷م کې په حق ورسېدلو.

میرزالي خان ورومبۍ زدکړې د خپل پلارارسلا خان نه کړې وې، بیا یې تر څلورم ټولگي په یوه سرکاري سکول کې زدکړې وکړې او وروستو بیا بنون ته د مذهبي زدکړو لپاره لاړو. خو څه موده پس بیا بیرته توجی ته راغلو او د داوړو په سیمه کې یې خپلې زدکړې پیل کړې. دغه وخت میرزالي خان ایله د دولس کلونو ؤ چې پلار یې مړ شو. د پلار د مرگه وروسته د ده مشر ورور مولانا شیر زمان د کړتی جاییداد خرڅ کړو او په سپلگه او شام کې یې زمکه واغیسته. هلته یې جومات، کور او حُجره جوړ کړل. د شام په زمکه یې هم ودانۍ جوړې کړې. په دغه وخت کې میرزالي خان یو ځل بیا د نورو زدکړو لپاره بنون ته لاړو. هلته د ده د پاکیزه سیرت او ښه سړیتوب له کبله د هغه وخت یوه نوموړي عالم قاضي شیرزاده خپله لور ده ته په نکاح کړه.

میرزالي خان د واده نه وروسته بیرته سپلگۍ ته لاړو خو د مور د مرگه وروسته یې سپلگه پرېښوده او د داوړو په ایبي نومې کلي کې مېشته شو او هلته یې د مولوي عالم خان څخه د درس و تدریس لړۍ بیا پیل کړه.

پښتون پسرلی

یاده دې وي چې د وزیرستان پښتانه ایوب ته آئیپ وایي، ایپي کلی په اصل کې ایوبي کلی دی خو د وزیرو، مسیدو او داوړو د ځایي گړدود له کبله په آئیپي کلي مشهور شو او د آئیپي نه ایپي شو او اوس یې ټول خلک په همدغه نوم پېژني.

میرزالي خان ته د ایپي کلي خلکو یو کور، جومات او ججره جوړه کړه او د لرې لرې کلیو او بانډو نه به ورته هلته خلک د روحاني فیص ترلاسه کولو لپاره راتلل.

په کال ۱۹۲۸م زېږدیز کې چې میرزالي خان کله د حج نه راستون شو نو د فقیرۍ او بزرگۍ ډونډوره یې په ټوله سیمه کې لا نوره زیاته شوه، د خلکو ورسره بې کچه عقیدت پیدا شو او هم په دغه موده کې د میرزالي خان نه د فقیر ایپي په نوم مشهور شو او لا تر نن ورځې یې نړۍ په همدغه نوم پېژني.

په کال ۱۹۳۴م میلادي کې یې د جلال اباد د یو نامتو صوفي سید حسن الگیلاني چې د نقیب صېب په نامه یې شهرت لرلو، لاس نیوه وکړه. په ستنېدو یې په ایپي کلي کې لنگر پیل کړو او ورسره په عبادت او ریاضت کې هم مشغول شو.

ژوند یې همدغسې په عبادت، ریاضت او د خلکو په خدمت کې روان ؤ چې په ۱۹۳۶م کې یوه پېښه رامنځته شوه کومې چې د یو صوفي فقیر ایپي نه یو مجاهد ایپي فقیر جوړ کړو او یو گوشه نشین عابد او صوفي یې گوریلا جوړ کړو، د پښتون قام چی گویرا یې ترې جوړ کړو.

پېښه داسې وه چې د بنو د جنډوخیلو یو ځلمي امیر نور علي شاه د

پښتون پسرلی

جنايو خيل (غيسکي) د يوې هندوې کورنۍ د جينۍ رام کوري سره واده وکړو، هغه مُسلمانه شوه او نورجهان نوم يې ورله کېښودو. د هغې پلار (ميوه رام) مړ ؤ خو تره هرنام داس او مور منسه ديوي يې د امير نور علي شاه خلاف د بنو د ډوميل په تانه کې عريضه وکړه او تور يې پورې کړو چې هغه زمونږ جينۍ په زور مُسلمانه کړې ده او نابالغه هم ده چې واده ورسره کول په قانون کې جرم دی. هغوی دا تور هم پورې کړو چې امير نور علي شاه د رام کوري سره سره د هغې د پلاره له کوره بلها سره او سپين زر هم وړي دي. خو حکومت چې کله د هغه کور ولټولو نو هېڅ هم نه وو. د رام کوري (نور جهان) کورنۍ څه وخت پس خپله وړومبۍ عريضه يې بيرته واغيسته او بله يې وکړه چې زمونږه وړومبۍ عريضه زمونږ تېروتنه وه او مونږ په امير نور علي شاه هېڅ دعوديداري نه لرو. امير نور علي شاه د دغه دويمې عريضې سره لږ په ساه صورت شو خو بيا هم د احتياط له مخې د خپلې ميرمن سره د سورنۍ د سيمې پک اسماعيل خيل ته د خپل ماما د زوي ميرزالي خان کره لاړو.

کله چې د بنو هندوان د دغه پېښې نه خبر شول نو ټولو په رام کوري (نورجهان) د ننگ کولو او د هغې د مور منسه ديوي او هرنام داس د مرستې کولو اعلان وکړو او په گډه يې د بنو په تانه کې د امير نور علي شاه او د هغه د خپلوانو پر ضد استغاثة وکړه.

پيرنگي ډپټي کمشنر د دغه استغاټې نه پس د امير نور علي شاه کشر ورور امير عبدالله شاه راوبللو او په سختۍ يې ورته رام کوري (نور جهان) د سپارلو وينا وکړه. خو امير نور علي شاه د خپلې کور ودانې د بيرته سپارلو په ځای د سپين وام په لاره افغانستان ته د تگ پرېکړه وکړه خو يوه

پښتون بېرلی

مسلمان سب انسپکټر ارباب عطاءالله خان ورته خبرداری ورکړو چې پیرنگي ستاسو د نیولو پوره پلان جوړ کړی دی نو ښه به دا وي چې بل خوا مخه وکړئ. دواړه وروڼو په خپلو کې مشوره وکړه او د افغانستان په ځای یې د شمالي وزیرستان شام نومې سیمې ته د تگ پرېکړه وکړه. خو دا کار هم ونه شو ځکه چې څو بې ننگه او خود غرضه مشرانو ترې د بدرگې په نوم هر پنځه میله پس شپږ شلې روپۍ غوښتلې. نو دوی د ټانک په لاره په ټیکسي کې د تگ پرېکړه وکړه او له قصده یې د یوه هندو ټیکسي راو نیولو. خو له بده مرغه چا مخبري کړې وه نو چې کله د غوریوالی تانې ته ورسېدل نو سمدلاسه و نیول شول. دغه وخت تانیدار د رام کوري (نور جهان) نه د نوم ټپوس وکړو نو هغې ورته وویل چې زما نوم اسلام بي بي دی او هم د دغه ورځې نه په اسلام بي بي مشهوره شوه. د نیولو نه پس جیل ته ولېرلی شوه.

یوه هندو سرجن هغه له قصده شپږ میاشتې نابالغه ثابته کړه حالانکې د ډومیل په تانې کې یې عمر د قانون تر مخه پوره ؤ. یوه پیرنگي ډپټي کمشنر اسلام بي بي سمندر شاه نومې یوه سیکه ته په دې شرط وسپارله چې کله بالغه شي نو بیا به ترې په عدالت کې بیان اغیستی شي.

په دغه کار د بنو مسلمانانو ډېر بد وگڼل، د سمندر شاه په کور وروختل او هغه یې د اسلام بي بي سره په کور دننه بندي کړو، ځینې ځوانانو په چاوڼۍ ورختې وکړه او څوک د ډپټي کمشنر په بنگله ورغلل. او دا لړۍ څو ورځې همدا سې روانه شوه چې بلها حکومتي ودانیو او املاکو ته پکې بلها زیان واورېدلو.

پښتون بېرلی

پیرنگي چې دغه بد حال ولیدلو نو اسلام بي بي يې د بزرگ خیلو یوه مشر ملک تجلي خان ته وسپارله

خو کله چې حالات لږ سم شول نو د ډیټي کمشنر او پولیس سپرنټنډنټ په مشرۍ کې د پیرنگي فوځ د ملک تجلي خان په کور ورغلو او اسلام بي بي يې په زور راوويسته او بوگائی نومې یوه نوموړي هندو سوداگر هغه په خپل موټر کې د هندوستان هوشیارپور ته یوړه.

امیرنورعلي شاه يې قید کړو او د هرې پور جیل ته يې واستولو چې څه موده پس راخوشي شو.

د پیرنگي په دغه ناروا او یو اړخیزه پرېکړه د بنو مروتو او خټکو ډېر بد وگڼل او د حکومت پر ضد يې لاریونونه پیل کړل. د توجی وزیر او داوړ چې کله د دغه پېښې نه خبر شول نو هغوی هم میدان ته راودانگل. په ۱۱م اپریل ۱۹۳۶م کې د بنو عالمان او مشران راغلل او د عیدکو په کلي کې يې د داوړو د علماؤ، ملکانو، سپین ږیرو او مشرانو سره یوه ستره جرگه وکړه، حاجي میرزالي خان هم په دغه جرگه کې گډون کړی ؤ. جرگې پرېکړه وکړه چې باید پیرنگیان دې زر تر زره اسلام بي بي مسلمانانو ته وسپاري گڼې پایله به يې ښه نه وي.

په دغه وخت کې د داوړو سترگې یواځې حاجي میرزالي خان ته راوگرځېدلې خو هغه بیخي غلی پاتې شو او پټ په پټه به يې د بنو د مشرانو سره خبرې اترې کولې. د داوړو مشرانو پسې څو ځل سوال جواب وکړل خو حاجي میرزالي خان به جواب نه ورکولو خو اخیر يې غاړه کېښوده او د یوې لویې جرگې د راغونښتو يې ورته وویل.

پښتون پسرلی

په ۱۵م اپریل ۱۹۳۶م په ملک اژدر کې یوه لویه جرگه راجوړه شوه. د بنون، میرانشاه او وزیرستان گڼ شمېر خلکو په دغه جرگه کې برخه واخیسته. ټولو مشرانو ډېرې د جذباتو ډکې خبرې وکړې او کشران او ځوانان هم د مشرانو د یوې اشارې په هیله ناست وو او غوښتل یې چې همدا اوس په پیرنگي برید وکړي. خو دغه وخت ایپي فقیر په اس سپور راغلو او پوښتنه یې وکړه چې مشرانو څه پرېکړه وکړه؟ خلکو ورته وویل چې که چیرې پیرنگي اسلام بي بي بیرته رانه کړه نو دا لښکر به په بنون برید کوي.

ایپي فقیر ورته وویل چې دا سمه پرېکړه نه ده ځکه چې پیرنگي زور لري او مونږ یې په مقابل کې تش لاس او کمزوري یو. که خامخا د جگړې اراده لرئ نو راځئ چې په دې خبره بیا له سره فکر وکړو او کومه بله غوره لاره وټاکو.

پښتانه خو دي جذباتیان او اکثره وخت د هوش په ځای له جوشه کار اخلي نو د ایپي فقیر په دغه خبرو ټولو بد وگڼل او گنگوسی یې پیل کړو چې بله یې اغیستې دي، چا به ویل چې د پیرنگیانو ایجنټ دی، چا به څه او چا به څه ویل. خو کله چې ایپي فقیر هغوی بیا جرگه کړل او په سره سینه یې د هغه په خبرو غور وکړو نو پرېکړه یې وکړه چې باید د ښکاره برید په ځای گوریلا بریدونه پیل کړو او په کومه غږیزه سیمه کې یو خوندي پټنځای جوړ شي چرته چې مجاهدین ځانونه پټوی شي او له هغه ځایه په دښمن گوزار کولای شي. ټولو دا خبره وومله او نیتاسي ته یې د تگ پرېکړه وکړه.

پښتون پسرلی

په نیتاسي کې تر ۱۹م اپریل ۱۹۳۶م د لښکر شمېر شا و خوا څلور زره ته ورسېدلو. د شا و خوا ټولې سیمې خلکو په لښکر کې گډون وکړو خو د خیساره توري خیلو وزیرو ترې انکار وکړو.

کله چې د لښکر د مشر د ټاکلو خبره رامنځته شوه نو د ډېرو جرگو او صلاح مشورو نه پس ټولو په گډه د مشرۍ پټیکې ایپي فقیر ته ور په سر کړو او د داوړو یو مشر احمد خان درپه خیل یې د هغه د مرستیال په توگه وټاکلو.

بله ورځ د توجې د علماؤ د فتوې تر مخه فقیر ایپي د پیرنگي خلاف د جهاد اعلان وکړو. پیرنگیان چې خبر شول نو د وزیرستان د پیرنگي ریزیدنټ په خوله یې د ایپي فقیر لښکر ته اخطار ورکړو چې زر تر زره دغه لښکر خور کړي گنې بڼه به درله نشي، خو هغوی پرې ځان ناجاڼه کړو. بیا یې د الوتکو نه د اخطار او خبرداری پرچیانې په ټوله سیمه کې وشیندلې خو بیا یې هم چا پرواه ونه کړه. دریم ځل یې په ۲۳م اپریل ۱۹۳۶م سکاوتس راولپړل او په ایپي کلي کې یې د ایپي فقیر او نورو دوه مشرانو کورونه پڼگ کړل. بیا یې د داوړو مشران راولبل او سخت اخطار یې ورکړو چې زر تر زره خپل خلک د خیساره نه راستون کړئ گنې تورسري به مو بې ستره کړو، کورنه او جوماتونه به مو وران کړو او تاسو به بندیان کړو.

د پیرنگي د دغه اخطار نه پس مشرانو د حسوخیلو کلي غازي مرجان او حاجي کمال الدین ایپي فقیر ته جرگه ور ولپړل. د خبرو اترو نه پس ایپي فقیر هغه ټول خلک بیرته ولپړل چې د پیرنگي لاس ورته په اسانه رسېدلی

پښتون بېرلی

شو او یا یې په حکومت کې کوم منصب او دنده لرله. خلک خفه شول خو ایپي فقیر د پیرنگي د ارادو نه خبر کړل او په بیرته تگ یې راضي کړل ځکه چې د سر او مال د تاوان خبره نه وه بلکې د عزت او ناموس سوال ؤ. تر دغه وخته وزیرو د ایپي فقیر نه ځان لرې ساتلو.

پیرنگي ته موقع په لاس ورغله نو د ایپي فقیر بلها ملگري یې بندیان کړل، بیا یې یوه جرگه راوبلله او دغه خلک یې دولس زره روپۍ جرمانه کړل.

دلته د وزیرستان غیرتي پښتانه دوه ډلې شول، یوې ډلې د پیرنگي سره د خبرو اترو لاره غوره کپله او پیرنگي ته یې ویل چې باید د ایپي فقیر غوښتنې ومنل شي او سوله ورسره وشي گنې د دغه پاڅون پایله به سمه نه وي او بلې ډلې د پیرنگي سره جنگ کول غوښتل. د دغه ډلې خلک هم پخپله جنگ ته چمتو وو او هم یې نور خلک جنگ ته راپارول.

د اوړي په پیل کې ایپي فقیر گریوم ته لارو او د ژمي د پیل کېدو پورې په گریوم، شام او شکتوئی کې دېره ؤ. په دغه وخت کې یې د وزیرو، مسیدو، داوړو او بیتنو سره جرگې وکړې او خلک یې په فکري توگه د پیرنگي پر ضد وسلوالې مبارزې ته چمتو کړل. کله چې یخني پیل شوه نو ایپي فقیر د زرمک سره نزدې دین درگی نومې ځای ته راغلو خو د خپلې قبیلې خلکو له هغه ځایه (خیساره) کرکښې ته راوستو او هم هلته مېشته شو. دلته یو ځل بیا د شا و خوا سیمو خلک رومات شول. فقیر ایپي هم د پیرنگي خلاف خپله مبارزه لا گړندی کړه، پیرنگي هم ناخبره نه ؤ. توري خیلو ته یې ډرکه ورکړه چې که د دریم نومبر ۱۹۳۶م پورې مو د ایپي فقیر سره کومه په زړه پورې پرېکړه و نه کړه نو په خیساره به برید

پښتون بېرلی

کوو. ملکان فقیر ایپي ته جرگه شول خو هغه د ملکانو خبره ونه منله بلکې خیساره ته یې د پیرنگي راتگ هم چیلنج کړو. ملکانو پیرنگي ته سپینه خبره وکړه چې نه خو ایپي فقیر له خپلې سیمې شپړلای شو او نه یې د جگړې نه قلازولی شو. او که په فوځ یا سکاوتس څوک برید کوي نو مونږ یې نه یو ذمه وار او ښه به دا وي چې تر درې میاشتمو فوجي نقل و حرکت معطل بیخي شي.

بل خو ایپي فقیر خپل تبلیغات دوامدار وساتل او په سلگونو غازیان یې وروزل، پیرنگي په هغه نظر ساتلو او د هغه د مخ په زیاتېدونکي طاقت نه ښه خبر ؤ.

په دغه لړ کې د جنوبي وزیرستان پولیتیکل ایجنټ مسټر کریکټن او د هغه مرستیال پولیتیکل ایجنټ مسټر آر این بیټي د نایب پولیتیکل افسر خان محمد نواز خان نه د ایپي فقیر د لښکر په اړه مالومات وغوښتل. هغه ورته ولیکل چې د ایپي فقیر سره هېڅ قسمه لښکر نشته، بس یو فقیر دی او ورسره یو څو شیخان دي. چې فوځ ورشي نو لاس تړلي به یې راولي. مسټر کریکټن دغه خبره د وزیرستان ریزیلینټ ته وکړه او هغه سمدلاسه په خیساره د برید کولو پرېکړه وکړه. او هم له دغه ځایه په باقاعدو توگه د ایپي فقیر او پیرنگي تر منځه وسلواله جگړه پیل شوه.

په ۲۵ نومبر ۱۹۳۶م د پیرنگي ریزیلینټ، د جنوبي وزیرستان د پولیتیکل ایجنټ مسټر کریکټن او د نایب پولیتیکل افسر خان محمد نواز خان په مشرۍ کې د توپونو، ټانکونو او درنې سلاح سره د پیرنگي یو ستر لښکر د خیساره په لور روان شو. د ساتنې لپاره د لښکر سره الوتکې هم روانې

پښتون بېرلی

وې او تر شایې د راشن او تودو کالیو نه بار اوبنان او خچرې هم روانې وې. او تر شایې د وزیرو او داوړو شیر شلې وسلوال مشران هم روان په جلب وو.

کله چې دغه لښکر د کتیری نه پورې وتو نو مجاهدینو پرې د شا و خوا غونډیو نه برید وکړو او د تلپکان او عالم شیري پورې ښه توده جگړه روانه وه. د مخې او گېر چاپېره نه به په پیرنگیانو د ایبي فقیر غازیانو بریدونه کول او د شا لخوا به پرې د وزیرو او داوړو هغه مشرانو ډزې کولې کوم چې په ښکاره د دغه لښکر تر شا په جلب کې روان وو. بلخوا باد و باران او جاکړ هم راغلو چې له امله یې د بنو او زرمک تر منځه د وایرلیس شبکې کار پرېښودلو. په دغه اړدوړ کې د میجر ټینډال او کیپټن باید ترڅنگ د پیرنگي د فوځ دوه سوه او یا (۲۷۰) کسانو ژوند له لاسه ورکړو او درې کسان د ایبي فقیر له ملگرو څخه شهیدان شول. هم په دغه ورځ په ډمپیل کې هم سخته انښته وشوه چې د میجر سیکومب ترڅنگ پکې درې سوه نهه (۳۰۹) پیرنگي فوځیان مړه شول او اووه کسان پکې د ایبي فقیر ملگري شهیدان شول.

خو بیا هم د شپې د دولس بجو شا و خوا پیرنگیان کرکټی او مرغی نومی ځای ته ورسېدل خو د میرعلي فوځ لا تر دغه دمه غازیانو په لاره ایسار کړی ؤ.

د شپې ناوخته په توره تیاره کې غازیانو په پیرنگي لښکر یرغل وکړو او رؤ گودر یې ترې خطا کړو. هغوی له ویرې د تېښتې هڅه وکړه، اسونه، خچرې او اوبنان هم په اړدوړ او ډزو کې وارخطا شول او زیاتره یې د

پښتون بېرلی

غازيانو په لاس ورغلل. په دغه برید کې هم اووه سوه پنځه دېرش (۷۳۵) پیرنگي فوځيانو ژوند له لاسه ورکړو او پنځویشته غزيانو هم ژوند بايلو. خو په سبا ورځ د پیرنگي جنگي الوتکو خپل فوځ ډاډه کړو او د خيساره سيمه يې ونيوله او په کرکني کې يې د ايبي فقير جومات او حجره وران کړل.

په سبا ورځ (۲۷م نومبر ۱۹۳۶م) شپږ سوه غزيانو يو ځل بيا په پیرنگي برید وکړو چې په پايله کې يې ۱۰۲۱ پیرنگيان مړه او ژوبل شول او فوځ يې بيرته ميرعلي ته په تېښته بريالی شو.

په دغه درې ورځني جگړه کې پیرنگي ته ډېره بده ماتې وشوه او ټول غرور يې خاورې ايرې شو. د زرگونو مړو تر څنگ يې شا و خوا دوه زره دوه سوه اته ویشته (۲۲۳۸) تنه فوځيان سخت ژوبل شوي وو. بل خوا د ايبي فقير د سرتېرو نه يواځې درې پنځوس ځوانان شهيدان شوي وو او شا و خوا دوه دېرش ژوبل شوي وو.

د قام سره خيانت کونکي، د خپل اولس په سر سامراج او يرغلگرو ته جاسوسي او دلالي کونکي هم قام ته او هم خپل بادر ته تل سپک، ارزان او مختورن وي، دغه بې ناموسه خلک نه تاريخ بخښي او نه يې خپل اولس په درنه نامه يادوي. همدغه کار د خان محمد نواز خان سره وشو. پیرنگي چې د ايبي فقير د لښکر دغه زور وليدلو نو له قاره يې هغه ته حکم وکړو چې په شپږ ساعته کې دننه دننه وزيرستان پرېږده ځکه چې تا مونږ ته د ايبي فقير په اړه دروغ ويلی وو.

د دغه درې ورځني جگړې په اړه ډبليو ايچ کونډن په خپل کتاب دي

پښتون بېرلی

فرنټیئر فورس رائفلز په ۱۹۴۶م مخ لیکي چې له هغې ورځې نه ایپي فقیر د یوه باغي قبایلي لیډر په حیث خپل شهرت او استحکام قایم کړو. هم د دغه کتاب په ۱۹۴۸م مخ لیکلي چې دغه جگړه زمونږ لپاره یوه بدترینه ماتې وه او لکه څنګه چې مې وړاندې یادونه کړې وه چې دغه پېښې ایپي فقیر ته د یوه لیډر ځای ورکړو او هغه د دې خبرې جوګه شو چې په وزیرستان کې زمونږ لپاره تر یوې اوږدې مودې مشکلات رامنځته کړي.

د دغه شرمناکه ماتې د غچ اغیستو لپاره پیرنګي یو ځل بیا په خیساره د برید اراده وکړه. په دریم دسمبر ۱۹۳۶م یې په سیمه کې د الوتکو نه پرچیانې وغورځولې چې باید زر تر زره دا سیمه تاسو خالي کړئ او خپل واړه او زاړه خوندي کړئ.

بلخوا یې د بنون نه په خوراکي توکو او نورو شیانو راوړلو هم بندیز ولګولو، په سړک یې هم کار ښه تېز کړلو. د خاصه دارو چیک پوستونه یې هم ځای په ځای جوړ کړل کوم چې د وزیرستان په خاوره د تاریخ ورومېني چیک پوستونه وو.

ایپي فقیر به پرې د خپلو غزیانو سره ګوریلا بریدونه کول چې پیرنګي د ډېره قهره د جلیر، شکتویی، زیخی، ډاګی، شیخ محمد کلی، زیر پیژي، دینور، بوبلي او شا و خوا ټول کلي ړنگ کړل. د وزیرستان خلکو چې دغه جبر ولیدلو نو پیرنګیان یې ورواغیستل او په شاتګ یې مجبوره کړل. پیرنګي یو ځل بیا خپل جبر پیل کړو او د ۲۲م او ۲۳م دسمبر په شپه یې له قهره لا نور ډېر کورونه وسوځول او د شپې ناوخته یې د ډاګی کلي په

پښتون بېرلی

لويديز اړخ ټوله سيمه بمبار كړه. ايبي فقير دغه وخت په ارسلكوټ كې ؤ، خپل غازيان يې د گوريلا بريدونو لپاره په وړو وړو ټولگيو كې وويشل، چا به د ورځې په گشتونو او پيكتونو بريدونه كول او چا به د شپې كيمپونو ته لاسي بمونه وراچول او ډزې به يې پرې كولې. پيرنگي به هم هره ورځ په شا و خوا سيمه بريدونه او بمباري كولې چې بلهازيان به يې خلكو ته اړلو خو بيا يې هم بريانه موندله نو يو ځل يې بيا له چل ول څخه د كار اغيستلو پرېكړه وكړه او په ميرعلي كيمپ كې يې يوه جرگه را جوړه كړه چې په پايله كې يې د توري خيلو په سيمه كې ډز بندي وشوه او پيرنگي د نورو بريدونو نه كولو ژمنه وكړه.

دغه كار ايبي فقير ته هم لږ وخت په لاس وركړو، هغه نه يواځې خپلو گوريلا بريدونو ته دوام وركړو بلكې د راروانې جگړې لپاره يې هم يو ستر لښكر چمتو كړو. پيرنگي د هغه د زور ماتولو لپاره د ۳۱م دسمبر ۱۹۳۶م نه تر څلورمې جنورۍ ۱۹۳۷م پورې پرله پسې څلور ورځې په ارسلكوټ بمباري وكړه.

خو ورځې پس په زېږپېژني او ډاكي كلي كې جگړه وشوه چې پيرنگي پكې يو ځل بيا ماتې وخوړه او له تاوه يې د توريخيلو په پنگ شو كليو يو ځل بيا بمباري وكړه او په ۱۵مه جنورۍ ۱۹۳۷م يې د يوې بلې جرگې په ترڅ كې توريخيل يو خوا پنځوس زره روپۍ جرمانه كړل او بل خوا يې د هغوی شپږ شلې قامي خاصه دار له نوكرۍ نه اوويستل او د خپل وړل شوي مال غوښتنه يې ترې هم وكړه. او دا يې ورته هم وويل چې بايد د بوبلی نه تر بيچي كسكي پورې د ايبي فقير ملگرو ته پناه ورنه كړئ او د دې ترڅنگ به د جليز او خيساره تر منځه څوك ابادي هم نه

کوي.

خو په ارسل کوټ او شا و خوا دویمه سیمه پیرنگي وخت په وخت هم هغه شان بمباري کوله. خه وخت پس پیرنگي فوځ رزمک او بنون ته بیرته لاړو او حالات هم لږ سم شول.

بلخوا یې د سیمې د مشرانو سره جرگو ته هم دوام ورکړو او په کلکه یې ورته وویل چې باید ایبي فقیر له وزیرستانه وشړئ او یا یې سولې او روغې جوړې ته آماده کړئ.

ایبي فقیر دغه وخت سخت ناروغه و خو مشرانو ته یې وویل چې زه ستاسو قدر کوم او که خدای مه کړه زما له کبله تاسو ته مشکلات جوړېدل نو زه به دا سیمه بیخي پرېږدم.

ایبي فقیر خپلو غازیانو ته وویل چې د یوې مودې پورې باید غلي کښنئ، خو چې لږه موده تېره شوه نو غازیانو یو ځل بیا خپل گوریلا بریدونه پیل کړل او د وزیرستان او بنون په حکومتي ځایونو به یې هره ورځ خامخایو برید نیم کولو.

د دغه بریدونو په ترڅ کې د وزیرستان سکاوتس کپتان مستر جی سی کوغ هم یوه ورځ د جهنډولې په لاره د مکین د عمرخیلو بهلولزو په سیمه کې ووژل شو. دوه ورځې وروسته په اوومه فروری ۱۹۳۷م د قُطبي وزیرستان مرستیال پولیتیکل ایجنټ این آر بیټي رزمک ته په لاره روان و، تر شایې خاصه دار هم روان وو خو د همزونو داوړو د چتون کلي نه بره په غلانی کې پرې برید وشو او هغه یې سره د دوه نورو سپاهیانو ووژلو. پیرنگي مداخلیو ته وویل چې په دغه پېښه کې ککر خلک باید

پښتون بېرلی

حکومت ته وسپارل شي خو جرگې يې خبره و نه منله نو پېرنگي له تاوه د مداخیلو په دوو کلیو يانې د اسماعیل خیلو په ستر کلي او په زېږوم کې په اسرو نومې کلي درنه بمباري وکړه. بله ورځ يې جرگه راوغوښتله او شپږ زره ورپې نغدې او یو شمېر ټوپکې يې ترې په جرمانه کې واغیستلې.

بل خوا غازيانو هم خپل گوريلا بریدونو ته دوام ورکړو او وخت په وخت به يې پېرنگي ته ځاني او مالي زیان اړولو. پېرنگي هم ورځ په ورځ د سیمې په مشرانو خپل فشار زیاتولو چې باید ایبي فقیر یا خوله سیمې وشړل شي او یا قتل کړی شي. مشرانو به په ښکاره پېرنگي ته هوکړه وکړه خو په عملي توگه به يې د ایبي فقیر خلاف هېڅ گام هم نه پورته کولو.

پېرنگي چې پوه شو چې په جبر د ایبي فقیر مخه نشي نیولی نو یو ځل بیا يې د خبرو اترو لاره غوره وگڼله او په ۲۴ مارچ ۱۹۳۷م يې میران شاه ته د اتمانزو وزیرو یوه ستره جرگه راوبلله او ورته يې وویل چې باید تاسو د ایبي فقیر او زموږ ترمنځه روغه جوړه وکړئ. د جرگې په پای کې د ایبي فقیر سره د خبرو اترو لپاره یو څو مشران چونې کړی شول او خیساره ته روان شول. فقیر ایبي يې د خپل درانه لښکر سره ډاکې ته مخې له راغلو او څلور مشران يې ترې رابیل کړل.

ایبي فقیر هغوی ته د حکومت سره د روغې جوړې لپاره دغه شرطونه کېښودل:

۱. حکومت به پس له دې د مسلمانانو په مذهبي چارو کې کار نه لري.

پښتون پسرلی

۲. حکومت چې د ایپي فقیر او د هغه د پلویانو کوم کورونه، جوماتونه او نورې ودانۍ ړنگې کړې دي هغه به د ده په خوښه بیا له سره جوړوي.
۳. دواړه غاړو ته چې د سر او مال څومره زیان اوړېدلی دی هغه به یو خوا بل خوا بخښلی کيږي.

د دوه ساعته پورې خبرې اترې روانې وې خو هغه مشرانو د ایپي فقیر خبرو له ډېر ارزښت نه ورکولو نو هغه ترې پاڅېدلو او ورته یې وویل چې زه د پیرنگي سره د روغې جوړې هېڅ اراده نه لرم خو ستاسو د مشرۍ له خاطرې به د خپلو غازیانو سره مشوره وکړم او څو ورځې پس به مو له خپلې پرېکړې خبر کړم.

مشران خو خوشحاله شول ولې پیرنگي ته تسلي و نه شوه او حکم یې وکړو چې که چا هم په بنو او وزیرستان کې غازیانو ته پناه ورکړه او یا په کوم کلي کې هغوی له وړاندې څخه میشته وي، په هغه کلیو به بمباري کولی شي.

د فوځي کیمپونو شا و خوا به د سحر وختي او یا د ماښام نه وروستو که هر څوک ولیدل شول هغه به دشمن گڼلی کيږي او ویشتل کيږي به.

د بنو او زرمک په سرک او شا و خوا یوه میله پورې به د حکومتی چارواکو نه پرته هېڅوک وسله نه ساتي.

د دې تر څنګ یې د بنو کوهانې او بنو ډېره اسماعیل خان سرکونه هم د شپې د تگ راتګ لپاره وتړل شول.

په ۲۹م مارچ ۱۹۳۷م د ډمپیل د کیمپ سره نژدې یو ځل بیا غازیانو په

پښتون پسرلی

یوه فوځي قافله برید وکړو خو د بد نظمۍ له کبله پکې غازیانو ته درنه مرگ ژوبله واوږدله او شا و خوا اتیا تنه یې شهیدان شول، بلخوا د پیرنگي د یو شمېر لوړ رتبه مشرانو تر څنګ یو سل پنځلس تنه مړه او اويا تنه ژوبل شول.

د بریدونو او جوايي بریدونو او بمباریو دغه لړۍ ډېره اوږده ده. هر ځل غازیانو په تش لاس د پیرنگي خوله ورماته کړې ده او په جواب کې یې پیرنگي د بلها زور زیاتي او جبر نه کار اغیستی دی خو پښتون څوک په زور کله خپلولی شي؟

هسې به خپلې ککړۍ ماتې کړي

څوک مې افغان سر تیتولی نه شي

آیاز یوسفزی

د گوریلا بریدونو او جگړو په دغه لړۍ کې د تیارزی په قلا برید، د الیګزنډر په پیکت برید، د تجوری په تانه برید، په پهاپوره برید، په سور کمر برید، د دوسلې په فوځي کیمپ برید، په زرمک کې وړه شان انښته، په ابلنکي برید، د گریوم په کیمپ برید، د پیزو جگړه، په تجوری برید، د پسل کلي جگړه او د گریوم په فوځي کیمپ دویم برید د یادونې وړ دي چې پیرنگي ته پکې بلها مالي او ځاني زیان اوږدلی ؤ.

بلخوا پیرنگي هم خپل انتقامي بریدونه کول. په دغه موده کې پیرنگي د مسیدو په سیمه فوج کشي وکړه، بلها کلي یې ړنگ کړل او په خلکو یې

پښتون پسرلی

یره ترهه پرېستله.

هم په دغه شپو ورځو کې یې د بیتنو په بیلا بیلو کلیو هم پرله پسې دوه ورځې بمباري وکړه، څه موده پس یې په لدها باندې برید وکړو او گڼ شمېر خلک یې مړه او ژوبل کړل او بلها چور چپاول یې وکړو. په دغه ورځو کې ایپي فقیر بیخي د پیرنگي او د هغه د جاسوسانو له نظره ورک و خو د هغه غازیانو به کله کله ځان ښکاره کولو. پیرنگي دغه وخت پرېکړه وکړه چې ورومبی باید د ایپي فقیر غازیان خواره واره کړی شي او بیا هغه ژوندی ونیول شي خو بریالی نه شول او اپوټه ورته په دغه هڅه کولو بلها مرگ ژوبله واوړېدله. له هغې وروسته هم پیرنگي خو ځل د ایپي فقیر د ژوندي نیولو هڅه کړې ده خو یو ځل هم بریالی نه شو.

لنډه دا چې د پیرنگي او د ایپي فقیر او د هغه د غازیانو ترمنځه د بریدونو دغه لړۍ همدغسې روانه وه، غازیانو به په پیرنگي گوریلا بریدونه کول، پیرنگي به کله د تاوه په عادي خلکو او کلیو بریدونه او بمبارۍ کولې، کله به یې د سولې او خبرو اترو هڅه کوله او کله به یې د سرکونو او لارو ولو په جوړولو حالات او ذهنونه په خپل حق کې کولو ناکامه هڅه کوله خو په هېڅ ډول یې هم په ایپي فقیر او د وزیرستان په خلکو لاس نه رسېدلو. وایي چې شا و خوا یو دېرش لاکهه روپۍ یې یواځې د سرکونو جوړولو لپاره منظوري کړې وې. د تش په نوم د پرمختگ د دغه کارونو سره سره پیرنگي خپل جبر او زور زیاتی هم دوامدار وساتلو او وخت په وخت به یې قامي مشران، غازیان او د ایپي فقیر پلویان زورول، د هغوی کورونه به یې نړول او جرمانې به یې پرې لگولې.

پښتون پسرلی

پیرنگی چې کله پوه شو چې په زور او جبر دا خلک نشي خپلولی نو د افغانستان د سردار محمد هاشم خان او ملک موسا خان په مرسته یې په شپاړسم اګست ۱۹۳۷م په مانه نومي ځای کې شا و خواد شپږ زره علماؤ، سپین ربرو، مشرانو، ملکانو، غازیانو او سیدانو یوه لویه غونډه راجوړه کړه. د اوږدو خبرو اترو نه پس ایپي فقیر د سولې او روغې جوړې لپاره دغه څلور شرطونه کېښودل:

۱. اسلام بي بي به بیرته مُسلمانانو ته سپارل کيږي.
۲. په وزیرستان کې به شرعي احکام اجراء کولی شي.
۳. پیرنگیان به د تل لپاره د وزیرستان نه اوځي.
۴. د جنگ په اوږدو کې بندي شوي ټول وزیرستاني به خوشي کولی شي.

افغان پلاوي ایپي فقیر ته وویل چې تر څو جرګې د پیرنگي نه سوال جواب نه وي اغیستي تر هغې باید په پیرنگي هېڅ برید ونه کړی شي خو ایپي فقیر دغه خبره ونه منله او زیاته یې کړه چې تر څو پیرنگي دغه شرطونه نه وي منلي مونږ به د جګړې نه لاس وا نه ځلو. بلخوا په خلکو کې گنگوسی خپور شو چې گني پیرنگیان له وزیرستان څخه اووځي خو پیرنگي څو ورځې پس یوې بلې جرګې ته وویل چې مونږ هېڅکله هم د وزیرستان نه د وتلو نیت نه لرو خو ستاسو په مذهبي او کلتوري چارو کې مو هم څه کار نشته.

پښتون پسرلی

د دغه هر څه نه پس د دواړه غاړو نه د بریدونو او جوابي بریدونو، بمباریو، زور زیاتي، جبر او جرمانو لړۍ هم هغه شان روانه وه او وخت په وخت به شمېره انبستې وشوې چې پکې دواړه غاړه ته درنه مرگ ژوبله واوړېدله.

فقیر ایبي چې به چرته هم دېره کېدلو نو پیرنگیانو به په هغه ځای بمباري کوله او شا وخوا کلي به یې ورسره هم زیانمن کول نو ایبي فقیر په اپریل نولس سوه اته دېرشم کې د ډیورنډ کرښې ته نزدې په گورویک نومې یوه تنگه دره کې خپل مرکز جوړ کړو. دغه ځای داسې ؤ چې نه پرې بمباری اثر کولای شو او نه ورته پیرنگیان په اسانه راتللی شول. د دغه درې په غرونو کې ایبي فقیر بلها سمخې وکیندلې. جومات، استوګن ځایونه او د څاروو لپاره پکې غوجلې هم جوړې شوې. د دې ترڅنګ پکې د وسلې د جوړولو کارخانه هم جوړه شوه چې غازیانو له به پکې وسله جوړېدله. له دغه ځایه به غازیانو وخت په وخت په پیرنگي گوریلا بریدونه کول. چې پکې د پکي کلي جگړه، د سپرې غر جگړه، د الیګزندهر په چوکۍ برید، د بويي په فلا برید، د ویدون جگړه، د توت نري برید، د ممش خیلو جگړه، د خوني زاوه جگړه، د ایشا رزمک په سرک برید، د ډانډی په سرائی برید او ګڼ شمېر نور لوی واړه بریدونه او جگړې د یادونې وړ دي.

د ایبي فقیر لخوا په پیرنگیانو دغه گوریلا بریدونه په بنون، کوهات، وزیرستان او ډېره اسماعیل خان کې ښه په درز کې روان وو. نن به دلته برید ؤ او سبا هلته یانې یوه ورځ به په وزیرستان کې برید ؤ نو سبا ورځ به په ډېره اسماعیل خان کې، بله ورځ کوهات او بیا بله ورځ په بنون کې

پښتون پسرلی

برید. د پیرنگي نه هم رڼو گودر خطا ؤ او د دغه بریدونو مخه یې په هېڅ حال هم نشوه نیولای.

او ان تر ۱۴م اگست ۱۹۴۷م پورې دغه لړۍ همداسې روانه وه. کله چې په ۱۴م اگست ۱۹۴۷م کې د هندوستان ویش وشو نو د کشمیر شخړه هم رامنځته شوه، د پاکستان حکومت د وزیرستان د خلکو نه غوښتنه وکړه چې په کشمیر کې یې مرسته وکړي، ایبي فقیر د دغه خبرې کلک مخالفت وکړو خو بیا هم د وزیرستان گڼ شمېر خلک کشمیر ته لاړل. او کله چې لیاقت علي خان وزیرستان ته راغلو نو د وزیرستان خلکو ورله د کشمیر لپاره بڼه درنه چنده هم ورکړه چې شا و خوا درې زره روپۍ وې.

کله چې پاکستان جوړ شو نو د هغه وخت د صوبه سرحد (اوسنی پښتونخوا) پیرنگي پولیتیکل ریزیلینټ د ۱۹۴۷م د اکتوبر په ورومۍ نېټه په میران شاه کې د زیرو او داوړو یوه جرگه راوبلله. د جرگې په پای کې یې اعلان وکړو چې د قبایلو ټول مفرووران وبخښلی شول او ایبي فقیر چې هم چرته غواړي د سولې په شرط دې مېشته شي، حکومت به پرې هېڅ کار نه لري.

د دغه جرگې نه وروسته په شپږم نومبر ۱۹۴۷م کې د صوبه سرحد (اوسنی پښتونخوا) گورنر ته د وزیرستان یو څو مشرانو لاسلیک وکړو چې مونږ به د پاکستان وفادار یو. گورنر ورسره ژمنه وکړه چې فوځ به د وزیرستان نه واپس کړي.

ایبي فقیر چې کله ولیدل چې د ۱۴م اگست نه وروستو هم تر ډېرې مودې

پښتون بېرلی

د رزمک په فوجي هیلکوارټر، ډویژنل کمانډ هیلکوارټر، د وانا په بریگیډ هیلکوارټر، د میرانشاه د سکاوتس په قلا او د سکاوتس په شا و خوانورو ټولو پوستو د انگلستان بېرغ یانې یونین جیک ریډلو، د صوبه سرحد گورنر سر جارج کنگهم پیرنگی ؤ چیف سیکټري یې پیرنگی ؤ، د قبایلو ریزیډنټ میجر کاکس پیرنگی ؤ، د جنوبي وزیرستان پولیتیکل ایجنټ مسټر ډانکن پیرنگی ؤ، د پاکستان گڼ شمېر وزیران او چارواکي یا خو پیرنگیان وو او یا هندوان وو او د ملک قانون هم هغه زور د پیرنگي قانون ؤ چې د انډیا ایکټ ۱۹۳۵ په نوم یادېدلو نو ایپي فقیر دغه هر څه ډېر بدگومانه کړو. هغه ویل چې دا خو هم هغه هر څه دي، باید دلته اسلامي حکومت وای. دا خو هم هغه زور د پیرنگي حکومت دی، هم قانون او هم چارواکي زاړه دي. او همدغه لاملونه وو چې ایپي فقیر د پاکستان د منلو په ځای د پښتونستان د جوړولو اعلان وکړو. د یوې جرگې په ترڅ کې هغه د پښتونستان اولس مشر جوړ شو، هغه په وزیرستان کې خپل یو قاضي وټاکلو چې د خلکو فیصلې به یې کولې. ایپي فقیر خپلو هلو ځلو ته په پخواني مرکز گورویک کې دوام ورکړو چې په نتیجه کې یې د پاکستان د حکومت او ایپي فقیر ترمنځه تاؤ تاریخوالی جوړ شو او په ۲۹م جون ۱۹۴۸م د ملخو په ډاوړو، په جولایي ۱۹۴۸م کې د خدر خیلو په وزیرو، د ۱۹۴۹م د فروری په وړومبۍ نېټه د ملک اژدر په زیارت، په ۱۲م جون ۱۹۴۹م کې په مغلگي، په ۲۶مه جولایي ۱۹۵۰م کې د وانا په احمدزو وزیرو، په ۹م ستمبر ۱۹۵۰م کې په مکین دره او په ۳م اکتوبر ۱۹۵۰م د وانا او شولم په سیمو د پاکستان حکومت درنه بمباري وکړه چې په پایله کې یې د وزیرستان گڼ شمېر

پښتون پسرلی

خلک مړه او ژوبل شول.

بلخواد ایپی فقیر سره خپلو ځایي او بهرنیو ملگرو هم تگي وکړه او ډېری ملگري ترې په شا شول او هغه یې یکې یواځې پاتې کړو. دغه هر څه هغه ډېر زړه ماتې کړو او بیخي خاموشي یې اختیار کړه. خو په خپله خبره د ژوند تر اخیری سلگي کلک ولاړ او د خپل دریځ نه یو قدم هم په شا نه شو.

په خپلواکي، پښتون ننگ او ناموس، پښتو او دین دغه ورک مین سړي د پنځلسم او شپاړسم اپریل ۱۹۶۰م په منځنۍ شپه کې د ساه لنډي د ناروغۍ له کبله د دې نړۍ نه سترگې پټې کړې او خپل جهادي مرکز گورویک ته مخامخ د غره په یوه غونډۍ خاورو ته وسپارلی شو. اروایې ښاده او یاد یې تل.

مرسته/کتابیات: ۱. له پیر روښانه تر باچا خانه لیکوال: علي خان مسید

۲. وزیرستان لیکوال: لایق شاه درپه خیل

۳. پښتانه د تاریخ په رڼا کې بهادر شاه ظفر

4. One Man against the Empire by Milan Hauner

5. The Frontier Force

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**